

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

**Н. В. Павліха,
О. Л. Тоцька**

**МОДЕЛЮВАННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
УКРАЇНИ**

Монографія

Луцьк
Вежа-Друк
2018

УДК 339.9(477)

П 12

*Рекомендовано до друку вченою радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 19 від 26.12.2017 року)*

Рецензенти:

Борщевський В. В. – доктор економічних наук, доцент, завідувач відділу розвитку територіальних громад і транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України»;

Мокій А. І. – доктор економічних наук, професор, проректор з міжнародних зв'язків та стратегічного розвитку Запорізького інституту економіки і інформаційних технологій.

Павліха Н. В.

П 12 Моделювання зовнішньоекономічної діяльності України [Текст]: монографія / Н. В. Павліха, О. Л. Тоцька. – Луцьк: Вежа-Друк, 2018. – 152 с.

ISBN 978-966-940-182-3

У монографії на підставі фактичних даних про експорт-імпорт товарів і послуг України та, зокрема, Волинської області з 26 країнами світу за 2007–2016 рр. побудовано прогностичні моделі й отримано прогностичні дані на 2017–2019 рр.

Видання розраховане на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, спеціалістів державних і регіональних органів управління, місцевого самоврядування та підприємницьких структур, а також широке коло читачів, які цікавляться проблемами зовнішньоекономічної діяльності України.

УДК 339.9(477)

ISBN 978-966-940-182-3

© Павліха Н. В., Тоцька О. Л., 2018

© Тоцький І. Л. (обкладинка), 2018

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ 1. Прогнозування зовнішньоекономічної співпраці України з європейськими країнами	7
1.1. Торгівля товарами та послугами України з Болгарією	7
1.2. Динаміка зовнішньоекономічних зв'язків України та Великої Британії	13
1.3. Експортно-імпортні операції України та Греції	17
1.4. Аналіз особливостей і прогнозування зовнішньої торгівлі України та Данії	22
1.5. Україна й Естонія: моніторинг економічних відносин	26
1.6. Зовнішньоторгівельна співпраця України й Іспанії	29
1.7. Аналітичне дослідження експортно-імпортних операцій України й Італії	34
1.8. Зовнішньоекономічні зв'язки України та Литви	38
1.9. Співпраця України з Молдовою у сфері торгівлі товарами та послугами	45
1.10. Зовнішньоекономічні відносини України та Нідерландів	50
1.11. Україна та Німеччина: аналіз експортно-імпортних операцій	57
1.12. Зовнішньоекономічна співпраця України зі Словаччиною ...	60
1.13. Характеристика торгівлі України з Хорватією	66
Розділ 2. Побудова прогнозних моделей експортно-імпортних операцій України з державами Азії	70
2.1. Аналітичне дослідження торгівлі України й Азербайджану ...	70
2.2. Характеристика експортно-імпортних операцій між Україною та В'єтнамом	76
2.3. Зовнішня торгівля України й Грузії	82
2.4. Аналіз економічної співпраці України й Індії	86
2.5. Україна та Казахстан: моніторинг експортно-імпортних операцій	90
2.6. Дослідження динаміки зовнішньої торгівлі України й ОАЕ ...	95

2.7. Аналіз економічних відносин України та Саудівської Аравії ..	98
2.8. Дослідження експортно-імпортних операцій України й Таїланду	102
2.9. Україна та Японія: аналіз економічних відносин	107
Розділ 3. Прогностичні моделі зовнішньоторговельних відносин України з африканськими країнами	111
3.1. Економічна співпраця України та Єгипту	111
3.2. Характеристика зовнішньоекономічних зв'язків України та Марокко	115
Розділ 4. Прогнозування торгівлі України товарами та послугами з державами Америки	118
4.1. Дослідження тенденцій розвитку співпраці України та Бразилії в торгівлі	118
4.2. Аналіз динаміки зовнішньоекономічних зв'язків України зі США	122
Висновки	125
Додатки	127

ПЕРЕДМОВА

Пропонована широкому загалу монографія є результатом наукової роботи – побудови прогнозних моделей експорту й імпорту товарів і послуг України та Волинської області з державами різних частин світу (Європи, Азії, Африки, Америки) на 2017–2019 рр.

Об’єкт дослідження – зовнішньоекономічна діяльність України та Волинської області.

Предметом дослідження є прогнозування експортно-імпортних операцій України та Волинської області з 26 країнами світу.

Інформаційну базу дослідження склали статистична інформація Державної служби статистики України та Головного управління статистики у Волинській області.

Кожен підрозділ книги – це міні-розвідка про зовнішньоекономічні відносини України з однією з держав світу. 26 підрозділів монографії згруповано в розділи відповідно до частин світу, де розміщені країни, котрі здійснюють експортно-імпортні операції з Україною. Зокрема, проаналізовано співпрацю нашої держави з 13 європейськими (Болгарія, Велика Британія, Греція, Данія, Естонія, Іспанія, Італія, Литва, Молдова, Нідерланди, Німеччина, Словаччина, Хорватія), дев’ятьма азійськими (Азербайджан, В’єтнам, Грузія, Індія, Казахстан, ОАЕ, Саудівська Аравія, Таїланд, Японія), двома африканськими (Єгипет, Марокко) та двома американськими (Бразилія, США) країнами.

Аналіз співпраці зазначених вище держав з Україною на загальнодержавному та регіональному (Волинська область) рівнях відбувався на основі восьми показників:

- 1) експорт товарів із Волинської області;
- 2) імпорт товарів у Волинську область;
- 3) експорт послуг із Волинської області;
- 4) імпорт послуг у Волинську область;
- 5) експорт товарів з України;
- 6) імпорт товарів в Україну;
- 7) експорт послуг з України;
- 8) імпорт послуг в Україну.

Для кожного показника на основі даних за десять років (2007–2016 рр.) будувалися п’ять ліній тренду: експоненційна $y = a_0 e^{a_1 x}$, лінійна $y = a_0 + a_1 x$, логарифмічна $y = a_0 + a_1 \ln(x)$, поліноміальна (ступінь = 2) $y = a_0 + a_1 x + a_2 x^2$, степенева $y = a_0 x^{a_1}$. Із поміж них

обирали ту, яка мала найбільшу величину достовірності апроксимації R^2 . На підставі отриманої моделі формувалися прогнози на три наступні роки.

Проведені авторами монографії дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Трансформація зовнішньоекономічної діяльності України в умовах реалізації європейського вибору», а також держбюджетної теми «Регіональні ринки в умовах європейської інтеграції: механізми конкуренції та конвергенції».

Автори висловлюють щире вдячність студентам спеціальності «Міжнародні економічні відносини», які були залучені до пошукової роботи в рамках виконання ними індивідуальних науково-дослідних завдань з навчальної дисципліни «Економіко-математичне моделювання світогосподарських зв'язків» і участі в держбюджетній темі «Регіональні ринки в умовах європейської інтеграції: механізми конкуренції та конвергенції». Серед них – Буднік І., Голіков О., Єщенко В., Козла В., Король В., Лажнік Д., Мазурик І., Машеровська К., Міщук Я., Невідомська О., Поліковський В., Рибалко М., Сахан Т., Сичук Я.

Результати монографічного дослідження можуть використовуватися в процесі підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин, зокрема при викладанні таких навчальних дисциплін, як «Міжнародні економічні відносини», «Зовнішньоекономічні зв'язки України», «Економіко-математичне моделювання світогосподарських зв'язків», ін.

Видання розраховане на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, спеціалістів державних і регіональних органів управління, місцевого самоврядування та підприємницьких структур, а також широке коло читачів, які цікавляться питаннями розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Усвідомлюючи те, що процеси і механізми розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні вимагають подальшого вдосконалення, автори будуть вдячні за слушні побажання, зауваження та пропозиції. Надсилати їх просимо за адресою: 43025, м. Луцьк, проспект Волі, 13, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки.

РОЗДІЛ 1

ПРОГНОЗУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ КРАЇНАМИ

1.1. Торгівля товарами та послугами України з Болгарією

Форми зовнішніх економічних зв'язків України різноманітні: зовнішня торгівля, міжнародна спеціалізація й кооперування виробництва, експорт й імпорт капіталів і робочої сили, надання та одержання послуг (виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортно- чи імпоротно-посередницьких, юридичних), міжнародне спільне підприємництво, сумісне будівництво підприємств, валютні та фінансово-кредитні відносини, інтуризм, проведення на комерційній основі виставок, ярмарків, торгів, аукціонів тощо.

Істотною рисою зовнішньоекономічних зв'язків є не стільки господарська взаємодія різнонаціональних виробничо-посередницьких організацій, скільки факт перетину кордонів національно-відтворювальних комплексів товарами, капіталами або послугами. Отже, навіть взаємодія фірм однієї країни є проявом зовнішньоекономічної діяльності, якщо ця взаємодія стосується партнерів, що перебувають на території різних держав. Адже в такому випадку встановлюється зв'язок між різними національними відтворювальними комплексами.

Дослідженню економічної співпраці України та Болгарії приділяло увагу багато авторів. Зокрема, М. Хітов проводив їх порівняльний аналіз [9], В. Кальник досліджував нові можливості для розвитку економічної співпраці з Республікою Болгарія [3], Г. Мунін визначав потенціал і розвиток торгово-економічних відносин між цими країнами [5].

Мета нашого дослідження – з'ясування особливостей економічної співпраці між Україною та Болгарією, прогнозування їхньої спільної діяльності на основі показників експорту й імпорту між цими державами.

Коротко опишемо Болгарію. Офіційна назва – Республіка Болгарія. Державний устрій – унітарний. Болгарія – країна в південно-східній частині Балканського півострова. Межує на півночі з Румунією, на заході – із Сербією та Македонією, на півдні – із

Грецією та Туреччиною. На сході має вихід до Чорного моря. Площа території – 110,9 тис. км². Адміністративний поділ – 28 провінцій. ВВП на душу населення у 2016 р. склав 4986 \$.

Економіка Болгарії завжди мала відкритий характер, значна частина ВВП країни формується через зовнішню торгівлю.

Між Україною та Болгарією розвивається торговельно-економічне співробітництво. У структурі імпорту з України переважають сировина та напівсировинні вироби: мінеральне паливо (кам'яне вугілля й кокс), чорні метали, залізна руда, продукція хімічної промисловості. У болгарському експорті в Україну більше фармацевтичних, парфумерних і косметичних виробів, продуктів нафтопереробки, харчової й машинобудівної промисловості. Як перспективні розглядали поставки до Болгарії пшениці, спирту, племінної худоби, насіння, машин, обладнання та запчастин, а також спільне виробництво елітного безвірусного посадкового матеріалу, підготовка кадрів й ін.

Важлива галузь Болгарії – туризм (до 1 млн туристів щорічно відвідують країну). У 2013 р. загальна кількість туристів, котрі відвідали Болгарію, досягла 6,9 млн людей, що на 5 % більше, порівняно з 2012 р. Чисельність туристів з України – 295 тис. осіб, що на 17 % перевищує показник 2012 р. [7].

Тісні відносини між Болгарією та Україною, зумовлені географічним положенням держав, їхньою історією та культурними традиціями, сьогодні отримують новий імпульс.

У Києві 23.10.2014 р. відбулася прес-конференція, у якій узяли участь Надзвичайний і Повноважний посол Республіки Болгарія в Україні К. Мінчев, консул Республіки Болгарія в Україні Б. Бацанов, перший секретар, керівник служби з торговельно-економічних питань при Посольстві Республіки Болгарія в Україна Н. Белелієва [4]. Під час зустрічі представникам українських ЗМІ була представлена інформація про поточний стан туристичного сектору Болгарії й плани щодо його подальшого розвитку. Відзначено, що для покращення туристичної привабливості країни навесні 2014 р. урядом Республіки Болгарія схвалено стратегію сталого розвитку туризму на період до 2030 р. Основна мета – увійти в п'ятірку найпопулярніших туристичних напрямів Центральної та Східної Європи. Значну роль у досягненні цього відіграє створення впізнаваної національної ідентичності Болгарії, дбайливе ставлення до культурної спадщини й природного багатства країни [9].

Ухвалений план розвитку передбачає довгострокові інвестиції з поліпшення інфраструктури та транспорту, диверсифікацію туристичного продукту, оновлення й розвиток наявних туристичних регіонів Болгарії [1].

Особливу роль у двосторонніх контактах відіграє регіональне співробітництво, а саме в межах Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), інституалізацію якого активно підтримує болгарська сторона. Болгарія продовжує координацію дій та співробітництво у рамках ОЧЕС і ЦЕФТА, планує й реалізовує створення вільних економічних зон. Через обмежені фінансові можливості обох сторін співробітництво у військово-технічній галузі розвивається незадовільно. Підписана в липні 1996 р. програма двостороннього співробітництва в галузі військово-промислового комплексу реалізовувалася повільними темпами. Міждержавна комісія з питань військово-технічного співробітництва визначила пріоритетні напрями двосторонньої співпраці й узгодила перелік спільних проектів у галузі озброєння та військової техніки.

Певні ускладнення в двосторонніх відносинах мали питання щодо участі Болгарії в завершенні будівництва КГЗКОРу, а також виконання газових зобов'язань України щодо постачання природного газу до Республіки Болгарії в рахунок боргу з Ямбурзьких угод тощо. Болгарській стороні запропоновано в рахунок боргу за газ здійснити поставки 50–80 тис. т фуражного зерна [10].

Україна є одним з основних торговельних партнерів Болгарії. Вона успішно постачає вугілля для теплоелектростанцій цієї країни. Болгарські інвестиції в Україну, що охоплюють близько 200 українських підприємств, 122 з яких – спільні, перевищують 20 млн дол. США, тоді як українські інвестиції в Болгарії становлять 1,3 млн дол. Серед позитивних прикладів співпраці – будівництво та запуск болгарською фірмою АТ «Приста-Ойл» сучасного перевалочного комплексу зі зберігання й перевантаження базових масел в Одесі: інвестиції в підприємство сягають 5 млн дол., а спроможність комплексу – 180 тис. т масел на рік. Жваво розвивається співпраця одеського порту «Іллічівськ» із болгарськими відповідними структурами: діє поромна переправа Поті – Іллічівськ – Варна тощо.

Болгарія – важливий ринок збуту української продукції та найбільший торговельно-економічний партнер України в Балканському регіоні [6].

За даними Державної служби статистики України, у 2016 р. загальний обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною й Республікою Болгарія становив 638,0 млн дол. США (-15 %). Обсяг українського товарного експорту склав 418,2 млн дол. США. поставки болгарських товарів до України значно скоротилися та становили 172,9 млн дол. США (у 2015 р. – 263,5 млн дол. США).

Експорт українських послуг у 2016 р. дорівнював 26,8 млн дол. США, імпорт – 20,1 млн дол. США.

Позитивне для України сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами з Болгарією за підсумками 2016 р. збільшилося на 61,3 млн дол. США і становило 252,0 млн дол. США.

Основні статті експорту – чорні метали й вироби з них (72 %), механічне обладнання, машини та механізми (7 %), олія, харчова й кондитерська продукція (4 %), хімічна продукція (3 %), деревина та вироби з неї (2 %).

Основні статті імпорту – лікарські засоби (14 %), нафтопродукти (8 %), механічне обладнання, машини й механізми (7 %), пластмасові та пакувальні матеріали (5 %), харчова продукція (5 %), папір і картон (4 %) [2].

Станом на жовтень 2016 р. обсяг прямих болгарських інвестицій, залучених в українську економіку, збільшився на 11 % і склав 50,4 млн дол. США. Болгарські інвестиції спрямовані переважно у видобувну галузь, хімічну й фармацевтичну галузі промисловості, компанії, що займаються торгівлею, ремонтом, операціями з нерухомістю, транспортно-логістичну, а також у харчово-переробну сфери.

На сьогодні в Болгарії зареєстровано близько 600 компаній з українським капіталом. Водночас в Україні представлено до 350 підприємств за участю болгарського капіталу й представництв болгарських компаній.

Важливим механізмом українсько-болгарської співпраці в економічній та інвестиційній сферах залишається Українсько-болгарська спільна міжурядова комісія з питань економічного співробітництва.

Активному розвитку співробітництва між двома державами сприяє наявність прямого щоденного регулярного авіаційного сполучення між Києвом і Софією, яке виконує українська компанія «Дніпроавіа». У 2017 р. компанія планує запровадити нові рейси та сполучення.

У зв'язку з відновленням у 2016 р. прямого авіаційного сполучення між двома державами, рекордно (на 45 %) зросла кількість болгарських туристів до України, що загалом становила 16,4 тис. осіб [8].

Проаналізуємо експортно-імпорتنі операції економічного сектору України та Болгарії (дод. А). Бачимо що експорт товарів і послуг із Волинської області до Болгарії суттєво відрізняється від обсягу експорту товарів та послуг з України до Болгарії. Починаючи з 2014 р., місце Волинської області в імпорті Болгарією послуг з України збільшується, що пояснюється змінами напряму відпочинку з Кримського півострова на район Шацьких озер. Потрібно також зазначити, що кількісний показник імпорту послуг Волинською областю в останні два роки суттєво зменшився. Тоді, як експорт послуг до Болгарії має тенденцію до збільшення.

Якщо аналізувати експорт українських товарів до Болгарії, потрібно зазначити що частка України в товарному експорті Болгарії вже довгий час займає одну з перших позицій, але бачимо, що, починаючи з 2014 р., кількісний показник цієї експортної позиції зменшується у зв'язку з подіями на Сході країни.

Аналізуючи імпорт товарів із Болгарії, зазначимо, що інтерес України в болгарських товарах не відрізняється такою ж кількісною вартістю, як наші товари в Болгарії. Те саме можна сказати й про імпорт послуг із Болгарії, оскільки він менший за вартісними показниками від експорту наших послуг до Болгарії, навіть після подій 2014 р.

У рейтингу зовнішньополітичних пріоритетів України Болгарія – один із її ключових партнерів у регіоні Чорного моря та Південно-Східної Європи. Це продиктовано як вигідним геополітичним положенням цієї країни, її членством у ЄС, близькістю інтересів двох країн у Чорноморському й Придунайському регіонах, так і практичним досвідом успішної практичної співпраці за останніх двадцять років. Не менш важливими є такі чинники, як спорідненість українського та болгарського народів слов'янським походженням, етнічною, мовною й релігійною близькістю, а також взаємна симпатія та приязнь, які походять від спільності історичної долі, багатовікових дружніх зв'язків у духовному, культурному, економічному й громадсько-політичному житті та проживанням в Україні найбільшого контингенту болгарської діаспори.

Потенціал взаємних торгово-економічних відносин далеко не вичерпаний, очевидними є можливості для подальшого збільшення взаємного товарообігу та поглиблення торгово-економічного співробітництва.

Наразі Україна та Болгарія визначають і намагаються реалізувати національні економічні інтереси, найважливішими серед яких є:

– створити соціально спрямовану ринкову економіку й умови для зростання національного багатства;

– досягнути рівня життя та соціально-політичної стабільності, що відповідали б стандартам економічно розвинутої цивілізованої держави;

– домагатись еквівалентності та прибутковості в зовнішньоекономічному обміні.

Список використаної літератури та джерел

1. Болгарія очікує на збільшення потоку туристів з України. URL: <http://kontrakty.ua/article/82349>
2. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Кальник В. Вступ України до СОТ – нові можливості для розвитку економічної співпраці з республікою Болгарія. *Зовнішні справи*. 2008. № 4. С. 18–20.
4. Литвин В. Українсько-болгарські відносини: минуле як перспектива майбутнього. *Голос України*. 2004. 22 січ. С. 4–5.
5. Мунін Г. Україна і Республіка Болгарія: потенціал і розвиток торгово-економічних відносин. *Економіст*. 2003. № 8. С. 49–51.
6. Похвальський В. Україна – Болгарія: стратегічне партнерство в дії. *Політика і час*. 2004. № 2. С. 3–12.
7. Рилач Ю. Нас живлять спільні корені: Україна та Болгарія: 15 років після встановлення дипломатичних відносин. *Політика і час*. 2006. № 2. С. 3–7.
8. Торговельно-економічне співробітництво. Туризм в Україну. URL: <http://bulgaria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-bg/trade>
9. Хитов М. М. Украина по стопам Болгарии – социально-экономический анализ и прогноз. URL: <http://cyberleninka.ru/article/>
10. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України – співробітництво України та Болгарії. Київ: Либідь, 2006. 355 с.

1.2. Динаміка зовнішньоекономічних зв'язків України та Великої Британії

Проблематика українсько-британських відносин видається сьогодні до великої міри актуальною. Сучасний стан двосторонніх українсько-британських стосунків характеризується достатньо високим рівнем взаєморозуміння сторін, у тому числі з питань реалізації євроінтеграційного курсу України, розвитку взаємодії в політичній, економічній, військовій і культурній сферах. Та все ж існують нерозв'язані проблеми, які впливають на відносини обох країн і, зокрема, у зовнішній торгівлі.

Серед вітчизняних науковців специфіку й проблематику українсько-британської співпраці вивчали М. Білоусов, О. Гончаров, А. Грубінко, П. Ігнат'єв, В. Крушинський, В. Майко, О. Сагайдак, П. Сардачук, Н. Яковенко, – видатні науковці та практики дипломатичної роботи.

Мета дослідження полягає в аналізі зовнішньої торгівлі України товарами й послугами з Великобританією, визначенні перспектив розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між цими країнами.

Великобританія (Об'єднане Королівство) – острівна держава, значна частина території якого розміщена на двох великих островах, розділених водами Ірландського моря. Офіційна назва країни – Об'єднане Королівство Великобританії та Північної Ірландії. У його склад входять чотири країни: Англія, Шотландія й Уельс, розміщені на острові Британія, а також Північна Ірландія. Найближчі сусіди Великобританії – Бельгія та Нідерланди; значно далі лежать Данія, Німеччина, Норвегія. Отже, економіко-географічне положення Великобританії є одночасно сусідським і приморським, що вкрай вигідно для економічного розвитку держави, хоча, безсумнівно, має певні мінуси в стратегічному й військовому відношенні.

Одна з найбільш розвинутих форм зовнішньоекономічних зв'язків Великобританії – діяльність на ринку капіталу. Якщо раніше капіталовкладення спрямовувалися до колоніальних країн, то нині до держав ЄС й інших економічно розвинутих країн світу. Головні експортери капіталу – потужні монополії та транснаціональні компанії, отримувачі-підприємства й галузі, що забезпечують Великобританію сировиною та продовольством. Водночас господарство Великобританії багато в чому залежить від іноземних

інвестицій, серед яких переважають інвестиції США (2/3) й західноєвропейських країн [3].

Зовнішня торгівля, незважаючи на зниження частки у світовому торговельному обороті, залишається важливою складовою частиною господарської діяльності держави. Для неї характерний дефіцит торгового балансу. Близько третини продукції імпортується.

У 2014 р. обсяг експорту становив 700,3 млрд дол. США. Основними статтями експорту є продукція транспортного машинобудування (40 %), електрообладнання (10 %), енергоносії (7 %), продукти харчування (15 %), продукція хімічної промисловості (14 %). Найбільшими партнерами з експорту виступають США – 14,71 %, Німеччина – 11,06 %, Франція – 8 %, Нідерланди – 7,79 %, Ірландія – 6,89 %, Бельгія – 4,65 %, Іспанія – 4,0 %.

Обсяг імпорту у 2014 р. становив 506 млрд дол. США. Завозили фосфорити, майже всі кольорові та рідкісні метали, частково – залізну руду, машини й обладнання (38 %), продукти харчування та напівфабрикати (20 %), паливо (5 %), електротехнічні вироби. Імпорт здійснювали з Німеччини – 12,87 %, США – 9,74 %, Китаю – 8,88 %, Нідерландів – 6,94 %, Франції – 6,64 %, Бельгії – 4,86 %, Норвегії – 4,84 %, Ірландії – 4,01 %, Італії – 3,99 % [5].

Сполучене Королівство є членом Великої Вісімки, одним із провідних світових експортерів і країн-інвесторів, одним із ключових членів найважливіших світових фінансових і кредитних організацій, таких як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Паризький клуб. Лондон – визнаний фінансовий і діловий центр світу. Великобританія займає шосте місце у світі за обсягами зовнішньої торгівлі, друге (після США) – за сумою закордонного інвестування. 1 % світового населення є британськими громадянами. Великобританію названо серед п'ятірки найбагатших держав планети; вона потрапила в десятку «найбільш глобалізованих», тобто орієнтованих на міжнародну економіку. Роль Великобританії як глобального гравця та однієї з трьох найвпливовіших держав у ЄС зумовлює її системну присутність й активність в усіх частинах світу, у тому числі в Східній Європі. Водночас сьогодні Сполучене Королівство не має життєвоважливих інтересів у цьому регіоні загалом, та в Україні зокрема.

Українсько-британські відносини розвиваються переважно в площині двостороннього співробітництва. Основним інтересом для Великобританії у співпраці з Україною залишається нарощування

британської економічної присутності в державі й, отже, – створення сприятливих умов для діяльності британського бізнесу. Економічне співробітництво між Україною та Великобританією має величезний потенціал, який не використовується. Сполучене Королівство є шостим найбільшим інвестором в економіку України – за підсумками 2010 р., прямі інвестиції з Великобританії склали 2228,1 млн дол. (7 % від обсягу інвестицій загалом по ЄС і 5-те місце серед країн-членів ЄС). У 2009 р. сума британських інвестицій в Україну загалом складала 2375,9 млн дол.

Структура британських інвестицій у нашій державі така: підприємства промисловості – 577,2 млн дол. (25,9 %); організації, які здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям, – 486,4 млн дол. (21,8 %); підприємства торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку – 395,9 млн дол. (17,8 %). Зовнішньоторговельний оборот товарами та послугами між Україною й Великобританією у 2010 р. мав ознаки невеликого зростання. Зокрема, у I півріччі 2010 р., порівняно з I-м 2009 р., обсяг експорту з України до Сполученого Королівства збільшився на 16 % і становив 478,7 млн дол., а обсяг імпорту зріс на 4 % (655,6 млн дол.). Таку тенденцію спостерігали за рахунок зростання торгівлі товарами, а торгівля послугами, навпаки, характеризувалася зниженням обсягів [4].

Серед головних викликів для успішного економічного співробітництва представниками британської влади визначено такі, як складність ведення бізнесу в Україні (згідно з останніми даними Світового банку, Україна займає 143 місце зі 186 країн); наявність значного рівня корупції; велика бюрократизованість і повільність адміністративних процедур; неефективність судової системи; непрозорість у виробленні та впровадженні адміністративних рішень; спроби керувати економікою із застосуванням неринкових методів.

До привабливих для британського бізнесу сфер в Україні належать розвиток української інфраструктури, перспективні інженерно-технічні розробки (енергетика й аерокосмічна сфера), фінансові послуги, сільське господарство, відновлення важкої промисловості, сфера охорони здоров'я. Ураховуючи увагу, яку Великобританія приділяє останнім часом сфері енергозбереження й енергозберігальних технологій, можна очікувати збільшення інтересу британського бізнесу для впровадження саме таких проектів в Україні за умови створення сприятливого правового поля. Британські

економічні інтереси в регіоні вимагають забезпечення стабільності та підтримки процесів глобалізації [3; 5].

Статистичні дані, що відображають динаміку відносин між Україною й Великобританією наведено в дод. Б. Як бачимо, період 2008–2009 рр. характеризується зниженням показників експортно-імпортних операцій послуг і товарів. Протягом 2010–2014 рр. простежено нарощення зовнішньоторговельних операцій, але вже у 2015 р., а згодом і 2016 р. знову спостерігали зниження показників, що зумовлено неоднозначними подіями на сході України.

За прогностичними даними на 2017–2019 рр., простежено значне вирівнювання всіх показників. Це зумовлено прогнозованою стабільністю економіки України й створенням сприятливого інвестиційного клімату, зокрема для Великобританії.

Можна передбачити, що Великобританія зберігатиме досягнутий рівень співробітництва з Україною та розширюватиме його в основному через формати регіональної співпраці. Двосторонні українсько-британські відносини не зазнають істотної корекції, водночас цілком імовірним є зміщення акцентів. Великобританія цілком співвідноситиме свою позицію з позицією офіційного Брюсселя й надалі надаватиме підтримку поглибленням відносин між Україною та ЄС. Україна може отримати нові можливості розвитку відносин зі Сполученим Королівством у межах багатостороннього співробітництва в Центральній-Східній Європі. Отже, розвиток тісних партнерських відносин із цією країною як на двосторонньому, так і багатосторонньому рівнях сприятиме підвищенню рівня безпеки для нашої держави.

Список використаної літератури та джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Посольство Великобританії в Україні. URL: <https://www.gov.uk/government/>
4. Політичні відносини між Україною та Великобританією. URL: <http://uk.mfa.gov.ua/ua/ukraine-uk/diplomacy>
5. Грубінко А. В. Українсько-британські відносини 1991–2004. Тернопіль: Вид. від. ТНПУ, 2005.

1.3. Експортно-імпортні операції України та Греції

Взаємовигідна міжнародна торгівля товарами та послугами посідає провідне місце в складній системі міжнародних економічних зв'язків, оскільки вона, по суті, відтворює всі види міжнародного поділу праці й об'єднує країни в єдину господарську цілісність на світовому ринку товарів.

Одним із ключових напрямів зовнішньої політики України є розбудова якісно нових, рівноправних двосторонніх міждержавних відносин із європейськими країнами. Зокрема, значні зусилля спрямовані на налагодження міцних політичних й економічних зв'язків із Грецією – державою, партнерські стосунки з якою можуть сприяти виходу України на привабливі для неї ринки Східного Середземномор'я, а через них – і до країн Близького Сходу та Північної Африки. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку Україна має тісні зовнішньоекономічні зв'язки з більш ніж 100 державами світу, у тому числі й із Грецією.

Завдання дослідження – з'ясувати особливості економічної співпраці України та Греції; проаналізувати статистичні дані двох країн; спрогнозувати обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами Волині з Грецією.

Греція – одна з найдавніших цивілізацій Європи, однак незалежність від Туреччини вона здобула лише в 1832 р. За площею охоплює 131957 км². За оцінками 2016 р., населення Греції становить 10877 осіб, а густина – 82 чол./км². Греція – індустріально-аграрна держава із середнім рівнем розвитку виробництва. Основні галузі промисловості – текстильна (домінує), хімічна, нафтохімічна, туризм, харчова та тютюнова, гірнична, паперова, цементна, металовиробна. Розвиваються електротехніка, деякі види машинобудування, виробництво будматеріалів. Транспорт – автомобільний (здійснює 60 % усіх внутрішніх вантажних і пасажирських перевезень), залізничний (розвинений слабо), морський (30 % внутрішніх і 90 % зовнішніх вантажних і пасажирських перевезень), повітряний.

Відносини України та Греції мають давнє історичне коріння й характеризуються високим рівнем співробітництва та взаємодії. Співпраця відзначається довготривалим і взаємовигідним характером. Наявна договірно-правова база зовнішньоекономічних відносин сформована на рівні, що забезпечує стабільний розвиток двостороннього торговельно-економічного співробітництва. Загалом

торговельно-економічні відносини між Україною та Грецькою Республікою розвиваються динамічно й у цілому відповідають інтересам обох країн. Греція залишається одним із найважливіших зовнішньоекономічних партнерів України в регіоні Південних Балкан і Східного Середземномор'я. На двосторонньому рівні працює Міжурядова українсько-грецька робоча група з питань економічного, промислового та науково-технічного співробітництва (МСРГ), пріоритетними напрямками діяльності якої є судноплавство, харчова промисловість, сільське господарство, промислове будівництво, транспортна й енергетична інфраструктура, поновлювані джерела енергії.

Загалом Україна надає особливого значення проблемам двостороннього співробітництва з Грецією як важливим партнером нашої держави в питаннях європейської інтеграції, економічного співробітництва, а також країною, із якою існують традиційно тісні суспільні зв'язки, широкі культурно-гуманітарні й туристичні обміни.

У 2007 р. експорт товарів з України до Греції становив 220961,6 тис. дол. США. Наступного року показник зріс до 339438,9 тис. дол. США. Суттєве зростання українського експорту товарів з України до Греції, за результатами 2008 р., відбулося за рахунок збільшення поставок зернових культур (загальне збільшення у 29 разів), здебільшого за рахунок збільшення поставок кукурудзи (більш ніж у 100 разів) і пшениці (більш ніж у 20 разів). Також помітне збільшення українського експорту за такими товарними позиціями, як меблі (на 125 %), залишки відходів харчової промисловості (на 50 %), насіння та плоди олійних рослин (на 48 %). У той же час протягом 2008 р. спостерігали помітне зменшення поставок алюмінію й виробів із нього (на 98 %) і кондитерських виробів (на 94 %).

У 2009 р. простежено значне падіння показника експорту товарів у Грецію до 100339,9 тис. дол. США. Подальші роки характеризуються зростанням і незначним коливанням обсягів експорту до 2014 р. Із 2014 р. експорт товарів з України в Грецію починає спадати та вже у 2016 р. становить 159134,1 тис. дол. США.

Аналізуючи показник імпорту товарів в Україну з Греції, можна сказати що він є значно нижчим за експорт. У 2007 р. обсяг імпорту становив 117290,4 тис. дол. США, у 2008 р. – 171846,7 тис. дол. США. Різке зниження показника у 2009 р. свідчить про скорочення імпорту грецьких товарів. На нашу думку, цьому сприяла фінансово-

економічна криза в Україні 2008–2010 рр. Згодом ситуація покращується, обсяг імпорту підвищується й у 2014 р. становить 308467 тис. дол. США. Станом на 2016 р. імпорт товарів в Україну з Греції становив 233954,1 тис. дол. США.

Упродовж 2016 р. загальний товарообіг між Україною та Грецією склав 433,2 млн дол. США. При цьому торгівля товарами становила 23,1 %; експорт – 23,6 %; імпорт – 22,7 %. Основу українського експорту склали чорні метали (77,1 млн дол. США); насіння та плоди олійних рослин (31,9 млн дол. США); зернові культури (13,8 млн дол. США); жири й олії (10,2 млн дол. США); їстівні плоди та горіхи (5,5 млн дол. США); нафтопродукти (4,8 млн дол. США); відходи харчової промисловості (1,97 млн дол. США).

У структурі імпорту з Греції до України найбільші обсяги займають такі товарні позиції (за даними Національної статистичної служби Греції): їстівні плоди, горіхи й цитрусові (14 %), продукти хімічної промисловості (11,6 %), ефірні олії та косметичні препарати (11 %), котли, машини й механічні пристрої (8 %), тютюн (7 %), електричні машини та устаткування (4 %), продукти переробки овочів і плодів (3,8 %), нафта та нафтопродукти (3,2 %).

Згідно з даними Державної служби статистики України, станом на 01.10.2016р. інвестиції з Грецької Республіки в Україну склали 201,3 млн дол. США.

Беручи до уваги торгівлю послугами, можна побачити, що у 2007 р. як експорт, так і імпорт послуг був відсутній. Згодом ситуація покращилася та у 2008 р. експорт послуг з України до Греції склав 140520,9 тис. дол. США. У 2009–2016 рр. обсяг експорту послуг скоротився до 30331,7 тис. дол. США. Щодо імпорту послуг, то у 2008 р. він становив 60438,2 тис. дол. США. У 2009–2016 рр. можемо спостерігати тенденцію різкого спаду, а згодом – незначного підвищення обсягу імпорту послуг. У 2016 р. цей показник склав 24355,2 тис. дол. США.

Отже, щодо торгівлі послугами спостерігаємо позитивне сальдо, тобто Україна постачає до Греції більше послуг, ніж отримує, однак обсяг експорту товарів значно перевищує обсяг торгівлі послугами. Наприклад, порівнюючи експорт товарів і послуг з України в Грецію за 2016 р., бачимо, що експорт товарів становить 159134,1 тис. дол. США, а експорт послуг – 30331,7 тис. дол. США.

Досліджуючи зовнішньоекономічні зв'язки України та Греції, виокремлено економічну співпрацю Волинської області. Цей регіон

займає досить малу частку в загальних обсягах торгівлі як товарами, так і послугами. У 2007 р. експорт товарів склав 2218,61 тис. дол. США, а у 2008 р. різко знизився до 5,64 тис. дол. США. Із 2009 р. обсяги експорту є досить незначними й непостійними – то стрімко зростають, то різко падають. У 2016 р. експорт становив 602,3 тис. дол. США.

Імпорт товарів у 2007 р. склав 82,21 тис. дол. США. У період 2010–2012 рр. він взагалі був відсутній, а у 2016 р. становив 70619,4 тис. дол. США. Торгівля послугами між Волинською областю та Грецією майже не відбувалася й склала лише незначний обсяг. У 2016 р. експорт послуг становив 0,3 тис. дол. США, а імпорт – 4,7 тис. дол. США.

За допомогою фактичних даних за 2007–2016 рр. побудовано прогнозні моделі подальшої співпраці України, Волинської області та Греції.

За прогнозами, де модель має вигляд $y_1 = -803,1x^2 + 1306x + 23046$ ($R^2 = 0,114$), експорт товарів з України в Грецію в наступні роки спадатиме. У 2019 р. він може становити 111 713 тис. дол. США.

У той же час імпорт товарів із Греції може поступово підвищуватися. Через рік його можливий обсяг складатиме 302261,1 тис. дол. США. У 2018–2019 рр. за прогнозною моделлю $y_2 = 414,3x^2 + 15010x + 87016$ ($R^2 = 0,586$) спостерігатиметься різке збільшення закупівлі товарів із Греції.

Щодо експорту послуг з України до Греції, то прогнозна модель, що має вигляд $y_3 = -2457x^2 + 24321x + 28916$ ($R^2 = 0,314$), що указує на скорочення їх постачання. За прогнозами, обсяги експорту послуг будуть зменшуватися значними темпами. Станом на 2019 р. сума експортних послуг становитиме -70160 тис. дол. США.

Однак імпорт послуг в Україну з Греції матиме тенденцію до зростання. Відповідно до прогнозної моделі $y_4 = 7906 \ln(x) + 19648$ ($R^2 = 0,5283$), у 2017 р. їх обсяг становитиме 38607,68 тис. дол. США, у 2018 р. – 39295,66 тис. дол. США, а у 2019 р. сума імпортованих послуг зросте до 39928,5 тис. дол. США.

З отриманих даних можна вважати, що Україна більше орієнтована на торгівлю товарами, у тому числі й сировиною, ніж на торгівлю послугами. Особливістю українсько-грецької торгівлі є значна доля торгівлі послугами, яка складає 30 % від загального товарообігу. Україна надає Греції послуги в галузі ремонту,

транспорту, зв'язку, технічних послуг. Основні позиції грецьких послуг Україні – це туризм та ділові послуги.

Аналізуючи прогнозні дані 2017–2019 рр. на регіональному рівні, бачимо, що експорт товарів із Волинської області в Грецію поступово підвищується. За прогнозною моделлю $y_5=48,36x^2-619,4x+1967$ ($R^2=0,409$), у 2017 р. експорт становитиме 1005,16 тис. дол. США, у 2018 р. – 1498,04 тис. дол. США, а у 2019 р. дорівнюватиме 2087,6 тис. дол. США. Водночас поступово підвищуватиметься й імпорт товарів у Волинську область із Греції та у 2019 р. він становитиме 116721 тис. дол. США. Експорт й імпорт послуг залишаються незначними, але з кожним роком поступово підвищуються, що позитивно впливає на економіку нашої країни.

Загалом, торговельно-економічні відносини між Україною та Грецькою Республікою розвиваються динамічно й у цілому відповідають інтересам обох держав. Греція залишається одним із найважливіших зовнішньоекономічних партнерів України в регіоні Південних Балкан і Східного Середземномор'я. Відносини двох народів характеризуються міцними зв'язками дружби, взаємоповаги й взаємної підтримки, які ґрунтуються на спільних сторінках історії з прадавніх часів, православ'ї, інтенсивних суспільних контактах у наш час.

Список використаної літератури та джерел

1. Економіка зарубіжних країн/А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. Харків: Екограф, 2008. 216 с.
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Мякушко С. Роль договірно-правової бази у становленні та розвитку українсько-грецьких зв'язків. *Вісник Національної академії наук України*. 2002. № 5. URL: <http://archive.nbuv.gov.Ua/>

1.4. Аналіз особливостей і прогнозування зовнішньої торгівлі України та Данії

Історія відносин України та Данії завжди була предметом інтересу з боку наукових кіл двох держав. Особливого розвитку співробітництво України та Данії набуло за часів української незалежності. Ці відносини досягли високого рівня взаєморозуміння й взаємодії, підтримки та динамічного розвитку співпраці в політичній, торговельно-економічній, військово-політичній та інших сферах. На сьогодні виникла проблема зовнішньоекономічних відносин унаслідок подій в Україні, спричинених російською агресією, що призвело до скорочення торгівлі. Загалом, суттєве зменшення рівня падіння українського експорту вказує на активізацію українських виробників товарів і послуг на данському ринку.

Відносини України та Данії у сфері зовнішньої торгівлі активно вивчають дослідники обох країн, серед яких – О. Білорус, С. Боринця, В. Будкіна, І. Бураковський, П. Єщенко, А. Гальчинська, Л. Кістерський, Г. Климко, Н. Кузнєцова, В. Литвицький, П. Леоненко, Д. Лук'яненко, І. Луніно.

Мета нашого дослідження – вивчення торговельно-економічних відносин України з Данією в сучасних умовах розвитку світового господарства.

Данія (офіційна назва – Королівство Данія) – скандинавська країна в Північній Європі. Її столиця – Копенгаген – історичний центр країни. Держава з найбільшою територією в Європі, ураховуючи територію острова Гренландія, який є автономною частиною держави Данія. Країна має сухопутний кордон лише з Німеччиною. Королівство Данія є суверенною державою, до складу якої входить дві автономні установчі землі в північній частині Атлантичного океану: Фарерські острови й найбільший у світі острів Гренландія. Данія – високорозвинута індустріально-аграрна країна з широкими зовнішньоекономічними зв'язками, рівень життя її населення – один із найвищих у світі. Данія займає територію площею 43094 км², і має населення 5668743 осіб. Країна складається з півострова Ютландія, архіпелагу й 443 островів, 70 із яких є населеними. Острови характеризуються плоскими орними землями та піщаними берегами, низькою висотою й помірним кліматом.

ВВП становить 291,04 млрд дол. США.

Економіка Данії ґрунтується на високотехнологічному сільському господарстві, діяльності сучасних малих підприємств і корпорацій. У країні високий рівень соціального захисту населення та зовнішньої торгівлі.

Данія експортує машини й обладнання, м'ясо та м'ясопродукти, молочні продукти, паливо, рибу.

Найбільше продукції (близько 50 %) експортується до країн ЄС, у тому числі до Німеччини – 22,5 %, Швеції – 11,2 %, Норвегії – 6,5 %, Великобританії – 9,2 %. Крім того, до експортерів датської продукції входять США – 5,5 %, Франція – 5,3 %, Японія – 4,1 %, Нідерланди – 4,5 %, колишні республіки СРСР – 1,7 %.

Склад імпорту – машини та комплектуючі, нафта, продукція хімічної промисловості, зерно й продовольство, текстиль, папір. 54 % продукції Данія імпортує з країн ЄС, із них 22,5 % – із Німеччини, 12,9 % – Швеції, 5,4% – Норвегії, 7,8 % – Нідерландів, 7,9 % – Великобританії, 5,7 % – США, 5,2 % – Франції, 3,5 % – Японії, 1,7 % – колишніх республік СРСР [1].

Відносинам між Україною та Данією притаманні високий рівень взаєморозуміння й взаємодії, підтримки, динамічний розвиток співпраці в політичній, торговельно-економічній, військово-політичній, гуманітарній та інших сферах.

За даними Державної служби статистики України, за підсумками 2016 р., загальний обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною й Данією зріс на 8,1 % і становив 472,3 млн дол. США. При цьому обсяг українського експорту зменшився на 1,6 % і склав 252,7 млн дол. США. Водночас імпорт збільшився на 22,2 % і становив 219,6 млн дол. США.

Отже, сальдо двосторонньої торгівлі товарами та послугами, за результатами звітного періоду, становило 33,1 млн дол. США [2].

Традиційно провідні позиції в торгівлі двох держав займають такі категорії товарів, як фармацевтика, текстильна продукція, машинне обладнання, хімічна продукція, сільськогосподарська продукція.

За підсумками 2016 р., показник двосторонньої торгівлі товарами, порівняно з аналогічним періодом 2015 р., зріс на 16,2 % і склав 339,6 млн дол. США, із них експорт – 155,5 млн дол. США, зростання на 7,5 %, імпорт – 184,1 млн дол. США, зростання на 24,7 %. Від'ємне сальдо для України у 28,6 млн дол. США показує суттєву тенденцію до зменшення, порівняно з початком 2016 р.

Двостороння торгівля в цей період формувалася за рахунок таких категорій товарів, які експортувалися з України: молока та молочних продуктів, яєць, натурального меду (11,2 %), одягу й додаткових речей до одягу (16,2 %), меблів (12,5 %), інших готових текстильних виробів (12,3 %), чорних металів і виробів із них (8,2 %), деревини та виробів із неї (4,5 %).

Основу структури імпорту товарів із Данії до України визначали поставки такої продукції: реакторів ядерних, котлів, машин (31,9 %), фармацевтичної продукції (6,3 %), залишків і відходів харчової промисловості (5,6 %), різноманітної хімічної продукції (3,3 %), живих тварин (3,2 %).

Обсяги торгівлі послугами за 2016 р., порівняно з аналогічним періодом минулого року, зменшилися на 8 % і становили 132,8 млн дол. США. При цьому експорт послуг з України зменшився на 13 % та склав 97,3 млн дол. США, а імпорт послуг із Данії збільшився на 10,5 % і досяг позначки в 35,5 млн дол. США. Сальдо у двосторонній торгівлі послугами, за результатами вказаного періоду, для України позитивне та становить 61,8 млн дол. США.

Структура експорту – транспортні послуги (36,4 %), послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні й інформаційні послуги (31,7 %), послуги з переробки матеріальних ресурсів (27,8 %), ділові послуги (3,2 %). Структура імпорту – транспортні послуги (46,8 %), державні й урядові послуги (20,2 %), ділові послуги (14,9 %), роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (7,4 %), послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні й інформаційні послуги (5,2 %), послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій (1,5 %).

Станом на 2016 р. Данія інвестувала в економіку України 186,7 млн дол. США (акціонерний капітал, боргові інструменти). Основний обсяг інвестиції з Данії в економіці України спрямовано до підприємств сільського, лісового та рибного господарства (34,7 %), переробної промисловості (33,1 %), добувної промисловості й розроблення кар'єрів (33,1 %), текстильного виробництва та пошиття одягу (20,8 %). Данські інвестиції в економіку України показують тенденцію для зменшення падіння та відновлення зростання до рівня 2015 р. [4].

Інвестицій з України в економіці Данії не зареєстровано.

Згідно з даними дод. В, обсяг експорту товарів із Волинської області в Данію є динамічним до 2015 р., що відповідає

загальносвітовій тенденції посилення взаємодії країн світу у сфері торгівлі й свідчить про незалежність зовнішньоекономічного сектору України від факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. У 2015 р. спостерігаємо зниження експорту товарів унаслідок економічної кризи в Україні спричиненої війною на Сході, скороченням виробництва та девальвацією гривні. І, відповідно, прогностичні дані не є позитивними.

Імпорт товарів із 2007 р. до 2019 р. у Волинську область із Данії не має чіткої тенденції.

Експорт й імпорт послуг між Волинською областю та Данією з 2008 р. до 2012 р. був припинений унаслідок Світової економічної кризи 2008–2009 рр. і вже у 2013 р. був відновлений відносно високими показниками.

Експортно-імпорتنі операції товарами й послугами між Україною та Данією протягом 2007–2014 рр. зберігали стабільний характер, що є хорошим показником як для України, так і для Данії. Але у 2015 р. тенденція стабільності знижується, але, незважаючи на це, прогностичні показники є більш позитивними.

Отже, позитивне сальдо двосторонньої торгівлі товарами та послугами вказує на відновлення тенденції зростання товарообігу, який зазнав різкого 21 % скорочення у 2014–2015 рр. насамперед через внутрішньополітичні події в Україні й російську агресію. Загалом, суттєве зменшення рівня падіння українського експорту вказує на активізацію українських виробників товарів і послуг на данському ринку.

Список використаної літератури та джерел

1. Масляк П. О., Дахно І. І. Економічна і соціальна географія світу. Київ: Вежа, 2003. 280 с.
2. Посольства України в Королівстві Данія. URL: <http://denmark.mfa.gov.ua/ua>.
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Мазаракі А. А., Мельник Т. М. Сучасні тенденції та чинники розвитку зовнішньої торгівлі України. *Вісник КНТЕУ*. 2011. № 2. С. 5–11.

1.5. Україна й Естонія: моніторинг економічних відносин

Естонія (офіційно – Естонська Республіка, ест. Eesti Vabariik) – держава в Північній Європі, що межує з Латвією на півдні та Росією на сході, на півночі омивається водами Фінської затоки, на заході – водами Балтійського моря та Ризької затоки. Площа країни становить 45 226 км², столицею й найбільшим містом є Таллінн.

Естонія – демократична парламентська республіка, що поділяється на 15 повітів. За чисельністю населення, (1,29 млн осіб) це одна з найменших держав Європейського Союзу, Євросони та НАТО. Естонія має найвищий валовий внутрішній продукт на одну особу серед колишніх республік Радянського Союзу. Держава є членом низки міжнародних організацій, зокрема ООН, МВФ, СОТ, ЄС, ОБСЄ, ОЕСР тощо.

Зовнішньоекономічні відносини між Україною й Естонією забезпечують обмін необхідними товарами й послугами, а також відкривають нові можливості, зокрема появу нових партнерів.

Договірно-правова база відносин між Україною й Естонською Республікою охоплює широкий спектр галузей двостороннього співробітництва, уключаючи політичну, торговельно-економічну, науково-технічну, гуманітарну, правоохоронну й ін. Ця база є розгалуженою та достатньо ефективною й уключає 53 двосторонні документи, серед яких – три міждержавні угоди, 15 міжурядових і 35 міжвідомчих. Ключовими документами є Договір між Україною та Естонською Республікою про дружбу і співробітництво (26.05.1992 р.) та Угода між Урядом України й Урядом Естонської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво (15.01.2007 р.) [1].

Україну й Естонію зближують спільні прагнення в політичній, економічній, соціальній та інших сферах. Визнавши Україну своїм зовнішньополітичним пріоритетом, Естонія є однією з найпослідовніших прихильників європейського вибору України, оскільки підтримала підписання Угоди про асоціацію України з ЄС та однією з перших ратифікувала Угоду (4 листопада 2014 р.).

Зараз розвиваються інтенсивні двосторонні контакти між державними й неурядовими установами, активною є взаємодія в межах міжнародних організацій. На державному рівні постійно наголошується на важливій ролі, яку відіграє Україна в забезпеченні стабільності та безпеки в Європі. Естонія підтримує проведення

політичних і соціально-економічних реформ в Україні, надає нашій державі вагому гуманітарну, фінансову та консультативно-технічну допомогу. Зокрема, Естонія є світовим лідером (із розрахунку на душу населення країни) за обсягами надання фінансової й гуманітарної допомоги Україні: протягом 2015–2016 рр. наша країна отримала від Естонії 3,5 млн євро допомоги.

У контексті діалогу між Україною та ЄС із питань візового та міграційного режиму Естонія чітко дотримується положень Угоди між Україною і ЄС про спрощення оформлення віз. Із цією метою Естонією здійснено низку конкретних кроків. Зокрема, спрощено процедуру оформлення багаторазових віз, скасовано вимогу подання відповідного запрошення для оформлення віз, уведено безвізовий режим поїздок для власників службових паспортів України, скасовано консульський збір за оформлення національних довготермінових віз. У контексті одностороннього запровадження Україною безвізового режиму для громадян країн-членів ЄС, Естонія відстоює в ЄС ідею щодо можливості запровадження з Україною безвізового режиму з боку Європейського Союзу.

Аналіз двосторонньої торгівлі товарами та послугами свідчить про зниження обсягів товарообігу між Україною й Естонією. За даними Держстату України, за дев'ять місяців 2014 р. обсяги двосторонньої торгівлі товарами та послугами склали 206 млн дол. США, що на 8,8 млн дол. США менше, ніж за аналогічний період попереднього року. При цьому експорт товарів і послуг майже на 5 % перевищив відповідний показник за аналогічний період попереднього року. Сальдо сумарного обігу товарів і послуг за 9 місяців 2014 р. залишилося позитивним і дорівнювало 50 млн дол. США.

Проаналізуємо вартісні показники зовнішньої торгівлі товарами та послугами між Україною й Естонією (дод. Д).

Щодо показників експорту товарів із Волинської області в Естонію можна сказати, що максимум був у 2007 р. У 2008 р. простежено спад, далі – зростання до 2013 р., у 2014 р. експорт був відсутній, а у 2015 р. він відновився на досить високому рівні.

В імпорті товарів теж не було чіткої тенденції, у 2014 р. він дорівнював 0.

Експорт-імпорт послуг у 2007 р. відсутні, а в подальші періоди не мали чіткої тенденції.

Експорт товарів з України в Естонію до 2009 р. спадав, далі до 2012 р. зростав. У 2013 р. спад продовжився. Обвал імпорту товарів простежено у 2014 р.

Експорт послуг з України в Естонію у 2015 р. незначно зріс, а імпорт – навпаки, зменшився.

На основі фактичних даних побудовано такі прогностичні моделі:

1) експорт товарів із Волинської області в Естонію:

$$y_1 = 8,373x^2 - 125,23x + 831,93 \quad (R^2 = 0,1599);$$

2) імпорт товарів з Естонії у Волинську область:

$$y_2 = 8,1606x^2 - 110,42x + 682,58 \quad (R^2 = 0,1355);$$

3) експорт послуг із Волинської області в Естонію:

$$y_3 = -484,85x^2 + 3955,2x + 375,98 \quad R^2 = 0,4352$$

4) імпорт послуг з Естонії у Волинську область:

$$y_4 = -36,874x^2 + 418,01x - 588,73 \quad (R^2 = 0,1518);$$

5) експорт товарів з України в Естонію:

$$y_5 = -503,58x^2 - 3781,2x + 177434 \quad (R^2 = 0,1474);$$

6) імпорт товарів з Естонії в Україну:

$$y_6 = 40,884x^2 - 16082x + 186053 \quad (R^2 = 0,7201);$$

7) експорт послуг з України в Естонію:

$$y_7 = -630,43x^2 - 596,96x + 154665 \quad (R^2 = 0,1725);$$

8) імпорт послуг з Естонії в Україну:

$$y_8 = -443,6x^2 + 7997,1x - 1232,4 \quad (R^2 = 0,6184).$$

Як бачимо, за цими моделями зростання відбудеться лише на регіональному рівні таких показників, як експорт й імпорт товарів.

Список використаної літератури та джерел

1. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

1.6. Зовнішньоторгівельна співпраця України й Іспанії

Зовнішньоекономічна діяльність є одним із найважливіших чинників розвитку національної економіки. Жодна країна у світі не в змозі самостійно розвивати власні виробничі процеси, забезпечити економічне зростання без ефективного використання переваг міжнародного розподілу праці та сукупного міжнародного науково-технічного потенціалу. Особливо це актуально за сучасних умов, коли набувають інтенсивного розвитку процеси міжнародної економічної інтеграції, транснаціоналізації, міжнародного поділу праці, глобалізації світового господарства.

Зовнішньоекономічна діяльність може здійснюватись у різних видах: експорт й імпорт товарів, послуг, капіталів, робочої сили, наукова та науково-виробнича кооперація, міжнародні фінансові, кредитні й розрахункові операції тощо.

Теоретичним і практичним аспектам зовнішньоекономічної діяльності в науковій та навчальній економічній літературі приділяють значну увагу. Серед дослідників, праці яких розкривають означену тематику, слід назвати І. В. Багрову, О. П. Гребельника, І. І. Дахно, М. І. Дідівського, Г. М. Дроздову, А. Р. Дунську, Е. А. Зіня, А. А. Мазаракі, Ю. В. Макогона, Н. М. Тюріну, Т. В. Філіпенка й ін. Проте зазначимо, що їхні роботи не деталізують відносини України з іншими країнами, не дають визначення основних тенденцій співпраці між державами та прогнозують зовнішньоекономічні відносини на найближчий час [4].

На сьогодні Україна має зовнішньоекономічні зв'язки з багатьма країнами світу, у тому числі й із колишніми державами-членами СРСР.

Визначимо особливості зовнішньоекономічної діяльності між Україною, Волинською областю та Іспанією на основі статистичних даних імпорту й експорту товарів і послуг, спрогнозуємо тенденції розвитку відносин між ними.

Іспанія (офіційно – Королівство Іспанія, раніше – Гишпанія, Еспанія) – держава на південному заході Європи. Займає більшу частину Піренейського півострова, Балеарські та Пітіузські острови в Середземному морі, Канарські острови в Атлантичному океані. Вона омивається Середземним морем й Атлантичним океаном. По суходолу Іспанія межує з Португалією на заході (спільний кордон –

1214 км), із Францією – по гребенях Піренейських гір (623 км), з Андоррою (63,7 км), із Гібралтаром і Марокко [6].

Уряд Королівства Іспанія визнав Україну як незалежну державу 31.12.1991 р. Дипломатичні відносини між нашими країнами були встановлені 30.01.1992 р. підписанням у Празі спільного комюніке. У серпні 1992 р. розпочало функціонування в Києві постійне дипломатичне представництво Королівства Іспанія в Україні. Міністр закордонних справ Іспанії Ф. Ф. Ордосес відвідав Україну 23.04.1992 р. Під час цього візиту сторони підписали меморандум про консультації між Урядами двох країн, який передбачав, зокрема, періодичне обговорення міжнародних питань, теми роззброєння та двосторонніх відносин. 08.02.1994 р. Іспанію відвідав з офіційним візитом Міністр закордонних справ України А. Зленко, якого супроводжувала група українських підприємців. Українського міністра прийняв король Іспанії Х. Карлос, відбулися зустрічі з главою уряду Іспанії Ф. Гонсалесом й іншими міністрами. У ході візиту парафовано текст договору про дружбу та співробітництво між двома державами.

Під час робочого візиту заступника Міністра закордонних справ України Б. Тарасюка до Іспанії в лютому 1995 р. відбулися зустрічі з Держсекретарем із питань ЄС К. Вестендорпом і Держсекретарем із питань зовнішньої політики Ф. Вільямом. Головну увагу в ході цього візиту приділено питанням майбутнього головування Іспанії в ЄС. Наступний крок у розвитку двосторонніх відносин – заснування в червні 1995 р. Посольства України в Мадриді. Важливою подією двосторонніх відносин став державний візит до Іспанії Президента України Л. Кучми, який відбувся 07.10.1996 р. Упродовж цього візиту підписано низку двосторонніх угод: Договір про дружбу і співробітництво між Україною й Іспанією, Угоду про економічне та промислове співробітництво, Угоду про повітряне сполучення, Угоду про співробітництво в галузі освіти, науки і культури, Угоду про соціальне забезпечення громадян. Президента України прийняв король Іспанії Х. Карлос, який підтвердив підтримку Іспанією майбутньої інтеграції України в ЄС, а також схвально оцінив підписання 14.01.1994 р. президентами трьох держав (України, США та Росії) тристоронньої заяви, відповідно до якої Україна підтвердила своє зобов'язання приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держави з без'ядерним статусом. У ході візиту відбулася зустріч Президента України з главою уряду Іспанії

Х. М. Аснаром, а також керівників зовнішньополітичних відомств двох країн. Упродовж усього періоду розвитку двосторонніх відносин найбільш інтенсивний етап політичного діалогу з Україною відбувається з огляду на інтеграційні процеси в Європі.

Двосторонні відносини між Королівством Іспанія та Україною у військовій сфері започатковані в 1996 р., коли 6 жовтня міністри оборони обох країн О. Кузьмук й Е. С. Ресач, підписали «Протокол про співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Королівства Іспанія». На виконання положень цього Протоколу з 1999 р. започатковано щорічні засідання «Спільної українсько-іспанської комісії з питань двостороннього військового співробітництва», які по черзі проводяться в Україні й Іспанії. Головними заходами двостороннього військового співробітництва є обмін делегаціями фахівців, участь у військових навчаннях тощо.

Структура основних товарних позицій експорту з України до Іспанії включає сільськогосподарську сировину (зернові), продукцію чорної металургії та відповідні металовироби, продукти неорганічної хімії, пальне, натуральну шкіру, мінеральні продукти, деревину, добрива, продукцію кольорової металургії, машини й обладнання. Імпорт іспанської продукції в Україну складається з електрообладнання, точних оптичних інструментів, харчових концентратів, вина, будматеріалів, сантехніки, хімічної та фармацевтичної продукції, машин, виробів із пластмаси.

Обсяг іспанських інвестицій в Україну становить 35 млн дол. США. Продовжується робота, спрямована на залучення іспанських інвестицій в Україну. Укладена угода щодо реалізації інвестиційного проекту між українським консорціумом Трансмагістраль («Укравтодор») й іспанською фірмою «Nesco», яка будуватиме автотрасу Львів – Краківець загальною вартістю близько 280 млн євро. Цей проект на 40 % фінансується українською стороною і на 60 % – іспанською. Іспанія також співпрацює з Україною у сфері науки та технологій і має намір вивчити можливості співробітництва в космічній галузі. Іншими пріоритетними напрямками двостороннього співробітництва є подальший розвиток торговельних відносин, здійснення регіональних програм співробітництва в районі Чорного моря, реалізація проектів у сфері охорони здоров'я й безпеки шахт. Яскравим прикладом гуманітарного співробітництва між Україною та Іспанією є діяльність низки іспанських благодійних

організацій (AFAN, м. Мадрид; Asociacion Ucraina 2000, м. Валенсія; Asociacion Chernobil, м. Більбао; CREAN, м. Сюдад Реаль), завдяки яким в Іспанії оздоровлюється щороку близько 1000 українських дітей, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС [3].

Проаналізуємо статистичні дані вартісних показників імпорту-експорту між Україною та Іспанією, а також між Волинською областю й Іспанією (дод. Е).

Згідно з даними Державної служби статистики України, за 11 місяців 2016 р. український товарний експорт до Іспанії склав 884,9 млн дол. США (98,9 % від аналогічного показника попереднього року). Імпорт зріс на 13,3 % і склав 448,5 млн дол. США. Сальдо позитивне – 436,3 млн дол. США при загальному обсягу двосторонньої торгівлі товарами 1333,4 млн дол. США (зростання на 3,0 %). Експорт послуг за 9 міс. 2016 р. склав 32,7 млн дол. США (+51,1 %), імпорт послуг – 19,1 млн. дол. США. (+63,8 %) при загальному обсягу торгівлі послугами 51,8 млн. дол. США. Основними статтями українського товарного експорту до Іспанії за 11 міс. 2016 р. були зернові культури (42,9 % від сумарного обсягу), жири й олії тваринного або рослинного походження (29,7 %), чорні метали (5,9 %), залишки та відходи харчової промисловості (6,0 %), а також сіль, сірка, землі й каміння (3,8 %). Основними статтями товарного імпорту України були різноманітна хімічна продукція (10,7 % від загального обсягу), фармацевтична продукція (9,3 %), котли та машини (7,0 %) [5].

На основі статистичних даних побудовано прогнознi моделі:

- 1) експорт товарів із Волинської області в Іспанію:

$$y_1 = 112,57x^2 - 843,54x + 2152,5 \quad (R^2 = 0,9188);$$
- 2) імпорт товарів з Іспанії у Волинську область:

$$y_2 = -161,41x^2 + 1898,1x + 588,2 \quad (R^2 = 0,2396);$$
- 3) експорт послуг із Волинської області в Іспанію:

$$y_3 = 3,3861x^2 - 55,076x + 217,08 \quad (R^2 = 0,1997);$$
- 4) імпорт послуг з Іспанії у Волинську область:

$$y_4 = 11,599x^2 - 160,05x + 515,64 \quad (R^2 = 0,781);$$
- 5) експорт товарів з України в Іспанію:

$$y_5 = -10511x^2 + 179352x + 330380 \quad (R^2 = 0,3985);$$
- 6) імпорт товарів з Іспанії в Україну:

$$y_6 = -11064x^2 + 130989x + 283035 \quad (R^2 = 0,3115);$$
- 7) експорт послуг з України в Іспанію:

$$y_7 = -673,44x^2 + 6964,3x + 32493 \quad (R^2 = 0,078);$$

8) імпорт послуг з Іспанії в Україну:

$$y_8 = -40,35x^2 + 1397,1x + 19074 \quad (R^2 = 0,167).$$

Згідно з отриманими на їх основі прогностичними даними, бачимо, що зовнішньоекономічні зв'язки між Україною та Іспанією перебуватимуть на спаді, проте можемо спостерігати зростання імпорту послуг протягом наступних років з Іспанії до України. Крім того, можна сподіватися на підвищення активності економічної діяльності, яку Волинська область вестиме з Іспанією, оскільки прогнозується значне збільшення експорту товарів.

Список використаної літератури та джерел

1. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Іспанія для всіх на одному порталі. URL: <http://www.spain.com.ua/ua/>
4. Касьян В. В. Сучасні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Водний транспорт*. 2016. Вип. 1. С. 147–152.
5. Посольство України в Іспанії. URL: <http://spain.mfa.gov.ua/ua/ukraine-es/trade>
6. Іспанія. URL: <https://uk.wikipedia.org/>

1.7. Аналітичне дослідження експортно-імпортних операцій України й Італії

Міжнародні відносини – це специфічний вид відносин, який уключає політичний, економічний, соціальний, дипломатичний та інші аспекти суспільного життя. Сучасні міжнародні відносини характеризуються трансформаціями, що неодмінно впливають не лише на внутрішню, а й на зовнішню політику держави. Найважливішою сферою міжнародних відносин є міждержавні зв'язки, на що безпосередньо впливає світова економічна ситуація. Ефективність національної економіки залежить від зовнішньоекономічної діяльності країни, її участі в міжнародних економічних відносинах.

Згідно із законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на відносинах між ними, що існує як на території України, так і за її межами (п. 8, ст. 1) [1].

Сучасна зовнішньоекономічна діяльність України перебуває на етапі переходу від старої організаційної форми міжнародних економічних відносин, яка зосереджена на експорті сировини, до більш нової системи зовнішньоекономічних зв'язків, пов'язаної з інтеграційними процесами в торговельних відносинах.

Серед фахівців, котрі працювали над дослідженням економічних відносин України й Італії, варто відзначити роботи таких науковців, як Р. В. Зацепілін, Л. Ф. Істратій, П. Ф. Кассіні, В. Ф. Лисак, Г. С. Петрін, С. В. Скалозуб, Л. Д. Чекаленко й ін. [2]. В основу їхніх досліджень входили різні аспекти економічних відносин України й Італії. Зокрема, автори пропонували різні методики аналізу зовнішньоекономічної діяльності України й займалися комплексним дослідженням економічних зв'язків України та Італії.

Проведемо аналіз і прогнозування економічної співпраці України й Італії. Для цього проаналізуємо фактичні дані експорту та імпорту товарів/послуг і побудуємо прогнозні моделі показників зовнішньоекономічної діяльності України й Італії.

Італія – велика держава зі столицею в м. Рим, що розміщений на півдні Європи. Країна площею 301340 км² межує з такими державами, як Франція (на північному заході), Швейцарія та Австрія (на півночі), Словенія (на північному сході). Більшість території Італії

охоплюють гори: Альпи – на півночі, Апенніни – уздовж Апеннінського півострова. Розміщення на побережжі Середземного моря зумовлює особливу специфіку клімату держави. Виділяють два основні типи – помірний і субтропічний кліматичні пояси [3].

За оцінкою 2016 р., кількість населення Італії складає 61 261 254 особи. Італія – переважно однонаціональна держава, адже 98 % населення складають італійці, які розмовляють різними діалектами. Природний приріст населення постійно знижується. Механічний його рух традиційно високий. У 70–80-х рр. еміграція перевищувала середньоєвропейські показники.

Усього за останні 100 років із країни виїхало 22 млн осіб. Як учасниця ЄС, Італія надає можливість своїм громадянам працювати за межами батьківщини в сусідніх європейських країнах [3].

Італія вважається розвинутою індустріально-аграрною державою, що входить до складу «Великої сімки». У міжнародному поділі праці країна виступає постачальником на світовий ринок продукції машинобудування (42 % експорту), легкої промисловості (текстиль, взуття, одяг), сільськогосподарської продукції (цитрусові, овочі, вина, фрукти) [6]. У господарство Італії надходять інвестиції зі США та західноєвропейських країн.

Головними торговельними партнерами Італії є європейські держави (45 % зовнішньоторговельного обороту), США і Японія. До 35 % зовнішньоторговельних операцій припадає на нафтогазоносні країни Близького Сходу та держави Латинської Америки. Значні прибутки Італія одержує від туризму (6 млрд. дол. щорічно).

Активним економічним партнером Італії виступає Україна. Головні статті експорту в Італію – продукти рослинного походження, продукція харчової промисловості, мінеральні продукти, шкіряна сировина, шкіра великої рогатої худоби, текстиль і текстильні вироби, товари широкого вжитку. Імпорт в Україну складає такий перелік товарів: шкіра натуральна та штучна, деревина й вироби з неї, текстиль і текстильні вироби, вироби з чорних металів, машини, устаткування, механізми.

Варто також відзначити зовнішньоекономічні зв'язки Італії з Волинською областю України. За даними 2016 р., волинський бізнес найбільш експортував своєї продукції до п'ятірки країн ЄС, серед яких особливе місце займає Італія. Основними статтями експорту товарів із Волинської області до Італії є машини й електротехнічне

обладнання, деревина та вироби з неї. У 2016 р. експорт Волині значно перевищив імпорт [7].

Проаналізуємо вартісні показники експортно-імпортних операцій України, уключаючи Волинську область, й Італії за допомогою дод. Є. Її побудовано за даними Головного управління статистики Волині та Державної служби статистики України.

Варто відзначити, що тенденція розвитку показників експорту товарів із Волинської області має спадний характер, проте у 2016 р. цей показник зріс до 14295,5 млн дол. США. Найвищий показник імпорту товарів зафіксовано у 2013 р., проте вже у 2016 р. він знизився до позначки 10317,4 млн дол. США. Це характеризує спад зовнішньоекономічної співпраці в цьому секторі економіки.

Проаналізувавши показники експорту послуг із Волинської області до Італії, варто зазначити, що вони значно коливалися від 10,7 млн дол. США (2011 р.) до 287,4 млн дол. США (2010 р.). Імпорт послуг із 2007 р. також змінився не в найкращу сторону: із 910,3 млн дол. США у 2007 р. до 121,2 млн дол. США у 2016 р.

Аналізуючи більш глобальну співпрацю, варто охопити вартісні показники економічної співпраці України й Італії. Простежено значні коливання всіх фактичних показників, переважна кількість яких із 2007 р. іде на спад.

На основі фактичних даних побудовано прогностні моделі для всіх проаналізованих вище показників. Для кожного з них визначено формулу й показник довіри, що дало змогу детально спрогнозувати вартісні показники:

1) експорт товарів із Волинської області в Італію:

$$y_1 = -991,1 \ln(x) + 9258,1 \quad (R^2 = 0,0336);$$

2) імпорт товарів з Італії у Волинську область:

$$y_2 = -663,25x^2 + 8114,5x + 2781,4 \quad (R^2 = 0,2568);$$

3) експорт послуг із Волинської області в Італію:

$$y_3 = 2,2589x^2 - 22,36x + 61,818 \quad (R^2 = 0,5108);$$

4) імпорт послуг з Італії у Волинську область:

$$y_4 = 62,604x^2 - 938,86x + 3834,8 \quad (R^2 = 0,6844);$$

5) експорт товарів з України в Італію:

$$y_5 = -231732x + 3E+06 \quad (R^2 = 0,2881);$$

6) імпорт товарів з Італії в Україну:

$$y_6 = -24375x^2 + 189032x + 2E+06 \quad (R^2 = 0,1782);$$

7) експорт послуг з України в Італію:

$$y_7 = -129,13x^2 + 2874,2x + 124372 \quad (R^2 = 0,0679);$$

8) імпорт послуг з Італії в Україну:

$$y_8 = -208,23x^2 + 818,6x + 50929 \quad (R^2 = 0,1581).$$

Беручи до уваги отримані на основі цих формул прогнозні показники, варто відзначити, що прогнози досить невтішні як для області, так і для країни в цілому. Адже тенденція розвитку показників у 2017–2019 рр. іде на спад.

Зокрема, експорт послуг із Волинській області має не лише спадний характер, але й від'ємне значення. На противагу цьому, імпорт послуг із регіону зростає у 2017–2019 рр. Експортно-імпортні показники послуг в Україні також матимуть спадний характер.

Отже, зовнішньоекономічні зв'язки України з Італією займають особливе місце в економіці нашої держави. Однак забезпечення стабільності та розширення двосторонніх відносин можливе за щорічного збільшенням обсягів торгівлі й припливу інвестицій з Італії до України.

Список використаної літератури та джерел

1. Офіційний веб-портал «Верховна рада України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
2. Макаренко М. Ю. Комплексна оцінка торговельно-економічних відносин України та республіки Італії у контексті сталого розвитку. URL: <http://www.library.ukma.edu.ua/?id=214>
3. Італія: загальна характеристика країни. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/>
4. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Політичні відносини між Україною та Італією. URL: <http://italy.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/diplomacy>
7. Ділове інтернет-видання Волині «Конкурент». URL: <http://konkurent.in.ua/>

1.8. Зовнішньоекономічні зв'язки України та Литви

У сучасних умовах зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) держав є системою економічних відносин, які складаються під час обміну ресурсами між країнами та їхніми економічними суб'єктами. Економічні відносини охоплюють усі аспекти економічного життя держави: виробництво, торгівлю, інвестиційну сферу та фінанси. Практичне значення ЗЕД для країн полягає в можливості одержувати валютну виручку від експорту, підвищувати технічний рівень виробництва (за рахунок імпорту більш ефективної техніки й технологій), виробляти конкурентоспроможну продукцію.

Мета нашого дослідження – аналіз зовнішньоекономічної діяльності України та Волинської області з Литвою.

Для України одним із найвигідніших партнерів зовнішньоекономічної діяльності серед країн Балтії є Литва. Литовська Республіка, Литва (лит. Lietuvos Respublika, Lietuva) – держава в Північній Європі, одна з трьох країн Балтії, розміщених на східному узбережжі Балтійського моря. Населення – 2835779 осіб. ВВП за 2016 р. становить 86 млрд дол. США. Литовська Республіка є членом ОБСЄ й ООН (із 1991 р.), НАТО (із 2002 р.), Європейського Союзу (із 2004 р.), із 21.12.2007 р. – повноправний член Шенгенської угоди.

Литва – держава з індустріально-аграрної економікою. Частка промисловості у ВВП становить 51,2 %, сільського господарства – 24,7 %, будівництва – 9,8 %, транспорту – 3,6 %, інших сфер діяльності – 10,1 %.

Основні галузі промисловості: машинобудування, метало- й деревообробка, виробництво будматеріалів, текстильна, хімічна та харчова промисловість. У сільському господарстві зайнято близько 35 % економічно активного населення, 4 млн га землі використовується сільськогосподарськими підприємствами й особистими господарствами. Розвинені м'ясомолочне тваринництво, птахівництво. Основна продукція рослинництва – зернові та кормові культури, картопля, цукровий буряк, овочі.

Литву можна розділити на чотири економічні райони: на сході представлені різноманітні підприємства машинобудування, деревообробної й легкої галузей промисловості (це основна курортна зона); у південній частині зосереджені ГЕС, підприємства харчової промисловості та металообробки, основні сільгоспугіддя; північ

спеціалізується на виробництві озимих культур, льону й цукрового буряку; на заході розвинені суднобудування та судноремонтна промисловість, рибальство. Литва забезпечує себе електроенергією. Енергетика ґрунтується переважно на привізному паливі. Найбільші електростанції – Каунаська ГЕС, Литовська ГРЕС, Ігналінська АЕС.

Транспортна мережа в Литві досить розвинена. Протяжність залізничних колій становить близько 3 тис. км, автомобільних доріг – 44,5 тис. км. Головний морський порт – Клайпеда (проектна пропускна спроможність – 30 млн т на рік).

Литва послідовно проводить скоординовані МВФ і Світовим банком економічні реформи, стрижнем яких є приватизація [3].

Важливою подією у двосторонніх українсько-литовських відносинах став перший державний візит у Литву Президента України Л. Кучми (23–24 вересня 1996 р.). Цей візит започаткував активний двосторонній діалог між президентами двох країн. У Сеймі Литви працює Група з міжпарламентських зв'язків із Верховною Радою України. У Верховній Раді України також створено відповідну групу [5].

Торговельно-економічні відносини між Україною та Литовською Республікою регулюються базовими договорами з Європейським Союзом (ЄС) і низкою двосторонніх документів. Зокрема, Угодою про сприяння та взаємний захист інвестицій, Конвенцією про уникнення подвійного оподаткування, а також іншими угодами в галузі фінансів, митного регулювання, адміністративної допомоги між податковими інституціями тощо.

Нині договірно-правова база українсько-литовських відносин у сфері торговельно-економічних зв'язків нараховує понад 40 міжурядових і міжвідомчих угод, а також 29 угод про регіональне співробітництво.

Між двома країнами діє низка інституцій для координації взаємодії на всіх напрямках співпраці, у тому числі в торговельно-економічній сфері. Зокрема, одним із таких механізмів високого рівня є Міжурядова рада зі співробітництва між Україною та Литовською Республікою.

Для розгляду поточних питань і підготовки рекомендацій, необхідних для подальшого розвитку та поглиблення відносин у сферах економіки, торгівлі й науки, продовжує роботу Міжурядова Українсько-Литовська комісія з питань торговельно-економічного та

науково-технічного співробітництва (21 травня у місті Вільнюсі відбулося XI засідання Комісії) [10].

Зовнішньоекономічну діяльність між Україною й Литвою описували О. Кушнір [4], І. Туряниця [7–9].

Аналіз динаміки показників двосторонньої торгівлі (дод. Ж) свідчить, що до 2005 р. включно Україна мала позитивне сальдо в торгівлі з Литвою. Після приєднання Литви до ЄС та припинення дії двосторонньої угоди про вільну торгівлю український експорт різко скоротився, у той час як імпорт продовжував зростати (за винятком 2009 р., коли імпорт та експорт скоротилися майже удвічі під впливом кризових явищ в обох країнах).

Протягом 2015 р. уперше з часу економічної кризи 2009 р. відбулося скорочення обсягів двосторонньої торгівлі.

Обсяг двосторонньої торгівлі товарами за 2015 р. склав 788,9 млн дол. США і зменшився на 43,4 %, порівняно з 2014 р. Український експорт становив 236,3 млн дол. США й скоротився на 34,7 %, імпорт – 552,6 млн дол. США та зменшився на 46,5 %. Негативне для України сальдо склало 316,3 млн дол. США й зменшилося у 2,1 раза, або на 300,8 млн дол. США, порівняно з 2014 р.

Обсяг двосторонньої торгівлі послугами за 2015 р. склав 47,4 млн дол. США та скоротився на 33,3 %. Експорт послуг зменшився на 28,0 % і склав 33,7 млн дол. США, імпорт скоротився на 47,4 % і становив 14,5 млн дол. США. Сальдо торгівлі послугами для України у 2013–2015 рр. було позитивне.

Основні статті українського експорту до Литви – продукція АПК і харчової промисловості – 36,2 % від загального об'єму експорту товарів, у тому числі зернові культури – 7,0 %, відходи харчової промисловості – 8,9 % (із них 8,6 % – макуха), рослинні жири та олії – 6,0 % (у т. ч. ріпакова – 2,8 %, соняшникова – 1,9 %), продукція машинобудування – 18,0 % (у т. ч. устаткування й обладнання 84-ї товарної групи – 7,3 %, електричні машини – 5,4 %, залізничні вагони та локомотиви – 3,2 %), деревина та вироби з неї – 13,2 % (із них 8,4 % – пиломатеріали, 3,4 % – листи фанерні), чорні метали – 4,9 %.

Найбільший вплив на падіння експорту мало скорочення поставок чорних металів – на 31 млн дол. США, або в 3,7 раза, нафти – на 29 млн дол. США, або в 40 разів; зернових культур – на 28 млн дол. США, або в 2,7 раза, насіння олійних культур – на 11 млн дол. США, або в 3,2 раза, відходів харчової промисловості – на 10 млн дол. США, або в 1,5 раза.

Основною причиною падіння експорту цих товарів було погіршення цінової кон'юнктури на світових ринках.

Водночас відбулося збільшення поставок залізничних локомотивів і вагонів – на 4 млн дол. США, або у 2,1 раза, засобів наземного транспорту – на 2,8 млн дол. США, або в 4,5 раза, електричних машин – на 1,5 млн дол. США, або на 13 %.

У цілому структура українського експорту більш диверсифікована, ніж імпорту. Так, у 2015 р. помітну питому вагу мали 24 групи товарів (за двозначними кодами товарної номенклатури), тоді як у структурі імпорту таких груп товарів лише 5.

У структурі експорту послуг провідне місце займають транспортні послуги – 75,8 % (у тому числі залізничного транспорту – 25,9 %, морського – 21,4 %, повітряного – 13,9 %, автомобільного – 12,8 %), послуги з ремонту та технічного обслуговування – 17,2 %, ділові послуги – 4,1 %.

За окремими видами товарів українські експортери займають лідируючі позиції на литовському ринку. Це стосується як товарів, які займають основне місце в товарній структурі українського експорту до Литви (кукурудза, макуха, соєві боби), так і деяких товарів, експорт яких є порівняно невеликим (залізні й титанові руди та концентрати, кокс, шлаки, жито тощо). Зокрема, за даними литовської статистики, у 2015 р. на продукцію українського походження припадало 64,9 % від обсягу імпорту в Литву кукурудзи, 53,3 % макухи, 36,6 % соєвих бобів. З України імпортується 100 % титанових руд і концентратів, 99 % залізних руд, 86,0 % коксу, 62 % жита тощо.

Продовжує зростати частка продукції українського походження на литовському ринку фанерних листів: у 2013 р. – 18 %, 2014 р. – 22 %, 2015 р. – 30 %.

Водночас на оброблені лісоматеріали, які у 2015 р. були найбільшою статтею українського експорту до Литви, припадає лише 17,7 % від обсягу імпорту цієї продукції в Литву, що свідчить про можливості подальшого нарощення експорту лісоматеріалів.

У 2015 р. українським виробникам удалося збільшити свою частку на литовському ринку локомотивів, вагонів і запчастин до залізничного рухомого складу – до 22 %, порівняно з 4 % у 2014 р.

Ураховуючи, що литовський бізнес має значний досвід зовнішньоекономічної діяльності, зокрема проведення реекспортних

операцій, Литва є зручним майданчиком для просування українського експорту до країн ЄС й інших країн світу.

Основні статті імпорту (від загального обсягу імпорту товарів): нафтопродукти – 75,0 %, пластмаси та полімерні матеріали – 10,5 %. На машинотехнічну продукцію 84–91 товарних груп загалом припадає 7,7 %, продукцію АПК і харчової промисловості – 2,8 %.

У структурі імпорту з Литви до України питома вага нафтопродуктів (безперечний товар-лідер) зростала протягом 11 років із 40 % у 2003 р. до 86 % у 2014 р. Саме домінування й постійне збільшення цієї товарної позиції в структурі литовського експорту зумовлювало негативне сальдо України у двосторонній торгівлі. У 2015 р. імпорт нафтопродуктів з Литви скоротився більш ніж удвічі – на 53,4 %, що стало основною причиною зменшення загального імпорту з Литви та різкого покращення сальдо двосторонньої торгівлі.

Крім того, у 2015 р. припинився імпорт з Литви мінеральної продукції 25-ї групи (сірка, землі, каміння) та значно скоротилися поставки вати, алкогольних напоїв, паперу й картону. Водночас зріс імпорт пластмас і полімерних матеріалів – в 1,8 раза, різної хімічної продукції – у 5,7 раза, добрив – у 3,2 раза, оптичних приладів – у 1,8 раза.

Значна частина товарів, які у 2015 р. імпортувалися в Україну з Литви, походять з інших країн (переважно ЄС). За даними литовської статистики, на реекспортні товари припадає 27,1 % від загального обсягу експорту товарів із Литви до України (у 2014 та 2013 рр. частка таких товарів становила, відповідно, 20,4 і 20,1 %). Зокрема, на товари, які походять з інших країн, у 2015 р. припадало близько 100 % готових текстильних виробів, 99 % наземного транспорту, понад 80 % увезеної з Литви іншої машино-технічної продукції, близько 99 % рибної продукції, 95 % міндобрив тощо.

У структурі імпорту послуг провідне місце займають транспортні послуги – 64,7 % (із них 50,1 % – залізничного транспорту, 5,4 % – автомобільного, 5,0 % – повітряного, 3,5 % – морського), послуги, пов'язані з подорожами – 11,7 %, послуги з ремонту та технічного обслуговування – 5,6 %, ділові послуги – 5,4 %, поточний ремонт і техобслуговування транспортних засобів – 5,0 %, державні й урядові послуги – 3,9 %.

У січні-вересні 2016 р. експорт українських товарів до Литви зріс на 4,6 %, порівняно з відповідним періодом 2015 р. і склав 181,5 млн

дол. США, імпорт скоротився на 8,5 % і склав 312,3 млн дол. США, негативне сальдо торгівлі склало 130,8 млн дол. США.

Зростання експорту до Литви спостерігали на фоні подальшого скорочення загального експорту України до країн світу (на 8,7 % за січень-вересень 2016 р.). Зменшення імпорту відбулося, передусім, через скорочення поставок литовських нафтопродуктів.

Водночас простежено позитивну динаміку зростання помісячних обсягів двосторонньої торгівлі. Зокрема, якщо в I півріччі 2016 р. середні місячні обсяги експорту й імпорту становили, відповідно, 18,4 і 28,0 млн дол. США, то в серпні 2016 р. – 27,1 та 47,2 млн дол. США, у вересні 2016 р. – 25,5 і 54,8 млн дол. США відповідно.

У структурі експорту українських товарів до Литви переважають поставки деревини й виробів із неї (14,7 %); жирів та олії тваринного або рослинного походження (9,5 %); палива мінерального, нафти й продуктів її перегонки (6,7 %); залишків і відходів харчової промисловості (6,2 %).

У структурі імпорту з Литви переважають поставки палива мінерального, нафти й продуктів її перегонки (67,5 %), пластмаси, полімерних матеріалів (8,4 %).

Також суттєво активізувалася торгівля послугами. Протягом січня-вересня 2016 р. експорт послуг з України зріс на 6,0 % і склав 25,1 млн дол. США, імпорт – на 12,4 % і становив 10,8 млн дол. США. Позитивне для України сальдо торгівлі послугами дорівнювало 14,4 млн дол. США.

Щодо інвестиційного співробітництва станом на 01.10.2016 р. Литва інвестувала в економіку України 127,3 млн дол. США, що становить 0,3 % в загальному обсязі прямих іноземних інвестицій, залучених до української економіки.

У межах реалізації інвестиційних проектів на території України працює (за литовськими даними) 55 підприємств із литовським капіталом. Найбільші з них – ЗАТ «БТ Інвест», ЗАТ «Арві», АТ «Ханнер», АТ «Вакару мяденос групе», ЗАТ «Грігішкес» тощо.

Найбільше українських інвестицій укладено в приватну нерухомість (40,1 %), переробну промисловість (38,8 %) та операції з нерухомістю (11,6 %) [6].

Описуючи прогнозні дані зовнішньоекономічної діяльності України й Литви на 2017–2019 рр., варто зазначити, що прогнози загалом є втішними для України в цілому та показники мають тенденцію до зростання (дод. Ж), окрім імпорту товарів, що в

майбутньому зменшуватиметься. Зовнішня торгівля товарами Литви та Волинської області має тенденції до зростання, а послугами, – навпаки, відзначається негативною тенденцією.

Отже, варто зазначити, що Литва є одним із найвигідніших стратегічних партнерів для України та Волинської області серед країн Балтії.

Список використаної літератури та джерел

1. Географічна структура торгівлі товарами та послугами. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Географічна структура торгівлі товарами та послугами у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Економіка Литви. URL: <http://mojaosvita.com.ua/geografija/ekonomika-litvi/>
4. Кушнір О. А. Українсько-литовські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2001. Вип. 5. С. 204–212. URL: <http://nbuv.gov.ua/>
5. Політичні відносини між Україною та Литвою. URL: <http://lithuania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/diplomacy>
6. Стан торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва. URL: <http://lithuania.mfa.gov.ua/>
7. Туряниця І. А. Балтійський фактор зовнішньої політики України (на прикладі Литовської Республіки). *Наукові праці [Чорноморського державного університету ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]*. Серія: *Історія*. 2014. Т. 227, Вип. 215. С. 60–63.
8. Туряниця І. А. Україна і Литва в системі координат Балто-чорноморського співробітництва. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: *Історія*. 2011. Вип. 27. С. 207–215.
9. Туряниця І. Українсько-литовське міждержавне співробітництво у політичній сфері (1991–2004 рр.). *Мандрівець*. 2013. № 6. С. 41–45.
10. Україна-Литва. Стан двосторонніх торговельно-економічних відносин. URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/econ_spivirob/lit/1712.html

1.9. Співпраця України з Молдовою у сфері торгівлі товарами та послугами

У сучасному світі все більш динамічними стають процеси глобалізації. Розвиток світового господарства супроводжується утворенням більш тісних зв'язків між країнами, відбувається стирання кордонів між ними. Чи не найголовнішу роль у цьому процесі відіграють міжнародні економічні відносини. У сучасних умовах економічна замкнутість національних господарств не лише нераціональна, оскільки позбавляє економіку відособленої країни переваг, що випливають із міжнародного поділу праці, спеціалізації та кооперації, а й практично неможлива. Тенденція дедалі більшої взаємозалежності національних економік, підвищення ролі зовнішніх факторів у процесі відтворення в тій чи іншій державі стала загальною. Однією з переважаючих форм міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля товарами й послугами. Саме через її динамічний розвиток постає потреба в дослідженні таких взаємодій України не лише з розвиненими країнами, а й з іншими перспективними державами світу.

Молдовський напрям торгівлі є перспективним і вигідним як для України, так і для південних країн. Трансформація української торгівлі відбувається в структурному, а більше в географічному напрямку. При цьому вкрай важливо домогтися того, щоб у процесі цієї трансформації українська економіка не пішла шляхом деіндустріалізації.

Мета нашого дослідження – аналіз статистичних показників, що характеризують обіг товарів і послуг між Україною та Молдовою; їх обробка й створення прогнозних моделей подальшої співпраці між країнами; виділення Волинської області як окремого суб'єкта міжнародних економічних відносин; прогноз обсягів руху торгівлі товарів і послуг Волині з Молдовою.

Республіка Молдова (РМ) – держава, що розміщена на сході Європи і є сусідом України. За площею охоплює 33843 км². За оцінками 2016 р., населення становить 4064866 осіб, а густота – 129 осіб/км² [4].

Становлення українсько-молдовських відносин розпочалося ще до проголошення Україною незалежності. Хоча новітні офіційні міждержавні відносини між Україною й Молдовою були

започатковані в 1991 р., вони ґрунтуються на 600-річних культурних, церковних і наукових зв'язках українців (русинів) і молдован.

Історія українсько-молдовських союзів сягає своїм корінням другої половини XVI ст., коли в 1563 р. невдалу спробу зайняти трон господаря Молдови здійснив Дмитро Вишневецький. У 1577 р. господарем Молдовського князівства став Іван Підкова [1].

До сьогодні Україна активно співпрацює з Молдовою. Заснування політико-консультативного форуму ГУАМ у складі чотирьох країн (Грузії, України, Азербайджану та Молдови) відбулося 10.10.1997 р. у Страсбурзі під час Саміту Ради Європи, коли схвалено «Спільне комюніке» глав України, Грузії, Азербайджану й Молдови. У цьому документі зафіксовано рівень політичного зближення й практичного співробітництва між країнами цієї групи, спільність позицій із ключових міжнародних проблем і процесів у пострадянському просторі.

За даними Державної служби статистики України, загальний обсяг торгівлі (товари та послуги) між Україною й Молдовою, за результатами 2016 р., склав 785247 тис. дол. США.

При цьому торгівля товарами становила 528802,6 тис. дол. США, у тому числі експорт – 481182,4 тис. дол. США (зменшення, порівняно з 2015 р., на 8,2 %), імпорт – 47620,2 тис. дол. США (збільшення на 15,5 %).

Торгівля послугами склала 256,4 млн дол. США, у тому числі експорт – 75141,2 тис. дол. США (збільшення, порівняно з 2015 р., на 87,7 %), імпорт – 181303 тис. дол. США (збільшення в 5,6 рази) [4].

Основними товарами, які поставлялися до Молдови, була продукція агропромислового комплексу, цигарки, вироби з металу, продукція будівельної та хімічної галузей. У другій половині 2016 р. відновилася позитивна динаміка низки ключових товарних позицій експорту з України як продовольчої (зокрема, солоду, насіння соняшнику, маргарину, кондвиробів із цукру, шоколаду, вод, пива), так і непродовольчої (зокрема засобів захисту рослин, прокату плоского, прутків із заліза, дроту з вуглецевої сталі, металоконструкцій) груп. Водночас певний негативний вплив на обсяги українського експорту мала Постанова Уряду РМ № 576 від 06.05.2016 р. «Про запровадження торговельних заходів із захисту внутрішнього ринку» стосовно низки позицій м'ясо-молочної продукції та портландцементу походженням з України. Зокрема, експорт молока й вершків згущених скоротився на 18,7 %,

кисломолочних продуктів – на 25,0 %, морозива – на 28,3 %, портландцементу – на 33,2 %.

Основними товарами, що імпортувались Україною з Молдови, були продукція рослинництва, вино й етиловий спирт. У 2016 р. суттєво збільшились обсяги імпорту з РМ пшениці, вин виноградних, кукурудзи, винограду, ліків, тканин бавовняних. Водночас, порівняно з 2015 р., помічаємо скорочення обсягів поставок ячменю, насіння соняшнику, спирту етилового.

Станом на 01.10.2016 р. прямі інвестиції з РМ в економіку України (акціонерний капітал, боргові інструменти) склали 22,4 млн дол. США, збільшившись, порівняно з 01.01.2016 р., на 0,4 млн дол. США, або ж на 1,8 %.

Прямі інвестиції з України в економіку Молдови (акціонерний капітал) станом на 01.10.2016 р. склали 7,4 млн дол. США, зменшившись, порівняно з 01.01.2016 р., на 0,4 млн дол. США, або ж на 5,1 % (повні дані щодо українських інвестицій в економіку РМ вилучено задля забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації).

Основним інструментом розвитку співпраці між Україною та Республікою Молдова в економічній царині є Міжурядова українсько-молдовська змішана Комісія з питань торговельно-економічного співробітництва. 15.11.2016 р. у м. Кишинів проведено робочу зустріч співголів Комісії, у ході якої обговорено актуальні питання двостороннього порядку денного в торговельно-економічній, інфраструктурній, енергетичній, екологічній сферах, а також питання, що входять до так званих «пакетних» домовленостей. Зокрема, пріоритетними напрямками у сфері інфраструктури визначено відкриття мостового переходу «Бронниця (Вінницька область) – Унгурь (Молдова)» для руху легкового й пасажирського автотранспорту, відновлення залізничної ділянки «Березине (Одеська область) – Бесарабська (Молдова)», а також переведення в практичну площину проекту будівництва нового мосту через Дністер «Ямпіль (Вінницька область) – Сорока (Молдова)»; в енергетичній сфері – відновлення поставок української електроенергії на ринок Молдови, продовження робіт за проектом синхронного об'єднання української та молдовської енергосистем з Континентальною європейською енергосистемою ENTSO-E [6].

Для дослідження торговельних відносин між країнами створено зведену таблицю статистичних даних обсягів експорту й імпорту товарів і послуг за 2007–2016 рр. (див. дод. 3).

У 2007 р. експорт товарів з України до Молдови становив 911306,1 тис. дол. США. Уже наступного року цей показник зростає в 1,29 раза. Подальші роки характеризуються коливанням обсягів експорту до 2014 р., хоча й незначним. Із 2014 р. експорт товарів починає спадати. У 2016 р. український експорт сягає 481 182,4 тис. дол. США.

Водночас імпорт України молдовських товарів є значно нижчим за експорт. Так, у 2007 р. обсяг імпорту становив 168246,1 тис. дол. США, у 2008 р. – 169569,7 тис. дол. США. За останні роки обсяги імпорту товарів із Молдови знижувалися. Так, у 2016 р. вони сягали суми 47620,2 тис. дол. США.

Як бачимо, у цьому географічному напрямі торгівля товарами має позитивне сальдо, яке у 2016 р. склало 433562,2 тис. дол. США, хоча товарна структура не є досить розгалуженою.

Щодо торгівлі послугами тут спостерігали негативне сальдо, тобто Україна постачає до Молдови менше послуг, ніж отримує, однак обсяг експорту товарів значно перевищує обсяг торгівлі послугами. Так, наприклад, експорт українських послуг у 2008 р. становив 68935,1 тис. дол. США, а найбільший показник спостерігали у 2016 р. – 75141,2 тис. дол. США.

Нами також проаналізовано торговельні взаємозв'язки Молдови та Волинської області як складової частини української економіки. Ця область займає досить малу частку в загальних обсягах торгівлі як товарами, так і послугами. Наприклад, сума волинського експорту товарів у 2007 р. склала 6103,6 тис. дол. США. У 2008 р. цей показник зріс до 6308,8 тис. дол. США. У 2009 р. експорт товарів із Волині значно знижується – до 4548,2 тис. дол. США. Із 2010 до 2015 р. знову відбувається зростання обсягів зовнішньої торгівлі області. Обсяги імпорту товарів у Волинську область зовсім низькі. Найбільше з Молдови імпортовано у 2011 р. (на суму 696,1 тис. дол. США), а мінімальний обсяг імпортованих товарів спостерігали у 2007 р. (18,6 тис. дол. США). Торгівля послугами між Волинською областю та Молдовою майже не відбувається (незначний обсяг).

На основі цих даних побудовано прогностні моделі подальшої співпраці України й Волинської області з Молдовою.

За прогнозною моделлю $y_1 = -5026,4x^2 + 8993,7x + 927990$ ($R^2 = 0,5218$), експорт товарів з України до Молдови в наступні роки спадатиме. У 2019 р. він становитиме 418726,3 тис. дол. США.

Водночас імпорт товарів із Молдови може суттєво знизитися. Через рік його можливий обсяг становитиме 34952,0 тис. дол. США, порівняно з 47620,2 тис. дол. США у 2016 р. У 2018–2019 рр. за прогнозною моделлю $y_2 = -11259x + 158801$ ($R^2 = 0,4874$) спостерігатиметься спад, тобто можна зробити висновок, що можливе різке зменшення закупівлі товарів із Молдови.

Щодо експорту послуг з України до Молдови, то прогнозна модель, що має вигляд $y_3 = -1548,5x^2 + 20216x + 5783,2$ ($R^2 = 0,4527$), указує на скорочення їх постачання. Передбачено, що сума експортних послуг становитиме 6894,7 тис. дол. США у 2019 р. Однак рівень довіри цієї моделі складає лише 0,45.

Одночасно імпорт послуг в Україну з Молдови матиме тенденцію до зростання. Відповідно до моделі $y_4 = 2652,4x^2 - 19415x + 50238$ ($R^2 = 0,5283$), у 2017 р. їх обсяг становитиме 157613,4 тис. дол. США, у 2018 р. – 199203,6 тис. дол. США, а у 2019 р. сума імпортованих послуг зросте до 246098,6 тис. дол. США. Із наведених даних можна вважати, що Україна більше орієнтована на торгівлю товарами, у тому числі й сировиною, ніж на торгівлю послугами.

Як бачимо, зовнішньоекономічні зв'язки між Україною та Молдовою перебувають на досить низькому рівні, проте можемо спостерігати зростання імпорту послуг протягом наступних років із Молдови до України. Крім того, можна побачити, що Волинська область веде активну економічну діяльність із Молдовою, оскільки прогнозовано збільшення як експорту, так і імпорту товарів та послуг.

Список використаної літератури та джерел

1. Боечко В. Д., Ганжа О. І., Захарчук Б. І. Формування державних кордонів України. Київ, 1991. 38 с.
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Посольство України в Республіці Молдова. URL: <http://moldova.mfa.gov.ua/ua/ukraine-md/>
5. Українсько-молдовські відносини. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. World Economic Outlook Database, April 2014. IMF. URL: <https://www.imf.org/external/index/>

1.10. Зовнішньоекономічні відносини України та Нідерландів

Сучасна міжнародна економіка характеризується процесами інтернаціоналізації та глобалізації. Щодо першого поняття, то розвиток світового господарства й міжнародних економічних відносин (МЕВ) сформувався на основі міжнародного поділу праці, глибинною закономірністю якого є зростання взаємозв'язку між країнами світу. Цей процес посилення взаємозв'язку та взаємозалежності між суб'єктами МЕВ і національними господарствами або економіками різних країн отримав назву інтернаціоналізації господарського життя.

Під глобалізацією світового господарства розуміють процес посилення взаємозв'язку національних економік країн світу, що виражається в утворенні світового ринку товарів і послуг, фінансів, становленні глобального інформаційного простору, перетворенні знання в основний елемент суспільного багатства, виході бізнесу за національні кордони через формування ТНК, упровадженні й домінуванні в повсякденній практиці міжнародних відносин і внутрішньополітичного життя народів принципово нових, універсальних ліберально-демократичних цінностей тощо. Це об'єктивний процес, який має системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. У результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів. Відбувається збільшення як кількості спільних для груп держав проблем, так і кількості та типів інтегрованих суб'єктів.

Мета нашого дослідження – визначення сучасного стану зовнішньої торгівлі України та Королівства Нідерландів, як одного з ключових зовнішньоекономічних партнерів України серед країн Європейського Союзу.

Офіційна назва країни – Королівство Нідерланди (Koninkrijk der Nederlanden). Держава розміщена на Заході Європи, на березі Північного моря. Складається із західноєвропейської території та Карибських островів Бонайре, Саба та Сінт-Естатіус, разом з островами Аруба, Кюрасао та Сінт-Мартен (які мають особливий статус). Часто країну неофіційно називають Голландією за назвою однієї із семи провінцій, що спочатку входила в Республіку Сполучених провінцій Нідерландів у XVI ст. Державний устрій – конституційна монархія. Король – Віллем-Олександр. Населення – 16408557 осіб.

Нідерланди – високорозвинена індустріальна держава з інтенсивним високопродуктивним сільським господарством. Основні галузі економіки – сільське господарство, машино- та суднобудівна, авто- й літакобудівна, електротехнічна та радіоелектронна, нафтова й нафтохімічна, чорна та кольорова металургія, легка промисловість, алмазообробна. Транспорт – залізничний, автомобільний, морський, повітряний. Головні морські порти – Роттердам й Амстердам. Міжнародне летовище розміщене в Амстердамі.

Найбільшого розвитку в промисловості досягли наукомісткі галузі, а також ті, що працюють на імпорتنій сировині й експортують виготовлену з неї продукцію. У Нідерландах видобувають природний газ і нафту. Електроенергія виробляється переважно на теплових станціях. Провідні галузі промисловості – машинобудування (електротехніка, радіоелектроніка, судно-, автомобіле- та авіабудування), хімічна, нафтопереробна, нафтохімічна. Високого розвитку досягла харчова промисловість (м'ясо-молочна, цукрова, переробка какао-бобів), чорна й кольорова металургія, текстильна, швейна, алмазошліфувальна. Амстердам – світовий центр огранювання алмазів.

Такий сектор економіки, як сільське господарство, є високоінтенсивним. 2/3 вартості його продукції забезпечують тваринництво та птахівництво. Частка Нідерландів у світовому експорті м'яса птиці, яєць, молока, вершкового масла становить 20 %. Основні сільськогосподарські культури – картопля, цукрові буряки, пшениця, ячмінь, овес. 60 % вартості продукції рослинництва забезпечують плодівництво, овочівництво та квітникарство. Високого розвитку й значного поширення набуло теплично-парникове господарство.

Довжина залізниць країни складає 2,8 тис. км, автошляхів – близько 120 тис. км. Роттердам є найбільшим у світі портом. За тоннажем морського флоту держава посідає третє місце серед країн ЄС. Інтенсивно використовується внутрішній водний, а також авіа- та трубопровідний види транспорту.

Щодо зовнішньої торгівлі традиційно економіка Нідерландів трималася на торгівлі, банківській справі й наданні послуг у сфері морського транспорту. Основні експортні товари – машини та устаткування, продовольчі й хімічні товари, природний газ, чавун, нафтопродукти, сільськогосподарська продукція, сигари. Половина промислової продукції експортується. Для сільського господарства

цей показник становить 25 %. Нідерланди є найбільшим у світі експортером парникових овочів і ягід.

Імпортують сталь, транспортні засоби, мінеральне паливо, продукцію машинобудування, текстиль, вироби хімічної промисловості. Головні зовнішньоторговельні партнери – Німеччина, Бельгія, Люксембург, Велика Британія, Франція, США. Важливе джерело валютних надходжень – міжнародний туризм. Щороку країну відвідує 3 млн іноземних туристів [7].

Політичні відносини між Україною та Нідерландами були закладені, коли Королівство Нідерланди визнало нашу країну разом з іншими державами Європейського Співтовариства 31.12.1991 р. Дипломатичні відносини встановлено 01.04.1992 р. за допомогою обміну дипломатичними нотами. Посольство Королівства Нідерланди в Україні відкрито восени 1992 р. У березні 1996 р. відбувся перший офіційний візит до України Прем'єр-міністра Нідерландів В. Кока. Значний імпульс активному розвитку політичного діалогу між Україною та Нідерландами надано візитами в Нідерланди Президента України Л. Д. Кучми (грудень 1997 р. і липень 2004 р.) та в Україну Прем'єр-міністра Нідерландів Я. П. Балкененде (квітень 2004 р. і січень 2005 р.). У рамках діалогу високого рівня відбулося ще багато зустрічей і візитів [9]. Договірно-правова база українсько-нідерландських відносин складається з 33 договорів та угод.

Динамічний характер двосторонніх економічних відносин сприяв пошуку способів їх подальшої інтенсифікації й переведення на довготривалу планову основу. Важливим результатом розвитку українсько-нідерландського діалогу було підписання Програми спільних дій між Кабінетом Міністрів України та Урядом Нідерландів на 2004–2006 рр. і 2007–2009 рр.

Між Україною та Нідерландами досить динамічно розвивається торговельно-економічне й інвестиційне співробітництво. Зокрема, про динамічний розвиток двосторонніх відносин у торговельній сфері свідчить те, що, за даними Державного комітету статистики України, у 2008 р. у зовнішньоторговельному обороті товарами та послугами України з країнами Європи Нідерланди посіли сьоме місце з часткою 4,7 %. Водночас обсяг двосторонньої торгівлі товарами й послугами збільшився на 44 % і склав 2,7 млрд дол. США. Щоправда, торговельні відносини характеризувало суттєве від'ємне для України сальдо, яке склало 142 млн дол. США.

Позитивна загалом тенденція зростання обсягів двосторонньої торгівлі не є стабільною. Зокрема, у зв'язку з наслідками світової фінансової й економічної кризи обсяг двосторонньої торгівлі товарами та послугами між Україною й Королівством Нідерланди за дев'ять місяців 2009 р. скоротився майже удвічі (на 46 %, 900 млн дол. США), порівняно з відповідним періодом 2008 р., і склав 1,45 млрд дол. США [2].

Прикро, що найбільшу питому вагу в структурі експорту товарів з України до Нідерландів мають сировинні товари (продукція рослинного походження, неблагородні метали, жири й масла), на промислову продукцію припадає лише трохи більше десятої частини (засоби водного транспорту, машини та устаткування). Водночас найбільша частка в загальному обсязі імпорту товарів із Нідерландів до України припадає на готові вироби: продукцію хімічної промисловості, машини й устаткування, продукцію харчової промисловості, пластмаси та каучук, засоби транспорту, продукцію рослинництва.

Розвиток двосторонніх торговельних відносин поєднується з масштабним інвестуванням Нідерландів в економіку нашої держави. Нідерланди посідають третє місце за обсягами іноземних інвестицій в Україну після Кіпру (8063,7 млн дол. США) і Німеччини (6530,9 млн дол. США). Станом на 01.10.2009 р. прямі іноземні інвестиції з Нідерландів в економіку України склали 3,8 млрд дол. США [2].

Нідерланди посідають третє місце серед європейських країн за обсягами технічної допомоги Україні. У нашій країні реалізуються дві голландські програми технічної допомоги: MATRA (сприяння переходу до громадянського суспільства в країнах Центральної та Східної Європи) і PSOM (підтримка країн Центральної та Східної Європи при переході до ринково орієнтованої економіки) зі щорічними бюджетами понад 5 млн дол. США й близько 48 млн євро відповідно.

Більшу частину бюджету нідерландської програми технічної допомоги для України складають проекти в сільськогосподарській галузі. Результатом здійснення проектів програми PSOM стало створення спільних підприємств за участю нідерландських компаній у таких важливих галузях, як сільське господарство, транспорт, промисловість і подальше надходження інвестицій.

Про співпрацю України й Нідерландів у сільськогосподарській сфері писали І. П. Ліповський, А. А. Подлевський [6], В. М. Нелеп,

О. М. Висоцька [8], С. В. Віднянський тощо [1]. Досвід Нідерландів для України у сфері державного управління досліджувала Л. А. Пустовойт, українсько-нідерландську співпрацю як складову частину реалізації євроінтеграційних прагнень України – Р. А. Кривонос [5].

Проте праць, пов'язаних з описом саме зовнішньоекономічної діяльності України та Нідерландів, мало, а досліджень про експортно-імпортні відносини Волинської області з цією державою немає. Тому ми проаналізуємо ЗЕД цих країн за 2007–2016 рр. і спрогнозуємо експорт й імпорт товарів і послуг на наступні три роки.

У I-му кварталі 2016 р. товарообіг між Україною та Нідерландами зріс на 4,5 %, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, і склав 393,1 млн дол. США. При цьому експорт знизився на 3,5 % і становив 277,5 млн дол. США, а імпорт зріс на 29,7 % та склав 115,6 млн дол. США. Позитивне сальдо торгівлі товарами становило 161,9 млн дол. США.

Основа товарної структури експорту з України до Нідерландів у I-му кварталі 2016 р. – це зернові культури (33,7 %); жири й олії тваринного або рослинного походження (33 %); чорні метали (11,1 %); залишки та відходи харчової промисловості (4,8 %); м'ясо і істівні субпродукти (2,4 %); еклектичні машини (3,1 %).

Базу товарної структури імпорту в Україну з Королівства Нідерланди у вказаний період склали реактори ядерні, котли, машини (13,3 %); пластмаси та полімерні вироби (9,1 %); фармацевтична продукція (8,9 %); цукор і кондитерські вироби (8,3 %); засоби наземного транспорту (7,6 %); какао та продукти з нього (5,3 %); папір і картон (3,6 %); живі дерева та інші рослини (2,5 %); органічні хімічні сполуки (2,4 %).

У січні-квітні 2016 р. окреслилася тенденція до зростання торгівлі між двома країнами. Так, товарообіг зріс на 9,13 %, порівняно з аналогічним періодом минулого року, і склав 510,5 млн дол. США; вітчизняний експорт до Нідерландів збільшився на 2,8 % і становив 350,6 млн дол. США, імпорт зріс на 25,3 % і склав 159,9 млн дол. США. Позитивне сальдо торгівлі товарами становило 190,6 млн дол. США.

Протягом I-го кварталу 2016 р. відбулося зниження на 21,4 % двосторонньої торгівлі послугами, обсяги якої склали 44,2 млн дол. США. При цьому експорт вітчизняних послуг до Нідерландів зріс на 13,6 % і склав 28,3 млн дол. США, а імпорт знизився на 54 %

(15,9 млн дол. США). Позитивне для України сальдо торгівлі послугами становило 12,4 млн дол. США.

Королівство Нідерланди посіло, випередивши ФРН, друге місце після Кіпру серед 134 країн-інвесторів за обсягами інвестицій в економіку України. Так, інвестиції станом на 01.04.2016 зросли з початку року на 2,2 % (5734,7 млн дол. США) (на першому місці Кіпр із майже 11 млрд дол. США інвестицій, на третьому – ФРН із 5 425,4 млн дол. США). Частка нідерландських інвестицій в економіку України склала 13,4 % [10].

Виходячи з даних, наведених у дод. И, можна простежувати що зовнішньоекономічна діяльність між Україною та Нідерландами знизилась у 2014–2015 рр. через воєнні події на Сході, хоча це майже не мало негативного впливу на взаємну діяльність із Волинською областю, де прогнози досить втішні, чого не можна сказати про Україну загалом.

Щодо товарів які переважали в експортній структурі з Волинської області до Королівства Нідерланди, то варто зазначити що це були, як і в імпорتنій структурі, переважно с/г культури, а також фармацевтичні товари, кондитерські вироби, котли та продукти хімічної промисловості, пластмаси.

Отже, бачимо, що динаміка зовнішньоекономічної діяльності України та Королівства Нідерланди за останні роки знизилася, що не відобразилося на Волинській області. Оскільки Нідерланди є другим найбільшим інвестором в українську економіку, то нам потрібно підтримувати й розвивати відносини й надалі та переводити їх на новий рівень, а також брати за основу сільськогосподарський сектор, який є найперспективнішим, порівняно з іншими країнами.

Список використаної літератури та джерел

1. Пріоритети при формуванні продуктивно-ринкової стратегії агропродовольчого комплексу України / авт. кол. : С. В. Віднянський, О. М. Горенко, А. Ю. Мартинов (відп. ред.), В. В. Піскіжова. Київ: Ін-т історії України, 2015. 378 с.
2. Відносини з країнами Західної Європи, Північної Європи та Балтії. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
3. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
4. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Кривонос Р. А. Українсько-нідерландська співпраця як складова реалізації євроінтеграційних прагнень України. *Актуальні проблеми міжнародних*

відносин: зб. наук. праць. Вип. 111. Ч. I. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка; Ін-т міжнар. відносин, 2012. С. 51.

6. Ліповський І. П., Подлевський А. А. Активізація зовнішньоекономічної діяльності регіону. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції*. 2013. Вип. 19, № 4. С. 112–120.
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Державна підтримка українського експорту). URL: <http://www.ukrexport.gov.ua/>
8. Нелеп В. М., Висоцька О. М. Перспективи експорту продукції сільського господарства і харчової промисловості України. *Економіка АПК*. 2014. № 3. С. 72–78.
9. Політичні відносини між Україною та Нідерландами. URL: <http://netherlands.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nl/diplomacy>
10. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та Нідерландами. URL: <http://netherlands.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nl/trade>

1.11. Україна та Німеччина: аналіз експортно-імпортних операцій

Однією з найдавніших і найважливіших форм реалізації міжнародного поділу праці та світогосподарських процесів є міжнародна торгівля. У рамках міжнародного поділу праці відбувається регулярний обмін товарами й послугами між різними країнами, що здійснюється через специфічну форму міжнародних економічних відносин, якою є міжнародна торгівля. Це будь-яка міждержавна обмінна діяльність товарами, послугами та іншими результатами людської праці або елементами природи. Вона є сукупністю зовнішньої торгівлі всіх країн світового господарства й становить сферу міжнародних торгово-грошових відносин.

Важливою особливістю сучасності є зростання взаємозалежності економік різних країн і глобалізація виробничих процесів і фінансового середовища.

Реалії сучасного економічного співробітництва та політичного співіснування вимагають від України розробки збалансованої зовнішньоекономічної стратегії з визначенням пріоритетів розвитку багатосторонніх відносин. Таким пріоритетним напрямом для України став європейський вектор зовнішньої політики, який передбачає інтенсивний розвиток украї важливих зв'язків, передусім зовнішньоекономічних.

Дослідженням зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Німеччиною займалися такі автори, як О. Валіон, А. Коломієць, Н. Коровайченко, А. Кудряченко, А. Фліссак, К. Фліссак, Л. Чекаленко й ін. Так, З. Я. Макогін і Р. Я. Андрусейко проаналізували особливості торговельно-економічної й інвестиційної співпраці України та Німеччини [4]; С. Гуцал визначила проблеми, пріоритети та перспективи розвитку відносин між Україною та Німеччиною [5].

Мета дослідження – аналіз експортно-імпортних операцій між Україною й Німеччиною.

Особливе місце в зовнішньоекономічних орієнтаціях України займає Німеччина. На сьогодні ця країна є одним з економічних лідерів у світі. За даними Міжнародного валютного фонду, ВВП Німеччини на душу населення у 2015 р. склало близько 41 000 дол. США [1].

Задля оцінки поточного стану та перспективи розвитку економічної співпраці України й Німеччини нами проаналізовано дані експортно-імпортних операцій між цими країнами в період із 2007 р. до 2016 р. Основою для проведення аналізу стали статистичні дані (дод. К), надані Державною службою статистики України та Головним управлінням статистики у Волинській області [2; 3].

За цими показниками можна виявити тенденцію, за якою зберігалися високі обсяги торгівлі у 2007 та 2008 рр. Варто зазначити, що 2008 р. став найпродуктивнішим протягом усього розглянутого нами періоду (обсяг імпорту товарів і послуг склав близько 7,6 млрд дол. США). У 2009 р. відбувся різкий спад в обсягах торгівлі (майже удвічі), причиною чого була світова фінансова криза 2008–2009 рр. У період із 2009 р. аж до 2013 р. можна спостерігати зростання обсягів експортно-імпортних операцій. Спад протягом 2013–2015 рр. був спричинений нестабільною політичною ситуацією в Україні.

Доцільно також детально розглянути динаміку експортно-імпортних операцій Волинської області з Німеччиною. У 2007–2008 рр. відбулося зростання обсягу експорту товарів і послуг із Волинської області в Німеччину. Утім, унаслідок світової фінансової кризи у 2009 р. простежено спад (-45 %). У 2010–2011 рр. спостерігали зростання; у 2012–2013 рр. – спад; період 2014–2016 рр. характеризувався відносною стабільністю.

Обсяги імпортних операцій 2007–2008 рр. зростали. У 2009 р. відбувся значний спад (-40 %). Із 2009 до 2012 рр. можемо спостерігати тенденцію до збільшення обсягів імпорту. Так, у 2012 р. імпорт товарів і послуг, порівняно з 2009 р., зріс у майже п'ять разів. Однак із 2013 р. цей показник почав зменшуватися. У 2016 р. імпорт склав близько 110 млн дол. США, що, порівняно з 2012 р., менше майже втричі.

За допомогою статистичних даних побудовано прогнозні моделі подальшої співпраці Волинської області та України в цілому з Німеччиною:

1) експорт товарів із Волинської області в Німеччину:

$$y_1 = -603,8x^2 + 17882x + 11199 \quad (R^2 = 0,509);$$

2) імпорт товарів із Німеччини у Волинську область:

$$y_2 = -7448x^2 + 95899x - 88536 \quad (R^2 = 0,616);$$

3) експорт послуг із Волинської області в Німеччину:

$$y_3 = -73,65x^2 + 916,9x + 3569 \quad (R^2 = 0,279);$$

4) імпорт послуг із Німеччини у Волинську область:

$$y_4=203,4x^2-3002x+14123 (R^2=0,542);$$

5) експорт товарів з України в Німеччину:

$$y_5=-3951x^2+21403x+2E+06 (R^2=0,156);$$

6) імпорт товарів із Німеччини в Україну:

$$y_6=-56264x^2+48595x+5E+06 (R^2=0,204);$$

7) експорт послуг з України в Німеччину:

$$y_7=-1393x^2+31397x+35693 (R^2=0,186);$$

8) імпорт послуг із Німеччини в Україну:

$$y_8=15560x+33584 (R^2=0,074).$$

Як видно з прогнозних даних, зростуть обсяги імпорту послуг із Німеччини в Україну, у той час, як імпорт товарів значно скоротиться. Обсяги експорту товарів і послуг також зменшуватимуться.

За прогнозними моделями можна виявити тенденцію до спадання в частці імпорту товарів й експорту послуг між Волинською областю й Німеччиною. Водночас експорт товарів та імпорт послуг зростатимуть.

Отже, українсько-німецьке економічне співробітництво займає виняткове місце в європейському напрямі економічної політики України. Відносини між державами мають великі перспективи співпраці в різноманітних сферах діяльності. Плідне співробітництво на найвищому рівні здатне забезпечити національні інтереси України й сприяти інтенсивнішому надходженню німецьких інвестицій у Волинську область та інші регіони України.

Список використаної літератури та джерел

1. Міжнародний валютний фонд. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
4. Макогін З. Я., Андрусейко Р. Я. Особливості торговельно-економічної та інвестиційної співпраці України та Німеччини. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.6. С. 249–254.
5. Гуцал. Є. Відносини України та Німеччини: пріоритети, проблеми, перспективи. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 4 (21). С. 148–155.

1.12. Зовнішньоекономічна співпраця України зі Словаччиною

У сучасному світі все динамічнішими стають процеси глобалізації. Розвиток світового господарства супроводжується утворенням більш тісних зв'язків між країнами, відбувається стирання кордонів між ними. Чи не найголовнішу роль у цьому процесі відіграють міжнародні економічні відносини. У сучасних умовах економічна замкнутість національних господарств не лише нераціональна, оскільки позбавляє економіку відособленої країни переваг, що випливають із міжнародного поділу праці, спеціалізації та кооперації, а й практично неможлива. Тенденція дедалі більшої взаємозалежності національних економік, підвищення ролі зовнішніх факторів у процесі відтворення в тій чи іншій країні стала загальною. Однією з переважаючих форм міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля товарами й послугами. Саме через її динамічний розвиток постає потреба в дослідженні таких взаємодій України не лише з розвиненими державами, а й з іншими перспективними країнами світу.

Співпрацю України зі Словаччиною досліджували такі вчені, як І. Артёмов, О. Власюк, М. Ілієва, О. Соскін, Ю. Тей.

Мета цієї розвідки – аналіз статистичних показників, що характеризують обіг товарів і послуг між Україною та Словацькою Республікою (СР); їх обробка й створення прогностичних моделей подальшої співпраці між державами; виділення Волинської області як окремого суб'єкта МЄВ.

Обидві країни встановили дипломатичні відносини 1 січня 1993 р. Словаччина має посольство в Києві та Генеральне консульство в Ужгороді, а також два Почесні консульства (у Донецьку й Ужгороді). Україна має посольство в Братиславі та Генеральне консульство в Пряшеві.

Між країнами широко розвиваються торговельні відносини. Основними та традиційними статтями експорту України є залізорудна сировина (марганцеві та залізні руди), електроенергія, чорне кам'яне вугілля, мінеральні добрива, різна хімічна продукція, плосковальцьовані вироби із заліза й сталі, феросплави, продукція машинобудування, сталеві труби тощо. Найбільшими статтями українського імпорту зі Словаччини стали вогнетривка цегла, стрічки

транспортерні, плоский прокат, магнезит, скляна тара, гербіциди, інші товари переробної промисловості.

До ключових питань українсько-словацьких відносин належить співробітництво у сфері етнонаціональної політики. За переписом 2001 р., в Україні нараховувалося 6,4 тис. словаків, понад 90 % із них мешкали в Закарпатській області. Словаки в Україні переживають період національного ренесансу. Діє низка національно-культурних товариств, зокрема Обласне культурно-освітнє товариство «Матіца Словенська» на Закарпатті, Товариство словацької культури ім. Л. Штура, Ужгородське товариство словаків, Словацьке товариство ім. М. Р. Штефаніка у Львові та два спільні товариства чехів і словаків «Матіца Волинська» в Луцьку, осередок чеського та словацького товариства ім. Я. Коменського «Стромівка» в м. Дубно Рівненської області. У Сторожницькій й Ужгородській школах № 21 відкрито класи зі словацькою мовою навчання. В усіх інших населених пунктах, де компактно проживають словаки, школярі мають змогу вивчати словацьку мову факультативно. У 2006/2007 н. р. у 12 школах Словаччини українську мову вивчало близько 600 учнів. Українську мову опановують у Медичній школі в Гуменному, гімназії в Пряшеві.

Для дослідження торговельних відносин між державами створено зведену таблицю статистичних даних обсягів експорту й імпорту поварів і послуг за 2007–2016 рр. (дод. Л). На їх основі побудовано такі прогностні моделі:

1) експорт товарів із Волинської області в Словаччину:

$$y_1 = 10166x^{0,0503} \quad (R^2 = 0,2294);$$

2) імпорт товарів зі Словаччини у Волинську область:

$$y_2 = 1966,4x^2 - 29566x + 123690 \quad (R^2 = 0,3191);$$

3) експорт послуг із Волинської області в Словаччину:

$$y_3 = -0,6644x^2 + 0,6183x + 207,05 \quad (R^2 = 0,1596);$$

4) імпорт послуг зі Словаччини у Волинську область:

$$y_4 = -15,683x^2 + 139,62x + 774,47 \quad (R^2 = 0,0963);$$

5) експорт товарів з України в Словаччину:

$$y_5 = -6335,4x^2 + 50959x + 607222 \quad (R^2 = 0,2139);$$

6) імпорт товарів зі Словаччини в Україну:

$$y_6 = -3376,7x^2 + 23087x + 510798 \quad (R^2 = 0,1253);$$

7) експорт послуг з України в Словаччину:

$$y_7 = -402,19x^2 + 807,57x + 55926 \quad (R^2 = 0,701);$$

8) імпорт послуг зі Словаччини в Україну:

$$y_8=2839,6x^2-22182x+59295 (R^2=0,9051).$$

За період від 2007 р., коли показники експорту й імпорту товарів становили 645202,3 і 523424,6 тис. дол. США відповідно, та до 2016 р. (471368,1 і 434748,3 тис. дол. США), простежено значний спад у цій сфері зовнішньоекономічної діяльності. Прогнозні дані вказують на те, що експорт й імпорт товарів до Словаччини падатиме: експорт – до 19906,4 тис. дол. США у 2019 р., імпорт – до 240266,7 тис. дол. США у 2019 р.

Стосовно експорту послуг до Словаччини можна спостерігати певне зниження показників – від 50219,3 тис. дол. США у 2007 р. до 23145,0 тис. дол. США у 2016 р. Імпорт послуг, навпаки, виріс від 28028,2 тис. дол. США у 2007р. до 125364,0 тис. дол. США у 2016 р. Згідно з прогнозними даними, очікується динамічний спад експорту до позначки 7701,5 тис. дол. США у 2018 р. і зростання імпорту до 250821,4 тис. дол. США у 2019 р.

Потрібно зазначити, що у 2016 р. основними статтями експорту до Словаччини були такі: руди, шлаки й зола – 31,8 %, електричні машини – 16,1 %, чорні метали – 13,5 %, палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки – 9,3 %, реактори ядерні, котли, машини – 5,0 %, деревина й вироби з деревини – 4,8 %, пластмаси, полімерні матеріали – 2,5 %, папір і картон – 2,3 %, одяг та додаткові речі до одягу, текстильні вироби – 1,8 %.

У 2016 р. основними статтями імпорту в Україну були такі: засоби наземного транспорту, крім залізничного, – 27,4 %; чорні метали – 12,2 %; реактори ядерні, котли, машини – 10,9 %; пластмаси, полімерні матеріали – 8,3 %; сіль; сірка; землі й каміння – 5,3 %; папір і картон – 5,8 %; каучук, гума – 2,7 %; електричні машини – 3,3 %; ефірні олії – 1,7 %; різноманітна хімічна продукція – 1,7 %; фармацевтична продукція – 2,3 %.

Характеризуючи договірно-правову базу українсько-словацьких відносин за останні роки, звернемо увагу на те, що впродовж 2009–2011 рр. підписано:

1) Протокол про співробітництво при підготовці нормативно-правових актів у сфері державної служби між Головним управлінням державної служби України та Міністерством праці, соціальних справ і сім'ї Словацької Республіки (підписано з набуттям чинності 8 жовтня 2009 р.);

2) Протокол про співробітництво між Міністерством закордонних справ України та Міністерством закордонних справ СР, а також План

українсько-словацьких консультацій між МЗС України і МЗС СР на 2010 р. та Протокол між Адміністрацією Державної прикордонної служби України й Міністерством внутрішніх справ СР про обмін інформацією (підписано з набуттям чинності 15 квітня 2010 р.);

3) Угоду між Урядом України та Урядом Словацької Республіки про скасування консульських зборів (підписана 6 жовтня 2010 р. і чинна з 23 березня 2011 р.);

4) Протокол про внесення змін та доповнень до Угоди між Урядом України та Урядом Словацької Республіки про повітряне сполучення (підписаний 6 жовтня 2010 р. і чинний із 26 листопада 2011 р.);

5) Угоду між Урядом Російської Федерації, Урядом Словацької Республіки та Кабінетом Міністрів України про перевезення ядерних матеріалів між Російською Федерацією й Словацькою Республікою через територію України (підписана 21 жовтня 2010 р. і чинна з 23 травня 2011 р.);

6) Угоду між Держспоживстандартом України й Управлінням зі стандартизації, метрології та випробувань Словацької Республіки про співробітництво у сфері стандартизації, метрології й оцінки відповідності (підписана з набуттям чинності 28 жовтня 2010 р.);

7) Угоду між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Словацької Республіки про співробітництво у військовій сфері (підписана з набуттям чинності 24 квітня 2011 р.);

8) Угоду між Україною та Словацькою Республікою про внесення змін до Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух (підписана 17 червня 2011 р. і чинна з 29 грудня 2011 р.).

Словаччина допомагає та передає Україні свій досвід європейської та євроатлантичної інтеграції. У цьому контексті значимо дуже активну співпрацю українських (Національний інститут стратегічних досліджень) і словацьких (Словацька асоціація зовнішньої політики) експертів, зокрема в рамках проекту «Національний конвент України щодо ЄС». Із цього приводу 25 липня 2012 р. у Міністерстві закордонних справ СР відбулася зустріч директора Національного інституту стратегічних досліджень України (НІСДУ) А. Єрмолаєва з державним секретарем МЗС Словацької Республіки П. Буріаном. Обговорювались і загальні питання підтримки словацькою стороною європейської інтеграції України, і конкретні проекти, за котрими співпрацюють держави в межах

реалізації євроінтеграційних амбіцій України. Дискусія переважно точилася навколо проекту «Національний конвент щодо Європейського Союзу в Україні», саме з метою участі в підсумковому пленарному засіданні якого й організовано робочий візит в Україну 11–12 липня 2012 р. державного секретаря МЗС СР П. Буріана. Зважаючи на те, що головним реалізатором проекту від Словаччини постала провідна словацька неурядова організація у сфері зовнішніх відносин – Словацька асоціація зовнішньої політики, директора НІСДУ А. Єрмолаєва під час його зустрічі з держсекретарем МЗС СР П. Буріаном супроводжував керівник Дослідницького центру Словацької асоціації зовнішньої політики О. Дулеба. У процесі зустрічі А. Єрмолаєв висловив удячність словацькій стороні за її (в особі зовнішньополітичного відомства Словаччини) активну підтримку в реалізації проекту «Національний конвент щодо Європейського Союзу в Україні». У 2014–2015 рр. основним питанням українсько-словацьких відносин стала організація реверсних поставок газу.

У дослідженні також проаналізовано торговельні взаємозв'язки Словаччини та Волинської області як складової частини української економіки. За період від 2007 р., коли показники експорту й імпорту товарів становили 9719,62 і 50436,21 тис. дол. США відповідно, та до 2016 р. (11068,8 і 19851,1 тис. дол. США) спостерігали значні коливання в цій сфері зовнішньоекономічної діяльності. Прогнозні показники вказують на те, що експорт товарів до Словаччини буде поступово зростати до 11565,9 тис. дол. США у 2019 р., а імпорт – зростатиме набагато швидшими темпами (до 71653,6 тис. дол. США у 2019 р.).

Що стосується експорту послуг до Словаччини, то тут можна спостерігати незначний спад показників: від 198,07 тис. дол. США у 2007 р. до 172,1 тис. дол. США у 2016 р. Імпорт послуг, навпаки, дещо зріс – від 537,4 тис. дол. США у 2007 р. до 826,7 тис. дол. США – у 2016 р. Згідно з прогнозними даними, очікується спад експорту до 102,8 тис. дол. США у 2019 р. й різке падіння імпорту до 191,6 тис. дол. США у 2018 р.

Список використаної літератури та джерел

1. Артёмов І. В. Транскордонна статистика як інструмент управління регіональним роз витком. *Моделі і механізми регулювання євро регіонального співробітництва України*: монографія; за заг. ред. І. В. Артёмова, О. М. Вашук, О. М. Руденко. Ужгород: МПП «Гражда», 2013. С. 209.

2. Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Словацькою Республікою / Мін-ство закордонних справ України. Відділ архіву зовнішньої політики. Ящик України, архіву ООН та ін. міжнар. організацій. Розділ Словаччина, Словацька Республіка. Спр. 330. С. 1–5.
3. Відомості Верховної Ради України. 2008. № 10. С. 312.
4. Мітряєва С. І. Лібералізація візового режиму між Україною та ЄС: регіональний аспект. *Закарпаття*: наук.-попул. вид. 2010–2011. № 3. С. 62.
5. Мітряєва С. І. Україна – Словаччина: порядок денний взаємовідносин. *Україна: безпековий вимір східного сусіда Словаччини* / упоряд.: І. Самсон. Братислава, 2011. С. 14–18.
6. Угода між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух. URL: www.zakon1.rada.gov.ua
7. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія; за заг. ред. Ф. Г. Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. С. 13–14.
8. Артьомов І. В. Концептуальні і правові основи формування європейського освітнього простору: навч. посіб. / І. В. Артьомов, О. М. Ващук; за ред. Ф. Г. Ващука, В. І. Лугового. Ужгород: ЗакДУ, 2011. С. 29.

1.13. Характеристика торгівлі України з Хорватією

У сучасному світі все більш динамічними стають процеси глобалізації. Розвиток світового господарства супроводжується утворенням більш тісних зв'язків між країнами, відбувається стирання кордонів між ними. Чи не найголовнішу роль у цьому процесі відіграють міжнародні економічні відносини. У сучасних умовах економічна замкнутість національних господарств не лише нераціональна, бо позбавляє економіку відособленої країни переваг, що впливають із міжнародного поділу праці, спеціалізації та кооперації, а й практично неможлива. Тенденція дедалі більшої взаємозалежності національних економік, підвищення ролі зовнішніх факторів у процесі відтворення в тій чи іншій країні стала загальною. Однією з переважаючих форм міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля товарами й послугами. Саме через її динамічний розвиток постає потреба в дослідженні таких взаємодій України не лише з розвиненими державами, а й з іншими перспективними країнами світу.

Співпрацю України з Хорватією досліджували такі вчені, як О. Білецький, І. Білодід, Є. Кузнєцов, С. Дж. Рашкович, Ф. Шевченко. С. Кулицький зазначає, що трансформація української торгівлі відбувається в структурному, а більше – у географічному напрямку. При цьому вкрай важливо домогтися того, щоб у процесі цієї трансформації українська економіка не пішла шляхом деіндустріалізації.

Мета дослідження – аналіз статистичних показників, що характеризують обіг товарів і послуг між Україною й Хорватією; їх обробка та створення прогностичних моделей подальшої співпраці між країнами; виділення Волинської області як окремого суб'єкта МЄВ; прогноз обсягів торгівлі товарів і послуг Волині з Хорватією.

Республіка Хорватія (РХ) – держава на півдні Центральної Європи та заході Балканського півострова, колишня союзна республіка в складі Югославії, що стала незалежною в 1991 р. Форма правління – демократична республіка. Назва походить від етноніму народу – хорвати. Столиця та найбільше місто – Загреб. Межує на північному заході зі Словенією, на північному сході – з Угорщиною та Сербією, на півдні – із Боснією й Герцеговиною та Чорногорією; на заході омивається Адриатичним морем. Національна валюта –

куна. Член ООН, ОБСЄ, Ради Європи та НАТО з 2009 р. 1 липня 2013 р. відбулося приєднання Хорватії до Європейського Союзу.

Зв'язки України та Хорватії були пов'язані з опосередкованим сусідством, перебуванням територій обох країн у складі Османської й Австро-Угорської імперій, участю в панслов'янському русі та співпрацею національно-визвольних рухів.

Для дослідження торговельних відносин між країнами створено зведену таблицю статистичних даних обсягів експорту й імпорту товарів і послуг за 2007–2016 рр. (дод. М). За період від 2007 р., коли показники експорту й імпорту товарів становили 104865,5 та 55787,5 тис. дол. США відповідно, і до 2016 р. (39065,9 і 29660,1 тис. дол. США) спостерігаємо значний спад у цій сфері зовнішньоекономічної діяльності. Згідно з формулами $y_1=2034,8x^2-29797x+138408$ ($R^2=0,5247$) і $y_2=-676,97x^2+4019,3x+50269$ ($R^2=0,5449$), можна зробити прогноз, що експорт товарів до Хорватії зростатиме (до 94928,2 тис. дол. США у 2019 р.), а імпорт поступово падатиме (до 1016,9 тис. дол. США у 2018 р.).

Що стосується експорту послуг до Хорватії, то тут можна простежити певний спад показників: від 47812,1 тис. дол. США у 2007 р. до 2415,2 тис. дол. США у 2016 р. Імпорт цієї сфери знизився від 21364,7 тис. дол. США у 2007 р. до 2358,4 тис. дол. США у 2016 р. Згідно з формулами $y_3=1226x^2-18145x+66151$ ($R^2=0,7643$) та $y_4=-7482\ln(x)+20214$ ($R^2=0,7829$), можна зробити прогноз щодо експорту й імпорту послуг відповідно. Так, очікується динамічне зростання експорту до позначки 37460 тис. дол. США та спад імпорту до 1023 тис. дол. США.

На розвиток зовнішньої торгівлі України з країнами світу, у тому числі й із Республікою Хорватія значний негативний вплив мають події в Україні, які пов'язані з тимчасовою окупацією Криму та повномасштабними бойовими діями на Сході України унаслідок прямої військової агресії з боку Російської Федерації.

При визначенні коротко-, середньо- та довгострокових інтересів слід орієнтуватися на великі можливості економічного співробітництва між Україною й РХ у секторах фінансових послуг, металургії, машинобудування, енергетики, нафтохімічної та хімічної промисловості, фармацевтики, деревообробної й харчової промисловості, будівельної індустрії та виробництва будівельних матеріалів, сільського господарства, туризму.

Не слід забувати про необхідність закріплення присутності українських виробників на ринках Хорватії. Надзвичайні можливості відкриваються перед компаніями з України у зв'язку з приватизаційними процесами у РХ (суднобудування, туристична галузь). Бажаним є розвиток транзитного потенціалу обох сторін (енергоносії, транс'європейські транспортні комунікації) тощо.

Серед перспективних напрямів двосторонньої співпраці є також співробітництво у військово-технічній сфері. Інтерес для хорватської сторони становить продукція українського ВПК, а також унікальні можливості України в ремонті військової техніки радянського зразка, адже саме на нашій території зосереджено близько 40 % усього військово-промислового комплексу колишнього СРСР. Не слід забувати, що в Хорватії існує великий інтерес до рекреаційних і туристичних можливостей Карпат, розвитку сільського та конгресного туризму, а враховуючи, що цей сегмент ринку нашої держави залишається досить новим для хорватської сторони, є всі підстави вважати, що в найближчій перспективі він уважатиметься одним із найцікавіших.

Серед найбільш масштабних проектів у галузі культурної співпраці є проведення Днів культури України в Республіці Хорватія (2011 р.) і Днів культури Республіки Хорватія в Україні (2012 р.) за підтримки міністерств культури України та РХ.

Крім того, існує низка інших ініціатив, зокрема опрацьовуються можливості реалізації обмінних гастролей Національної Філармонії України та Загребської філармонії, заявлено про намір здійснення обмінних виставок між Національним Художнім музеєм України та Музеєм мистецтв і ремесел РХ. У рамках Днів культури планується проведення виставки Національної спілки художників України та гастролей Українського Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка в Хорватії.

Також проаналізовано торговельні взаємозв'язки Хорватії й Волинської області як складової частини української економіки. За період від 2007 р., коли показники експорту й імпорту товарів становили 1236,4 та 107,34 тис. дол. США відповідно, і до 2016 р. спостерігається значний спад у цій сфері зовнішньоекономічної діяльності. Згідно з формулами $y_5 = -517,7 \ln(x) + 1187,4$ ($R^2 = 0,9119$) та $y_6 = 1,4125e^{0,2513x}$ ($R^2 = 0,0917$), можна зробити прогноз, що експорт товарів до Хорватії знижуватиметься, а імпорт буде поступово зростати.

Стосовно експорту послуг до Хорватії можна спостерігати значне зростання показників: від 0,4 тис. дол. США у 2013 р. до 165,7 тис. дол. США у 2016 р. Імпорт послуг знизився від 2,7 тис. дол. США у 2013 р. до 1,6 тис. дол. США у 2016 р. Згідно з формулами $y_7=41x^2-155,38x+123$ ($R^2=0,9337$) та $y_8=0,35x^2-2,37x+5,1$ ($R^2=0,4551$), можна зробити прогноз щодо експорту й імпорту послуг відповідно. Так, очікується динамічне зростання експорту до позначки 503,2 тис. дол. США та зростання імпорту до 33 тис. дол. США.

Список використаної літератури та джерел

1. Ліський Б. Огляд культурно-освітнього життя українців у Хорватії.
2. Україна во взаимосвязях славянских народов. Москва: [б. н.], 2015.
3. Рудяк П. Українсько-хорватські літературні взаємини в ХХІ ст. Київ, 2016.
4. Павлюков Г. В. Обострение сербско-хорватских отношений и начало национальной гомогенизации сербов в Хорватии: конец 1980-х – начало 1990-х гг. *Imagines mundi: альманах исследований всеобщей истории XVI–XX вв.* № 7. Сер. Балканика. Вып. 2. Екатеринбург: Гуманитарный ун-т, 2010. С. 258–274.

РОЗДІЛ 2

ПОБУДОВА ПРОГНОЗНИХ МОДЕЛЕЙ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ УКРАЇНИ З ДЕРЖАВАМИ АЗІЇ

2.1. Аналітичне дослідження торгівлі України й Азербайджану

Економічні зв'язки між Україною та Азербайджаном мають багатовікову історію. У ході еволюції зовнішньоекономічні зв'язки переросли зовнішню торгівлю й перетворилися в складну сукупність міжнародних економічних відносин – світове господарство.

Повноцінне функціонування економіки жодної країни не може відбуватися без розвинутої системи зовнішньоекономічних зв'язків. Уключення національної економіки в систему світових господарських процесів позитивно впливає на розвиток економіки країни, сприяє підвищенню технічного рівня виробництва, раціональному використанню природно-сировинних ресурсів, ліквідації дефіциту окремих товарів, а відтак і підвищенню рівня життя населення. Зовнішньоекономічна діяльність є одним із важливих чинників стабільного розвитку національного господарства країн світу.

До видів зовнішньоекономічної діяльності відносять:

- експорт та імпорт товарів, капіталів і робочої сили;
- надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності;
- надання вищезазначених послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності;
- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна й інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами;
- кредитні й розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних і страхових установ за межами країни;

– створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території країни у випадках, передбачених законами країни;

– товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності й іноземними суб'єктами господарської діяльності [6].

Отже, зовнішньоекономічна діяльність стає все більш важливим фактором розвитку народного господарства та економічної стабілізації будь-якої країни.

Зовнішньоекономічні зв'язки України й Азербайджану досліджували В. І. Юсубов [12], О. В. Соколюк, В. В. Геленюк [9].

Мета нашого дослідження – проведення SWOP-аналізу та прогнозування економічної співпраці між Україною й Азербайджаном.

Задля оцінки поточного стану та перспектив економічної співпраці України й Азербайджану нами проведено SWOP-аналіз показників експорту та імпорту між цими державами. Основою для проведення аналізу є актуальні статистичні дані їхньої зовнішньоекономічної діяльності.

Коротко опишемо країну Азербайджан. Її офіційна назва – Азербайджанська Республіка. Азербайджан – демократична, правова, світська, унітарна республіка, що розвивається на засадах економічних ринкових відносин. Глава держави – президент. Найвищий законодавчий орган – парламент (Міллі Меджліс), що обирається на п'ять років.

Країна розміщена в східній частині Закавказзя. Зі сходу омивається Каспійським морем. Межує з Грузією (кордон – 480 км), Росією (390 км), Іраном (756 км), Вірменією (1007 км) і Туреччиною (13 км). Загальна довжина кордонів – 2849 км. Площа території – 86,6 тис. км². Країна поділяється на 65 районів [2].

ВВП за січень 2017 р. склав 5233,1 млн манат.

Зовнішньоторговельний оборот за січень-лютий 2017 р. становив 1672,9 млн дол. США [5].

Азербайджан відрізняється великою різноманітністю природних ресурсів. Головним природним багатством країни є нафта й газ. Наявна достатня база для розвитку чорної та кольорової металургії – промислові запаси заліза, алунітів, міді, цинку, свинцю, вісмуту, кобальту. Основні галузі промисловості – нафтогазовидобувна,

нафтопереробна, хімічна та нафтохімічна (мінеральні добрива, синтетичний каучук, шини), машинобудування (у т. ч. хімічне й нафтове, електротехнічна та радіоелектронна промисловість, судноремонт), харчова (у т. ч. виробництво консерв, чайна, виноробна), які характеризуються в останні роки відносно високими темпами зростання [11].

Основа транспортної мережі республіки – залізничні магістралі, що забезпечують 60 % усього вантажообігу. Перевозяться нафтопродукти, руда, мінеральні добрива, сільськогосподарська продукція. У країні діють близько 30 аеропортів [10].

Аналіз економічних зв'язків між Азербайджаном й Україною свідчить, що в роки незалежності основне місце в них займають імпортно-експортні операції.

Договірно-правова база між Україною й Азербайджанською Республікою нараховує понад 90 документів, які стосуються економічних і гуманітарних питань. Серед них потрібно відзначити Договір про дружбу, співробітництво й партнерство між Україною й Азербайджанською Республікою 1992 р., Договір про економічне співробітництво на 2000–2009 рр. Із Договору про дружбу, співробітництво й партнерство між Україною та Азербайджанською Республікою випливає, що держави, опираючись на дружні зв'язки й традиції добрих відносин, які склались історично між їхніми народами, розвиватимуть свої відносини як дружні держави. Розвиток економіки України й Азербайджану орієнтований на їх включення до європейської мережі транспортних коридорів – автомобільних, залізничних і водних. Цьому сприяє положення України на геополітичній осі Євразійського континенту, яка поєднує Європу та Азію. Отже, для нашої держави є можливість стати мостом між розвинутим Європейським регіоном і багатими на ресурси районами Близького та Середнього Сходу, Кавказу, Середньої Азії [8].

Для оцінки сучасного стану зовнішньої торгівлі, у тому числі визначення напрямів її розширення, потрібно проведення аналізу імпортно-експортних операцій за групами та видами товарів. Аналіз імпортованих й експортованих між двома країнами товарів показує нестабільність і постійну зміну їх обсягу та складу. Існує низка важливих видів продукції, що імпортуються в Азербайджан, в імпорті яких Україні належить найвища питома вага. Наприклад, у 2008 р. Україна посідала перше місце з імпорту таких товарів, як етиловий

спирт, тунельні труби, дріт, м'які меблі, молоко та сметана, овочеві й фруктові соки, кукурудза, шоколад і вироби з нього тощо. Серед деяких важливих видів продукції, експортованих в Україну, відносну перевагу мають особливий бензин, нафтовий кокс, жири та мастила, гідроксил натрію, квіти й бутони, фруктові та овочеві соки [1].

Проаналізуємо експортно-імпортні операції економічного сектору України й Азербайджану на основі вартісних показників.

Проаналізувавши дані дод. Н, бачимо, що експорт товарів із Волинської області в Республіку Азербайджан характеризується досить високими кількісними показниками, починаючи з 2010 р. Потрібно звернути увагу на період 2014 р.: кількість експорту різко скоротилася, що можна пояснити нестабільністю в українській економіці у зв'язку з політичними проблемами того періоду. Із 2015 р. і до 2016 р. простежуємо досить стабільне щорічне зростання кількості експорту до Азербайджану. Водночас наявна тенденція до збільшення цього показника в прогнозованому періоді.

Аналогічна ситуація і в імпорті товарів з Азербайджану до Волинської області. Простежуємо невелике зниження імпорту у 2014 р, і стабільне зростання цього показника до 2016 р. включно. У прогнозованому періоді бачимо тенденцію до стрімкого зростання цього показника.

Якщо говорити про експорт послуг із Волинської області, то тут кількісний показник вже значно нижчий за показник експорту товарів, але водночас він є стабільним, за винятком періоду становлення нової влади в Україні. Прогнозований період також характеризується хоч і не стрімким, але зростанням експорту послуг до Республіки Азербайджан.

Імпорт послуг з Азербайджану до Волинської області також не характеризується високими показниками до 2014 р., хоча із 2015 р. бачимо стабільне щорічне зростання включно з прогнозованим періодом.

Розглядаючи експорт товарів з України, бачимо що кількісний показник почав помітно знижуватись, починаючи з 2014 р., що пов'язано, насамперед, із тим, що в українському експорті до Азербайджану переважала така стаття, як вугілля й енергоносії, а з відокремлення територій виробників цього товару роль України в імпорті Азербайджану в рази зменшилась. У прогнозованому періоді бачимо також подальше зниження цього показника.

Схожа ситуація й з імпортом товарів з Азербайджану. Якщо до 2014 р. спостерігали достатньо велику щорічну суму імпортованих товарів, то з 2014 р. помітний спад цього показника, уключно з прогнозованим періодом.

Експорт послуг з України також, починаючи з 2014 р., утрачає свої позиції в імпортній частці українських послуг Азербайджану, що пов'язано, насамперед, із тим, що більшість послуг, яку Україна постачає до Азербайджану, займають туристичні послуги, зокрема відпочинок на Кримському півострові. Зрозуміло, що з відокремленням цієї території від державних кордонів Україна різко втратила свої позиції.

Аналізуючи імпорт послуг з Азербайджану, бачимо, що ці показники також значно зменшуються, починаючи з 2014 р., і покращення ситуації в прогнозованому періоді не передбачається.

Перспективним напрямом співробітництва між Україною та Азербайджаном, що становлять взаємний інтерес, є енергетична сфера. Беручи до уваги спільність цілей Києва та Баку щодо диверсифікації поставок енергоресурсів, кооперація в цій галузі, без перебільшення, набуває характеру основоположного вектора українсько-азербайджанських відносин.

Про це свідчать характер і динаміка двостороннього діалогу, а також досягнення конкретних домовленостей, які приймаються в ході роботи спеціалізованих двосторонніх органів у цій сфері, – Спільної Українсько-Азербайджанської робочої групи з питань співробітництва в енергетичній сфері, а також Робочої групи зі створення нових маршрутів постачання енергоносіїв на територію України з Азербайджану. Ще один приклад співпраці між енергетичними компаніями України й Азербайджану – участь Державної нафтової компанії Азербайджану та ВАТ «Укртранснафта» в реалізації проекту Євразійського нафтотранспортного коридору, який проходить у межах діяльності Міжнародного трубопровідного підприємства «Сарматія» й спрямований на реалізацію маршруту постачання каспійської нафти на ринки Східної та Північної Європи [7].

Співпраця з Азербайджаном у нафтогазовій галузі може бути реалізована в трьох напрямках. Перший із них – формування з азербайджанськими компаніями спільних структур, які б могли працювати на обох ринках над видобутком, розвідкою нафти та реалізацією нафтопродуктів. Другим напрямом могло б стати

освоєння й транспортування азербайджанської та казахської нафти на європейський ринок нафтопроводом «Одеса – Броди – Плоцьк». Третім напрямом може бути формування спільних позицій із питань поставок газу за маршрутом «Каспій – Україна – ЄС» [3].

Список використаної літератури та джерел

1. Аббасов Ч. М. Экономика Азербайджана на путях глобализации: предпосылки и последствия. Баку: Элм. 2006. С. 384.
2. Азербайджан: загальна характеристика країни. URL: <http://rhw.in.ua/blog/>
3. Волович О. Перспективи диверсифікації джерел постачання енергоносіїв в Україну. URL: <http://old.niss.gov.ua/>
4. Гаджиев Ш. Азербайджан на пути к мировому сообществу: стратегия внешнеэкономического развития. *Експрес-об'ява*. Київ, 2000.
5. Державний комітет статистики Республіки Азербайджан. URL: <http://www.stat.gov.az/indexen.php>
6. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність».
7. Мищенко А. 20 лет со дня установления дипломатических отношений между Украиной и Азербайджанской Республикой. URL: <http://www.1news.az/>
8. Посольство України в Азербайджанській Республіці. Договірно-правова база між Україною та Азербайджаном. URL: <http://azerbaijan.mfa.gov.ua/>
9. Сабадах Ю. В., Геленюк В. В. Сучасний стан українського експорту та імпорту. URL: <http://наука.kushnir.mk.ua/>
10. Сазонець І. Л. Економічний потенціал розвитку співробітництва України та Азербайджану в рамках міжнародних організацій. *Вісник Дніпропетровського університету*. URL: <http://www.stationline.org.ua/>
11. Эйвазов А. А. Динамика развития торговых связей между Азербайджанской и Украинской Республиками. *Молодой ученый*. 2010. № 3. С. 143–146.
12. Юсубов Ф. И. Экспортная база и формирование энергетической политики Азербайджана. *Наука и техника*. 2010. № 2. С. 77–83.

2.2. Характеристика експортно-імпортних операцій між Україною та В'єтнамом

Із переходом української економіки до ринкової постає необхідність в інтегруванні нашої держави у вже наявну систему економічних зв'язків. Попри сприятливі зовні умови для розвитку зовнішньої торгівлі, існують перешкоди внутрішнього характеру: воєнно-політичний конфлікт на Сході країни, погіршення економічних відносин із Росією, кризовий стан економіки. Відтак змінюються умови та можливості співпраці вітчизняних підприємств із зарубіжними партнерами. Економічні трансформації, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність створення нової цілісної стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Важливим є аналіз перспективних галузей торгівлі та географічних напрямів задля становлення нових зв'язків і їх диверсифікації.

Співпрацю України та В'єтнаму досліджено невеликою кількістю вчених. Однак О. Ковалів вважає що В'єтнам є важливим торговим партнером України в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, який займає шосте місце за рівнем товарообігу України з країнами Азії. Крім того, це важливий напрям для розширення нашої присутності на міжнародних ринках, особливо в контексті необхідності диверсифікації експорту, зокрема в умовах торгової агресії РФ до України [4]. А. Мусійчук стверджує, що ця держава є стратегічним партнером України в Південно-Східній Азії і не лише в торгівлі, а й у розвитку інвестиційних відносин і науково-технічній співпраці [5].

Мета нашого дослідження – проаналізувати статистичні показники торгівлі товарами й послугами між Україною та В'єтнамом і сформулювати на їх основі прогнози подальшої співпраці, а також дослідити співпрацю Волинської області з цією країною.

Соціалістична Республіка В'єтнам (СРВ) – держава в південно-східній Азії, що розміщена на узбережжі Південно-Китайського моря зі столицею в м. Ханой. Площа її складає 331689 км². За оцінками 2012 р., населення становить 90,4 млн осіб, а густота – 253 ос./км². Україну та В'єтнам пов'язують історично дружні відносини. У дипломатичному прояві їх налагоджено в січні 1992 р. [1]. Для регулювання відносин між країнами в різних сферах створено двосторонні органи високого рівня, зокрема українсько-в'єтнамську міжурядову комісію з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, українсько-в'єтнамська спільна

підкомісія з питань науково-технічного співробітництва, українсько-в'єтнамська міжурядова координаційна комісія з питань військово-технічного співробітництва.

Торговельно-економічне співробітництво (ТЕС) між Україною й В'єтнамом ґрунтується на Угоді між Урядом України та Урядом СРВ про торговельно-економічні відносини від 1992 р [1].

У 2011 р. відбулася зустріч президентів країн, підсумком якої стало підписання заяви щодо розвитку всебічного співробітництва та партнерства України й В'єтнаму, у якій окреслено основні напрями, форми й механізми подальшої взаємодії з широкого кола двосторонніх і міжнародних питань. Цим документом визначено пріоритети співробітництва між Україною та СРВ [6].

Наявність значної договірно-правової бази й взаємна торгівля в понад 150–200 млн дол. декілька років поспіль дають змогу оптимістично оцінювати майбутнє українсько-в'єтнамських відносин, для яких властиві відсутність принципових політичних розбіжностей і налаштованість на послідовний розвиток відносин дружби та взаємовигідного партнерства [7].

Для глибшого аналізу співпраці України та В'єтнаму створено таблицю (дод. П), яка відображає обсяги торгівлі товарами та послугами з 2007 до 2016 р.

За цими даними спостерігаємо, що у вказаний період експорт товарів з України був нерівномірним. Так, коли його обсяги у 2007 р. становили 66,96 млн дол. США, у наступному році цей показник знизився до 16,8 млн дол. США. Наступні роки характеризувалися коливаннями обсягів експорту товарів з України до В'єтнаму. За останній період український експорт складав 86,97 млн дол. США та 77,8 млн дол. США у 2015 та 2016 рр. відповідно [2]. Основними статтями експорту нашої держави є сільськогосподарська продукція, енергоресурси, товари машинобудівної й авіапромисловості, чорні метали.

Одночасно відбувається й імпорт товарів із В'єтнаму до України. У 2007 р. він значно перевищував експорт і становив 82,8 млн дол. США, що мало наслідком від'ємне сальдо товарообігу. У наступному році обсяги українського імпорту зросли до 171,3 млн дол. США, а в подальші роки він коливався в межах 116–355 млн дол. США. У 2015 р. імпорт товарів становив 251,96 млн дол. США, у 2016 р. цей показник зріс до 304,2 млн дол. США [2].

Основними товарними групами імпорту є продукти харчової промисловості, зокрема чай, кава, риба, а також вироби легкої промисловості.

Експорт послуг з України до В'єтнаму, як і до більшості країн, є незначним. Торгівлю послугами спостерігали з 2010 р., тоді її обсяг склав 4,9 млн дол. США. У наступному році цей показник зменшився до 3,4 млн дол. США. Максимальний обсяг експорту – 7,4 млн дол. США у 2012 р. У 2014 р. спостерігаємо різкий спад торгівлі послугами з В'єтнамом. Тоді її обсяги становили 427 тис. дол. США, у 2015 р. та 2016 р. – 311 тис. дол. США й 286 тис. дол. США відповідно [2]. Україна надає послуги в освітній галузі, туристичній і науково-технічній сферах.

Імпорт послуг до України з В'єтнаму є значно нижчим. У 2010 р. обсяги імпортованих послуг склали 2,3 млн дол. США. У наступному році цей показник знизився до 1,9 млн дол. США. Максимальний обсяг імпортованих послуг становив 4,8 млн дол. США у 2012 р. Наступні роки характеризувалися зменшенням імпорту послуг із В'єтнаму. У 2015 р. їх обсяг становив 827 тис. дол. США, а у 2016 р. – 645 тис. дол. США [2].

У межах дослідження також проаналізовано економічні зв'язки Волинської області з В'єтнамом. Ця область має незначну частку в українській торгівлі товарами й послугами. Наприклад, експорт товарів із Волині до В'єтнаму досить нерівномірний і нестабільний. У 2008 р. обсяг експортованих товарів становив 1,2 млн дол. США. У наступному році вивіз товарів узагалі був відсутнім. У 2011 р. його обсяг склав 53 тис. дол. США. У 2014 р. спостерігали збільшення експорту товарів до В'єтнаму. У 2015 р. Волинська область експортувала на суму 706 тис. дол. США, а в наступному році сума становила 1 млн дол. США [3].

У торгівлі товарами Волині з В'єтнамом спостерігаємо негативне сальдо товарообігу, оскільки імпорт перевищує експорт. У 2010 р. обсяг імпортованих товарів становить 47 тис. дол. США, порівняно з 23 тис. дол. США експорту. У 2013 р. спостерігали максимальний обсяг імпорту до Волинської області на суму 603 тис. дол. США. Протягом наступних років цей показник скорочувався й у 2016 р. становив 265 тис. дол. США [3].

Для Волинської області торгівля послугами не є характерною. Тому обсяги експорту послуг є незначними, або взагалі відсутні. Імпорт послуг із В'єтнаму також не сягає значних масштабів.

Максимальний обсяг імпорту становив 61 тис. дол. США у 2013 р. [3]. Наступний період характеризується зменшенням обсягів торгівлі послугами.

На основі поданих статистичних даних побудовано прогнознi моделі для визначення перспектив співпраці між Україною, Волинською областю та В'єтнамом протягом наступних трьох років.

За прогнозною моделлю $y_1 = -4524,7x^2 + 50733x + 12619$, експорт товарів з України знижуватиметься. Так, у 2017 р. його обсяг становитиме 23 млн дол. США, а в наступні роки обсяги експорту значно скоротяться. Однак, величина достовірності апроксимації цієї моделі R^2 дуже низька – 0,2.

На протипагу зменшенню експорту, передбачено збільшення імпорту товарів з В'єтнаму до України. Відповідно до моделі $y_2 = 82496x^{0,5871}$, обсяги імпорту в 2017 р. становитимуть 337 млн дол. США, а в наступні роки цей показник збільшиться до 355 та 371 млн дол. США. Така модель є правдоподібною, оскільки $R^2 = 0,7$. Про те, що обсяги торгівлі між цими державами лише зростатимуть, свідчать офіційні джерела, у яких повідомляється, що між керівниками України та В'єтнаму обговорено спільні заходи, спрямовані на активізацію політичного діалогу та поглиблення торгово-економічних відносин [8].

Щодо торгівлі послугами, то прогнознi моделі вказують на те, що і експорт, і імпорт зменшуватимуться. Передбачено, що обсяг експортованих послуг становитиме значно менше, ніж за попередній період. Відповідно до моделі $y_3 = -274,74x^2 + 3097,7x - 4235,5$ ($R^2 = 0,56$), спостерігаємо від'ємні показники, що може вказувати на різке скорочення експорту послуг з України. Водночас передбачено різке зменшення обсягів імпорту, про що свідчить прогнозна модель, яка має вигляд $y_4 = -159,82x^2 + 1917,5x - 2802,4$ ($R^2 = 0,57$).

Водночас прогнозна модель $y_5 = 36,869x^2 - 364,32x + 916,02$ вказує на збільшення обсягів експорту товарів із Волинської області на фоні загального скорочення української торгівлі. Відповідно до неї, сума експорту до В'єтнаму становитиме 1,4 млн дол. США у 2017 р. У наступному 2018 р. можливе зростання цього показника до 1,9 млн дол. США, а у 2019 р. передбачено, що обсяги експорту з Волині становитимуть 2,4 млн дол. США. Така модель є досить реалістичною, а прогнознi показники – можливими, адже рівень достовірності становить $R^2 = 0,4$.

Передбачаємо, що у 2017–2019 рр. спостерігатимемо позитивне сальдо Волинсько-В'єтнамської торгівлі. Водночас поряд зі збільшенням експорту скорочуватиметься імпорту товарів до Волині. За прогнозною моделлю $y_6 = -5,7958x^2 + 105,01x - 181,82$, де $R^2 = 0,4$, обсяг імпорту у 2017 р. становитиме 272 тис. дол. США, у наступному році цей показник зменшиться до 243 тис. дол. США й у 2019 р. сума імпортованих товарів складе 203 тис. дол. США.

Оскільки експорт послуг із Волинської області перебуває на дуже низькому рівні, то прогнози щодо подальшого його розвитку зробити важко.

Водночас досить імовірно зростання, хоча й незначне, обсягів імпорту послуг до Волині з В'єтнаму. Відповідно до прогнозної моделі $y_7 = 0,7111x^2 - 1,0924x - 2,0483$ ($R^2 = 0,6$), у 2017 р. сума імпортованих послуг складе 72 тис. дол. США. За рік цей показник зросте до 88 тис. дол. США, а у 2019 р. становитиме 103 тис. дол. США.

В'єтнам – важливий партнер для співпраці. У перспективі Україна поглиблюватиме співпрацю з цією державою, незважаючи на певний виклик, адже країни мають різні політичні й економічні системи. Задля ефективного розвитку торгово-економічних відносин потрібно реалізувати досягнуті на державному рівні домовленості, удосконалити правову базу для здійснення торгово-економічної діяльності (зокрема, необхідні договори в банківській сфері для забезпечення прямих розрахунків, взаємного визнання банківських гарантій), задалегідь розробити стратегію розвитку торговельно-економічних відносин після підписання угоди про зону вільної торгівлі. Наразі в торгівлі між Україною та СРВ в основному було позитивне сальдо України. Існує ризик значного збільшення експорту в'єтнамських товарів до України після підписання угоди про зону вільної торгівлі. Для уникнення цієї загрози Україні потрібно диверсифікувати номенклатуру експортних товарів до В'єтнаму в бік збільшення високотехнологічної продукції з високим ступенем обробки та високою доданою вартістю.

Список використаної літератури та джерел

1. В'єтнам. Загальна довідка. Торговельно-економічне співробітництво між Україною і В'єтнамом. Державна підтримка українського експорту. URL: <http://www.ukrexport.gov.ua/>

2. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами та послугами / Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами та послугами / Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Ковалів Ю. В'єтнам є перспективним ринком для України. URL: <http://www.me.gov.ua/>
5. Мусійчук В. А. В'єтнам – стратегічний партнер України у Південно-Східній Азії. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/>
6. Політичні відносини між Україною та В'єтнамом. – Офіційний сайт посольства України в Соціалістичній Республіці В'єтнам. URL: <http://vietnam.mfa.gov.ua/ua/ukraine-vn/diplomacy>
7. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та В'єтнамом. – Офіційний сайт посольства України в Соціалістичній Республіці В'єтнам. URL: <http://vietnam.mfa.gov.ua/ua/ukraine-vn/trade>
8. Україна і В'єтнам домовилися розвивати торгівлю. *Укрінформ: Мультимедійна платформа іномовлення України.* URL: <https://www.ukrinform.ua/>

2.3. Зовнішня торгівля України й Грузії

Залучення національної економіки України до світових глобальних заходів сприяє розширенню її можливостей. Адже здійснення торговельних операцій на міжнародних ринках є необхідною умовою розвитку держави та її становлення як повноцінного суб'єкта міжнародних відносин. Попри сприятливі ззовні умови для розвитку зовнішньої торгівлі, існують певні перешкоди внутрішнього характеру. На сучасному етапі – це воєнно-політичний конфлікт на Сході країни, що спричинив погіршення економічних показників і відносин із деякими країнами, зокрема з Грузією. Хоча показники 2016 р. дають нам змогу прослідкувати окремі напрями міжнародної торговельної співпраці України та Грузії. Розглянемо, чи зовнішньоекономічна співпраця України, зокрема Волинської області, з Грузією стає тривалою, чи має короткостроковий характер, відображаючи певні тенденції співпраці.

Зважаючи на першочергове завдання розвитку національної економіки, зростання добробуту населення, підвищення якості та рівня його життя, питання міжнародної торгівлі є одним з інструментів державної політики у розв'язанні визначених проблем. Відтак актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю дослідження розвитку зовнішньої торгівлі України та Грузії й установа перспектив використання такої співпраці задля зміцнення національної економіки.

Теоретичною основою дослідження питань розвитку міжнародної торгівлі є праці В. Леонтьєва, В. Оліна, Д. Рікардо, А. Сміта, Е. Хекшера, Д. Х'юма й ін. Потрібно відзначити наукові розвідки українських економістів щодо зовнішньоекономічних відносин України та Грузії – Л. Антонюк, Ю. Бажала, О. Білоруса, З. Борисенко, В. Будкіна, І. Бураковського, А. Гальчинського, В. Гейця, Ю. Пахомова, В. Сіденка, О. Шниркова й ін. Сучасний стан і проблеми розвитку міжнародної економіки досліджували такі вітчизняні вчені, як О. Єлісеєнко, А. Мазаракі, Ю. Макогон, Т. Мельник. Зокрема, А. Мазаракі належить дослідження сучасних тенденцій і чинників розвитку зовнішньої торгівлі України; Ю. Макогон висвітлив вплив зовнішньоекономічних зв'язків України на реалізацію можливостей залучення іноземних інвестицій.

Розглянемо тенденції зовнішньої торгівлі України та Грузії, визначимо перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків між цими країнами.

Грузія розміщена в центральній і західній частинах Південного Кавказу, її сусідами з півночі є Російська Федерація, зі сходу – Республіка Азербайджан, із півдня – Республіка Вірменія, на південному заході – Туреччина. На заході Грузія омивається водами Чорного моря. Територія країни становить 69,7 тис. км². Чисельність населення – 3729500 осіб (дані 2015 р.). Столиця Грузії – м. Тбілісі. До інших великих міст належать Кутаїсі (найстаріше місто країни й регіональний центр Західної Грузії), Руставі, Батумі (головний порт і нафтовий термінал Грузії), Зугдіді, Чіатура, Горі, Поті. Майже все промислове виробництво Грузії сконцентроване в найбільших містах. Найвищий рівень економічного розвитку в Східно-Центральному регіоні (Тбілісі – Руставі), далі – Західно-Центральний регіон (Кутаїсі – Зестафоні), Абхазія, Південна Осетія та південні райони.

Грузія загалом є промислово-аграрною державою, що розвивається. Основні галузі промисловості – сталеварна, авіаційна, машинобудівна, електромоторна, текстильна, хімічна, винна. Продукти основних галузей промисловості і є основними статтями експорту Грузії [5].

Грузія – один із торговельних партнерів України. Україно-грузинські відносини досить активізувалися на сучасному етапі. Починаючи з 2000 р., Грузія стала чи не найголовнішим партнером України. Про це свідчить безліч показників зовнішньої торгівлі, поданих у дод. Р. Торговельно-економічне співробітництво розвивається відповідно до потреб і можливостей обох країн зі збереженням позитивного сальдо на користь України. Цьому значною мірою сприяли заходи, організовані посольством, серед яких слід відзначити участь провідних національних компаній у міжнародних виставках, конференціях і тендерах, які проводилися в Грузії; активну інформаційно-презентаційну діяльність, спрямовану на розширення присутності українських товарів на місцевому ринку.

Україна залишається одним із восьми (а за виключенням Канади й Ірландії, товарообіг Грузії з якими у 2015–2016 рр. мав епізодичний характер, – одним із шести) найбільших торговельних партнерів Грузії після Канади, Туреччини, РФ, Ірландії, Китаю, Азербайджану, Німеччини.

За даними Національної статистичної служби Грузії, за підсумками II кв. 2016 р. накопичені з 1996 р. обсяги прямих інвестицій України в Грузії становили 39,9 млн дол. США. У цій державі працює 50 компаній з українським капіталом [3].

У 2016 р. в Грузії організовано проведення українсько-грузинського бізнес-форуму, що надало сприяння 49 українські компанії під час їх перебування в Грузії; поширило серед грузинських бізнес-організацій комерційну інформацію 103 українські компанії; сприяло просуванню на грузинський ринок продукції 24 вітчизняні машинобудівні, хімічні й металургійні підприємства, а також 44 компанії вітчизняного АПК; інформували зацікавлені українські компанії й організації про проведення в Грузії 128 тендерів і 14 виставково-ярмаркових заходів (у трьох із яких взяли участь 16 українських компаній).

Починаючи з 2012 р., Україна входила в трійку головних торгових партнерів Грузії. Згідно з даними Держстату України, у 2012 р. експорт товарів і послуг у Грузію склав 540,8 млн дол. США (зменшення, порівняно з попереднім роком, на 17,7 %). Україна експортувала до Грузії товари металургійної промисловості, агропромислового комплексу, машинобудування та хімічної промисловості. Натомість Україна імпортувала товарів на 171,7 млн дол. США (збільшення, порівняно з попереднім роком, на 18,9 %): товари агропромислового комплексу, металургійної промисловості. Тобто зовнішньоторговельний оборот України з Грузією у 2012 р. становив 712,6 млн дол. США (позитивне сальдо для України – 369,1 млн дол. США).

Дані за 2016 р. є ще перспективнішими й мають позитивну динаміку до зростання, незважаючи на негативні події, що відбуваються на Сході України.

Проаналізуємо таблицю в дод. Ж, яка відображає фактичні дані експорту й імпорту за період 2007–2016 рр. Світова криза 2008–2009 рр. прослідковується зниженням окремих показників експорту й імпорту. Показники 2010 р. стабілізуються та показують тенденцію до збільшення. Показники 2014–2015 р. дещо знижені. У 2016 р. експорт й імпорт товарів і послуг між Грузією та Україною інтенсивно нарощує темпи.

За прогностичними даними можна прослідкувати майбутню картину розвитку волинсько-грузинських відносин, що мають стабільну тенденцію до зростання. Водночас загальні показники по Україні,

навпаки, вказують на зменшення зовнішньоекономічної співпраці двох держав.

Українсько-грузинські відносини на сучасному етапі мають стратегічний характер, що зумовлено, насамперед, збігом стратегічних завдань зовнішньої політики двох дружніх країн і їхніх пріоритетів. Це, передусім, європейська та євроатлантична інтеграція, проведення активної регіональної, добросусідської політики. Схожість основних зовнішньополітичних пріоритетів, високий рівень дружніх відносин позитивно впливають на розвиток співробітництва між нашими державами.

Потрібно зазначити, що українсько-грузинські відносини мають велику перспективу не лише в контексті двостороннього співробітництва, а й для забезпечення стабільності та розвитку Чорноморського регіону. Цьому сприяє спільність зовнішньополітичних орієнтирів, ще не використаний повною мірою транзитний потенціал, підтримка демократичних цінностей і спільне бачення економічного та політичного розвитку двох країн.

Список використаної літератури та джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Посольство України в Грузії. URL: <http://georgia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ge/diplomacy>
4. Протокол про співробітництво між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Республіки Грузія. URL: <http://uazakon.com/index.htm>
5. Малик Я. Й. Україна в міжнародних відносинах 20 століття. Львів: Світ, 2000. 468 с.

2.4. Аналіз економічної співпраці України й Індії

Зовнішньоекономічна діяльність кожної країни – це, передусім, важливий і потужний фактор розвитку та зростання економіки будь-якої країни. Вступаючи в зовнішньоекономічну діяльність, держава включає свою економіку до системи світового господарства, а отже, і до процесів міжнародного поділу праці та міжнародної кооперації, що особливо актуально в умовах зростаючих тенденцій до глобалізації.

Економічні зв'язки між державами приводять до зростання ефективності національних економік, зміцнення й нарощування експортно-імпортного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності виробництв у середині країни та на зовнішньому ринку.

Із кожним роком відбувається розширення й поглиблення економічних відносин між державами, що формувалися під впливом міжнародного поділу праці, продуктивних сил й економічного устрою країни.

Міжнародна торгівля займає особливе місце в системі міжнародних економічних відносин. Вона є обміном товарами чи послугами між державно оформленими національними господарствами. У сучасних умовах у міжнародній торгівлі беруть участь усі суб'єкти світового господарства [5].

Аналізу зовнішньоекономічних відносин України й Індії приділяли увагу багато сучасних авторів. Зокрема, А. Хмель і К. Ярошенко, котрі досліджували перспективи та проблеми розвитку економічних відносин двох країн на сучасному етапі, а саме після початку військових дії на території України; Д. Рачек розглядав процес розвитку відносин України й Індії в 90-х рр. минулого століття [7].

Мета дослідження – проведення аналізу та прогнозування експортно-імпортних операцій України й Індії. Для її реалізації потрібно проаналізувати фактичні дані експорту та імпорту товарів/послуг, а також побудувати прогнозні моделі показників зовнішньоекономічної діяльності України й Індії.

Індія вважається однією з найбільших країн світу. Держава розміщена на півдні Азії та межує з Пакистаном на північному заході, на півночі Гімалаї відокремлюють державу від Китаю й Бутану, на північному сході – від Непалу, на сході – від Бангладешу. Країна

омивається трьома морями, а саме: Аравійським, Лаккадівським і Бенгальським, а також Бенгальською затокою Індійського океану.

Індія – друга у світі держава за кількістю населення. Середня його густина – 260 чол. на 1 км² – є однією з найвищих у світі, а в долині Гангу та на прибережних низовинах проживає до 1000–1500 осіб на 1 км² [3].

Індія має багатовікову історію та впродовж багатьох років славилася, як багата й розвинена країна. Проте в сучасних умовах держава вважається однією з найбідніших і малорозвинених.

Відзначимо, що Індія добре забезпечена сировинними ресурсами. Найбільш цінного значення набувають мінеральні добрива, а саме марганцеві та залізні руди. За валовим національним продуктом Індія не відстає від країн із розвинутою економікою та входить до 15 країн за його розмірами.

Зовнішньоекономічна співпраця України й Індії розпочалася ще в 90-х рр. минулого століття. Однак за останні два роки співпраця між країнами значно послабилася.

Основні товари, що експортуються з України в Індію, включають продукцію хімічної промисловості, добрива, чорні метали, обладнання для електростанцій (у т. ч. для атомних реакторів) і сталеливарної промисловості, сталь, алюміній, залізничне обладнання, медичне обладнання, рослинні олії, продукцію паперової промисловості, електричні машини й обладнання тощо [4].

Основні товари, що імпортуються з Індії в Україну, включають фармацевтичну продукцію, тютюн, каву, чай і спеції, косметику та парфумерію, натуральну гуму, яловичину, харчові сільськогосподарські культури, готовий одяг, машини й інструменти, шкіру та вироби з неї, бавовняну пряжу, тканини та іншу текстильну продукцію, сільськогосподарську продукцію, пластмаси й лінолеум, запаковані продукти харчування тощо.

Перспективні напрями двостороннього співробітництва, зокрема в економічній сфері, розглядають у межах діяльності Міжурядової українсько-індійської комісії з торговельного, економічного, наукового, технічного, промислового та культурного співробітництва, створеної відповідно до міжурядової угоди від 19.04.1994 р. Її останнє (5-те) засідання відбулося 13 листопада 2013 р. у м. Нью-Делі [6].

Проаналізуємо вартісні показники експортно-імпортних операцій України, включаючи Волинську область, й Індії за допомогою дод. С.

Проаналізувавши показники експорту й імпорту товарів по Волинській області й Україні в цілому, відзначимо, що тенденція розвитку має позитивний характер. Проте у 2008, 2009 і 2013 рр. експорт товарів із Волинської області був відсутній узагалі, найвищий показник спостерігали у 2015 р. (5886,9 тис. дол. США). Український експорт товарів до Індії й імпорт в Україну у 2012 р. досягли найвищої позначки – 2290932 і 1020713,9 тис. дол. США відповідно.

Потрібно зазначити, що показники експортно-імпортних операцій Волинської області й Індії щодо послуг достатньо коливалися протягом 2007–2015 рр., часто дорівнювали нулю. Аналізуючи фактичні дані експорту й імпорту послуг між Україною та Індією, спостерігаємо незначні коливання протягом цього періоду. Максимального рівня експорт досягнув у 2013 р. – 66864,8 тис. дол. США, імпорт у 2011 р. – 99602 тис. дол. США.

На основі фактичних даних побудовано прогнозні моделі для всіх показників таблиці. Зокрема, для кожного з них визначено формулу й показник довіри, що дало змогу детально спрогнозувати вартісні показники:

- 1) експорт товарів із Волинської області в Індію:

$$y_1 = 143,32x^2 - 1096,2x + 1585,1 \quad (R^2 = 0,7077);$$
- 2) імпорт товарів з Індії у Волинську область:

$$y_2 = 21,098x^2 + 299,87x - 79,062 \quad (R^2 = 0,8604);$$
- 3) імпорт послуг з Індії у Волинську область:

$$y_3 = 0,2189x^2 - 0,952x + 2,6567 \quad (R^2 = 0,3029);$$
- 4) експорт товарів з України в Індію:

$$y_4 = 27984x^2 - 577583x + 5E+06 \quad (R^2 = 0,0992);$$
- 5) імпорт товарів з Індії в Україну:

$$y_5 = -19439x^2 + 215834x + 214332 \quad (R^2 = 0,5983);$$
- 6) експорт послуг з України в Індію:

$$y_6 = -265,84x^2 + 4855,9x + 30247 \quad (R^2 = 0,2959);$$
- 7) імпорт послуг з Індії в Україну:

$$y_7 = -1301,7x^2 + 14243x - 10893 \quad (R^2 = 0,1182).$$

Беручи до уваги прогнозні дані експорту й імпорту товарів і послуг Волинської області та Індії, варто відзначити позитивні тенденції розвитку економічних зв'язків. У періоді 2017–2019 рр. прогнозні дані досить утішні, адже з кожним роком зростають на декілька тисяч доларів США.

Аналізуючи показники експорту й імпорту країни в цілому, можна помітити, що експорт товарів буде цілком позитивним і зростатиме у 2017–2019 рр. Проте три інші показники матимуть тенденції до спаду.

Отже, відносини з Індією займають важливе місце в торговельній політиці України. У нас налагоджено співпрацю у фармацевтичній, текстильній, металургійній і машинобудівній галузях. Однак, ураховуючи, що Україна – одна із найпотужніших держав, які виробляють сталь, а індійський ринок потребує збільшення постачань металів, вона може й повинна стати важливим партнером Індії.

Список використаної літератури та джерел

1. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Загальна економіко-географічна характеристика Індії. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23403/>
4. Рачек Д. В. Зовнішньополітичні й економічні інтереси України в Індії: становлення, сучасний стан і перспективи. URL: <http://www.kyuu.edu.ua/vmv/v/p03/p199.pdf>
5. Сутність, об'єкти і суб'єкти МЄВ, рівні розвитку. URL: <http://pidruchniki.com/>
6. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Індією. URL: <http://india.mfa.gov.ua/ua/ukraine-in/trade>
7. Хмель А. О., Ярошенко К. В. Перспективи українсько-індійських двосторонніх відносин. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія: Політологія.* 2014. Т. 248. Вип. 236. С. 93–98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2014_248_236_16

2.5. Україна та Казахстан: моніторинг експортно-імпортних операцій

Зовнішньоекономічна діяльність – один із найважливіших чинників розвитку національної економіки. Жодна країна у світі не в змозі самостійно розвивати власні виробничі процеси, забезпечити економічне зростання без ефективного використання переваг міжнародного розподілу праці та сукупного міжнародного науково-технічного потенціалу. Особливо це актуально за сучасних умов, коли набувають інтенсивного розвитку процеси міжнародної економічної інтеграції, транснаціоналізації, міжнародного поділу праці, глобалізації світового господарства.

Зовнішньоекономічна діяльність може реалізовуватися в різних видах: експорт й імпорт товарів, послуг, капіталів, робочої сили, наукова та науково-виробнича кооперація, міжнародні фінансові, кредитні й розрахункові операції тощо [5].

Теоретичним і практичним аспектам зовнішньоекономічної діяльності в науковій та навчальній економічній літературі приділяють значну увагу. Серед дослідників, у працях яких розглянуто означену тематику, потрібно назвати І. В. Багрову, О. П. Гребельника, І. І. Дахно, М. І. Дідівського, Г. М. Дроздову, А. Р. Дунську, Е. А. Зіня, А. А. Мазаракі, Ю. В. Макогона, Н. М. Тюріну, Т. В. Філіпенка й ін. Проте зазначимо, що їхні роботи не деталізують відносини України з іншими країнами, не дають визначення основних тенденцій співпраці між державами й прогнозування зовнішньоекономічних відносин на найближчий час [6].

На сьогодні Україна має зовнішньоекономічні зв'язки з багатьма країнами світу, у тому числі й із колишніми державами-членами СРСР. У межах цього підрозділу розглянемо особливості зовнішньоекономічних зв'язків між Україною, Волинською областю та Республікою Казахстан, спрогнозуємо показники експортно-імпортних операцій.

Відносини між Казахстаном й Україною динамічно розвиваються в атмосфері взаєморозуміння та довіри. Економічні відносини з Україною є пріоритетними в зовнішній політиці Казахстану, оскільки Україна є одним із виходів на європейські ринки для казахстанських товарів і послуг.

Офіційна назва держави – Республіка Казахстан (скорочено – Казахстан). Вона розміщена в Центральній Азії. Межує з Китаєм, Киргизстаном, Росією, Туркменистаном, Узбекистаном. Загальна довжина кордонів – 12012 км. Площа території – 2,717 млн км² (9-те місце у світі). Чисельність населення – 16,7 млн осіб (станом на 1 липня 2001 р.). Столиця – із 10 грудня 1997 р. м. Астана [1].

Найважливіші блоки питань зовнішньоекономічних відносин України та Казахстану – паливно-енергетичний комплекс і транспортно-транзитна сфера.

Україна має один із найвищих у світі коефіцієнтів транзитності своєї території. Через неї проходять зручні трансконтинентальні напрями вантажопотоків. Подальше зближення України із Заходом, особливо в частині об'єднання енергетичних систем, створює для Казахстану додаткові можливості для просування економічних інтересів у європейському регіоні.

Співробітництво у сфері морського транспорту цікаве з погляду використання українських портів. Розкривається можливість спільної реалізації проектів перевалки нафти в районі морського нафтотерміналу «Південний» і нафтопереробного заводу в районі міста Южного Одеської області [4].

Крім того, вивчаються перспективи спільного виробництва нафтогазового обладнання в Казахстані й Україні, опрацьовуються питання будівництва транспортної інфраструктури.

Одна з точок перетину інтересів сторін – машинобудування. Україна зберегла необхідну промислову базу ще з часів СРСР – і Казахстан зацікавлений у поставках сільгосптехніки, техніки для електростанцій, імпорту вагонів. Одночасно розглянуто можливості зі створення заводів для збору й обслуговування цієї техніки на території Казахстану [4].

В агропромисловому комплексі опрацьовуються питання відкриття в Казахстані представництв українських підприємств сільськогосподарського машинобудування, сервісних центрів з обслуговування сільгосптехніки українського виробництва, а також поставок української техніки та запасних частин до неї [4].

Для дослідження зовнішньоекономічних зв'язків України й Волинської області з Казахстаном створено зведену таблицю статистичних даних обсягів експорту й імпорту товарів і послуг за 2007–2016 рр. (дод. Т). Проаналізуємо їх детальніше.

Щодо показників експорту товарів з України в Казахстан простежено спадну тенденцію, починаючи з 2012 р. Якщо у 2007 р. цей показник становив 1433699 тис. дол. США, то у 2015 р. – 712744,5 тис. дол. США. Найбільше значення показник мав у 2012 р. – 2459251,4 тис. дол. США, а у 2016 р. він знизився до позначки 400109,7 тис. дол. США.

Найбільший рівень імпорту товарів в Україну з Казахстану спостерігали у 2008 р. – 3118852,3 тис. дол. США. Подальші роки характеризуються спаданням та незначним коливанням обсягів до 2015 р., коли рівень імпорту встановився на найнижчому рівні – 377578,4 тис. дол. США.

Щодо експорту й імпорту послуг можна помітити, що показники є набагато меншими, порівняно з даними експорту-імпорту товарів. В експорті послуг з України в Казахстан видно повну нестабільність показників. Із 2008 до 2011 рр. динаміка мала спадний характер, а починаючи з 2012 р., показники почали підніматися вгору. Після того як у 2013 р. показник встановився на найвищому за всі роки рівні – 184497,9 тис. дол. США, – динаміка знову пішла на зниження й у 2016 р. склала 65698,7 тис. дол. США.

Аналогічна ситуація й з імпортом послуг в Україну з Казахстану. Показники є доволі неоднорідними, а динаміка має нестабільний характер. Унаслідок світової кризи 2008 р. у динаміці показників імпорту послуг протягом 2008–2011 рр. простежено спадний характер, а показник 2011 р. становив 21342,1 тис. дол. США. Далі бачимо незначне зростання показників, після чого крива імпорту знову має спадний характер.

Також досліджуючи зовнішньоекономічні зв'язки України та Казахстану, виокремлено економічну співпрацю Волинської області. Волинь займає досить малу частку в загальних обсягах торгівлі як товарами, так і послугами. Найвищий показник експорту товарів із Волинської області в Казахстан становив 41018,7 тис. дол. США. Варто зазначити, що показники експорту товарів з цього регіону значно переважають імпорт. У 2009 р. відбулося значне зменшення імпорту товарів у Волинську область із Казахстану із 988,18 тис. дол. США до 33,2 тис. дол. США. Надалі показники мали нестабільний характер.

Щодо експорту послуг з Волинської області в Казахстан, то показники є дуже незначними й не мають стабільності. У 2011 р. показник досяг свого найвищого рівня – 241,9 тис. дол. США, після

чого відбулося різке падіння кількості експорту. Показники імпорту також є нестабільними, найнижчий показник становив 0 тис. дол. США у 2010 р., а найвищий – 394,9 тис. дол. США у 2015 р.

За допомогою таблиці з фактичними даними побудовано прогнозні моделі подальшої співпраці України, Волинської області та Казахстану:

1) експорт товарів із Волинської області в Казахстан:

$$y_1 = -1068,8x^2 + 12650x - 5110,6 \quad (R^2 = 0,5795);$$

2) імпорт товарів із Казахстану у Волинську область:

$$y_2 = 4,0847x^2 - 88,673x + 459,77 \quad (R^2 = 0,1993);$$

3) експорт послуг із Волинської області в Казахстан:

$$y_3 = -36,9 \ln(x) + 121,54 \quad (R^2 = 0,0942);$$

4) імпорт послуг із Казахстану у Волинську область:

$$y_4 = 2,8561x^2 - 17,804x + 95,904 \quad (R^2 = 0,1829);$$

5) експорт товарів з України в Казахстан:

$$y_5 = -52739x^2 + 484217x + 827700 \quad (R^2 = 0,6199);$$

6) імпорт товарів із Казахстану в Україну:

$$y_6 = -248165x + 3E+06 \quad (R^2 = 0,6355);$$

7) експорт послуг з України в Казахстан:

$$y_7 = -4407,5x^2 + 55018x - 31331 \quad (R^2 = 0,5874);$$

8) імпорт послуг із Казахстану в Україну:

$$y_8 = -1193,6x^2 + 13557x - 2495,4 \quad (R^2 = 0,4586).$$

Відповідно до прогнозної моделі $y_5 = -52739x^2 + 484217x + 827700$, експорт товарів з України в Казахстан до 2019 р. зменшуватиметься. Прогноз $y_6 = -248165x + 3E+06$ щодо імпорту товарів в Україну з Казахстану теж ілюструє негативну тенденцію розвитку. Прогнозна модель $y_7 = -4407,5x^2 + 55018x - 31331$ експорту послуг з України в Казахстан передбачає, що у 2017 р. показник становитиме 40559,5 тис. дол. США, що менше від минулорічного показника. За допомогою прогнозу $y_8 = -1193,6x^2 + 13557x - 2495,4$ для імпорту послуг в Україну з Казахстану можемо прослідкувати спадну динаміку розвитку.

Показник експорту товарів із Волинської області в Казахстан у 2017 р., відповідно до прогнозної моделі, становитиме 4714,6 тис. дол. США. Показники імпорту товарів набудуть від'ємних значень. Щодо експорту послуг із Волині, прогноз засвідчує поступове їх зменшення. Водночас імпорт послуг із Казахстану може поступово підвищуватися й у 2019 р. становитиме 347,1 тис. дол. США, відповідно до моделі $y_4 = 2,8561x^2 - 17,804x + 95,904$.

Проаналізуємо структуру товарів і послуг, що імпортуються й експортуються між Україною та Казахстаном. У структурі українського експорту послуг до Республіки Казахстан домінують транспортні послуги, на які припадає 65,2 %, та ділові послуги – 17,5 %. У структурі імпорту послуг із Республіки Казахстан, аналогічно до експорту, домінують транспортні (34,3 %) і ділові (30,2 %) послуги [7].

У структурі українського товарного експорту до РК переважають продукція АПК та харчової галузі – 46,1 % від загального експорту України до РК; хімічна продукція – 17,7 %; продукція машинобудування – 14,8 %; продукція деревообробної й целюлозно-паперової промисловості – 8,5 %; меблі та різні промислові товари – 4,6 %; металургійна продукція – 3,9 % [7].

Основні позиції у структурі казахстанського товарного імпорту до України припадають на енергоносії й мінеральні продукти – 64,7 % загального імпорту РК до України; хімічну продукцію – 12,6 %; металургійну продукцію – 11,8 %; продовольчу продукцію – 7,3 % [7].

Потрібно зазначити, що між Україною й Казахстаном існує масштабна нормативно-правова база, функціонують посольства, розвивається політичний діалог. Тому країнам варто й надалі зберігати таку співпрацю. Найбільш перспективними галузями співпраці є транспортна, інвестиційна, науково-технічна й енергетична.

Список використаної літератури та джерел

1. Бур'ян М. С., Примаченко Я. Л. Казахстан, Республіка Казахстан. *Енциклопедія історії України*: у 10 т. Т. 4: Ка–Ком. Київ: Наук. думка, 2007. С. 17.
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Дорошко М. С. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД. URL: <http://westudents.com.ua/>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959–XII (зі змінами та доповненнями).
6. Козак Ю. Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. / за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової. Київ: Освіта України, 2012. 300 с.
7. Посольство України в Республіці Казахстан. URL: <http://kazakhstan.mfa.gov.ua/ua/ukraine-kz/trade>

2.6. Дослідження динаміки зовнішньої торгівлі України й ОАЕ

Зовнішня торгівля – особливий елемент національної та міжнародної політики, тому процес дослідження й регулювання зовнішньоторговельних відносин виступає як самостійна ланка зовнішньо регулюючого механізму. На сьогодні Україна прагне інтегруватись у світовий економічний простір як рівноправний член спільноти. Тому ефективність економічного зростання та взаємозалежність від розвитку торговельно-економічного співробітництва України й ОАЕ виступає як пріоритетний напрям національної економіки.

Здійснення торговельних операцій на міжнародних ринках є необхідною умовою розвитку держави й становлення її на світовому ринку як повноцінного суб'єкта міжнародних відносин. Попри сприятливі ззовні умови для розвитку зовнішньої торгівлі, в Україні існують перешкоди внутрішнього характеру, які відбуваються на Сході країни, що спричинило погіршення економічних показників та торговельних відносин із деякими країнами, зокрема з ОАЕ. Хоча показники 2016 р. дають змогу прослідкувати окремі напрями міжнародної торговельної співпраці України та ОАЕ.

Розглянемо чи зовнішньоекономічна діяльність України, зокрема Волинської області, з ОАЕ є тривалою, чи має короткостроковий характер.

Ринки Близького Сходу є перспективними для українського експорту продукції машинобудування, металургії та сільського господарства, надання послуг у будівництві, насамперед, об'єктів виробничої інфраструктури, великих енергетичних і промислових об'єктів, у розширенні співпраці у військово-технічній сфері та сфері високих технологій.

Фундаментальні питання зовнішньоекономічних відносин ОАЕ й України досліджували І. Александров, А. Алексєєв, О. Аль Шорман, В. Блажко, В. Будкін, П. Вербанець, О. Волович, Ф. Гараханлу, С. Гасім, Л. Голіков, І. Грабинський, Н. Грущинська, М. А. Емад, В. Євтушенков, Ж. Ігошина, В. Ковалевський, Ю. Козак, А. Люкманов, В. Макух, Д. Нагорний, С. Нагорний, О. Олійник, Б. Парахонський, Ю. Полурез, К. Ржепишевський, Д. Серов, В. Сидоров, П. Сіновець, Ю. Скороход, Н. Слободян, Р. Стадніченко, А. Філіпенко, Х. Р. Салімі, П. Черник, Г. Шелест, Н. Юсеф й ін. [5].

Мета дослідження полягає у виявленні тенденцій зовнішньої торгівлі України й ОАЕ.

Об'єднані Арабські Емірати – це федерація із семи еміратів: Абу-Дабі, Аджман, Дубай, Фуджейра, Рас-ель-Хайма, Шарджа, Умм-Ель-Кувейн. Розміщені в південно-західній Азії, у Перській затоці. У минулому країна називалася Договірним Оманом і була об'єднанням британських протекторатів. Державу Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) проголошено 2 грудня 1971 р. ОАЕ – член ОПЕК, ОАПЕК, Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, а також Ліги Арабських Держав.

ОАЕ лежать між $22^{\circ}50'$ та 26° північної широти і між 51° і $56^{\circ}25'$ східної довготи. Країна має 530 км кордону із Саудівською Аравією на заході, півдні та південному сході, і 450 км кордону з Оманом на південному й північному сході. Протяжність сухопутного кордону з Катаром у Хавр аль Удьяд становить близько 19 км на північному заході, однак він є джерелом постійних суперечок між державами.

ОАЕ є одним із торговельних партнерів України. Україно-арабські відносини досить активізувалися на сучасному етапі. Починаючи з 2000 р., ОАЕ стали одним із найголовніших партнерів України. Про це свідчить безліч показників, що відображають динаміку зовнішньоторговельних відносин України й, зокрема, Волинської області, з ОАЕ (дод. У). Торговельно-економічне співробітництво розвивається відповідно до потреб і можливостей обох країн зі збереженням позитивного сальдо на користь України.

За підсумками 2016 р., загальний товарообіг між ОАЕ й Україною становив 278 млн дол. США. Обсяг експорту послуг з України до ОАЕ за 2016 р. становить 170 млн дол. США. За обсягами в структурі експорту переважають транспортні послуги (136,7 млн дол. США), послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій (12,8 млн дол. США), ділові послуги (11,8 млн дол. США) [3].

Упродовж 2016 р. Україна імпортувала з ОАЕ послуг на суму 99,1 млн дол. США. Перше місце за обсягами імпорту займають послуги, пов'язані з подорожами (34,4 млн дол. США). Далі – ділові послуги (32,9 млн дол. США), транспортні послуги (20 млн дол. США). Обсяг прямих інвестицій в економіку України з ОАЕ станом на 31 грудня 2015 р. склав 30,3 млн дол. США [3].

Фактичні дані експорту й імпорту товарів і послуг між Україною й ОАЕ за період 2007–2016 рр. є нестабільними. Світова криза 2008–

2009 рр. вплинула на зниження показників експорту й імпорту у 2009–2010 рр. Дані 2014–2015 рр. дещо занижені внаслідок подій на Сході України, але, незважаючи на це, у 2016 р. експорт й імпорт товарів і послуг між ОАЕ та Україною інтенсивно нарощує темпи.

Під час аналізу зовнішньоекономічної співпраці України й ОАЕ побудовано такі прогнозні моделі:

1) експорт товарів із Волинської області в ОАЕ:

$$y_1 = 70,745x^2 - 523,6x + 1208,8 \quad (R^2 = 0,8229);$$

2) імпорт товарів з ОАЕ у Волинську область:

$$y_2 = 141,45x^2 - 2034,3x + 6955,3 \quad (R^2 = 0,5844);$$

3) експорт послуг із Волинської області в ОАЕ:

$$y_3 = 0,6068x^2 + 2,542x - 11,843 \quad (R^2 = 0,2896);$$

4) імпорт послуг з ОАЕ у Волинську область:

$$y_4 = -1,2697x^2 + 27,41x - 33,473 \quad (R^2 = 0,6667);$$

5) експорт товарів з України в ОАЕ:

$$y_5 = 666398x - 0,33 \quad (R^2 = 0,4212);$$

6) імпорт товарів з ОАЕ в Україну:

$$y_6 = 35335e^{0,118x} \quad (R^2 = 0,347);$$

7) експорт послуг з України в ОАЕ:

$$y_7 = 37174e^{0,1836x} \quad (R^2 = 0,7454);$$

8) імпорт послуг з ОАЕ в Україну:

$$y_8 = 39748x^{0,3977} \quad (R^2 = 0,6851).$$

За прогнозними даними можна передбачити те, що українсько-арабські відносини зміцнюватимуться та розвиватимуться в позитивному напрямі й доволі швидкими темпами.

Список використаної літератури та джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Посольство України в ОАЕ. URL: <http://uae.mfa.gov.ua/ua/ukraine-us/trade>
4. Малик Я. Й. Україна в міжнародних відносинах 20 століття. Львів: Світ, 2000. 468 с.
5. Абумуфрех М. Чинники, що впливають на зовнішньоторговельні зв'язки між Україною та країнами-членами Ради співробітництва арабських держав Перської затоки. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2013. Вип. 35: у 3 ч. Ч. 3. Т. 2. С. 99–104.

2.7. Аналіз економічних відносин України та Саудівської Аравії

Саудівська Аравія (офіційна назва – Королівство Саудівська Аравія (КСА)) є найбільшою за площею території (близько 2 150 000 км²) арабською державою Передньої Азії, займає більшу частину Аравійського півострова і є другою за площею після Алжиру країною Арабського світу. Чисельність населення королівства складає 28 700 000 осіб, із яких 20 млн – громадяни і 8 млн – іноземці.

Саудівська Аравія є другим у світі виробником і першим – експортером нафти, а також контролює другі за об'ємами у світі запаси нафти. Спираючись на поклади викопних видів палива, королівство класифікується, як економіка з високим рівнем доходів, із високим індексом людського розвитку і є єдиною арабською державою, що має членство у Великій двадцятці. Однак країна має найменш диверсифіковану економіку серед усіх держав-членів Ради Співробітництва Арабських Держав Перської затоки. Саудівська Аравія посідає четверте у світі місце за розміром військових витрат і є другим у світі імпортером зброї. Держава – активний член Організації Ісламського співробітництва, ОПЕК і Ліги арабських держав.

Щодо товарно-економічних відносин між Україною та Саудівською Аравією український експорт складається переважно із зернових культур і чорних металів, а саме: ячменю, пшениці, олій-сирцю, жирів й олії тваринного та рослинного походження, молока й молочних продуктів, яєць птиці, натурального меду. Основу імпорту з КСА в Україну склали полімерні матеріали, пластмаси й органічні хімічні сполуки.

Потрібно очікувати, що зазначена структура товарообігу між двома країнами зберігатиметься й у 2017 р., вагомою причиною чого є зацікавленість саудівської сторони до імпорту з України сільськогосподарської продукції, передусім ячменю та пшениці, експорт яких протягом останніх років був головним фактором зростання обсягів двостороннього товарообігу (КСА продовжувало бути основним імпортером українського ячменю, ураховуючи що Королівство отримало більше ніж половину від усього обсягу цієї продукції, виробленої в Україні).

Саудівський консорціум вирощує в Україні пшеницю, ячмінь, цукровий буряк, зернові олійні культури, картоплю. Протягом 2017–2020 рр. він планує збільшити оренду сільськогосподарських угідь в Україні до 100 тис. га.

Крім того, саудівська сторона опрацьовує нову систему логістичної підтримки своєї діяльності в Україні придбанням або спорудженням терміналу для прийому зернових в одному з морських портів України, а також придбанням рухомого залізничного складу та відповідних потужностей для зберігання зерна.

Водночас консорціум домовився, що, починаючи з 2017 р., ведення аграрного бізнесу в Україні здійснюватиметься також за системою «контракт-фармінг», згідно з якою українські фермери самостійно вирощуватимуть аграрну продукцію на замовлення саудівської сторони.

Здійснюються контакти між ДП «Антонов» та саудівською компанією TAQNIА Aeronautics. Зокрема, у лютому 2016 р. в Ер-Ріяді перебувала делегація ДП «Антонов» для участі в міжнародній виставці озброєнь AFED. Під час виставки відбулася презентація літаків «Антонов» для представників керівництва країни та фахівців. Сторони підписали угоду між ДП «Антонов» і TAQNIА Aeronautics щодо співробітництва зі створення в КСА літакобудівного комплексу й організації виробництва літака Ан-132.

Підписання зазначеного документа стало наступним кроком після укладення згаданими компаніями Угоди про партнерство, а також контракту між ДП «Антонов» і Науково-технічним містечком ім. короля Абдулазіза (КАССТ) стосовно спільної розробки та будівництва літака-демонстратора АН-132.

Важливим питанням подальших двосторонніх торговельно-економічних відносин є залучення українських технологій до Саудівської Аравії, поєднання можливостей України й КСА з метою реалізації спільних проектів на території двох держав, а також третіх країн. Із цією метою Посольство надало сприяння в організації й забезпеченні участі українських товаровиробників у міжнародних виставкових заходах, які відбулися в Ер-Ріяді протягом 2016 р. Зокрема, ідеться про участь українських компаній Production Association TEXNA Poultry House Equipment (м. Київ, експорт обладнання для промислових птахокомплексів), «Ukrainian Organics» (м. Луцьк, виробництво органічних добрив) й «Ost Horizon» (м. Київ, агропромислове виробництво, зокрема соняшникової олії) у 35-й

міжнародній сільськогосподарській виставці «Saudi Agro Food 2015», яка відбулася в жовтні 2016 р. в м. Ер-Ріяд. Зокрема, компанія ТЕХНА вже не вперше бере участь у роботі саудівської агровиставки, має своє представництво в м. Даммам і цього року уклала низку контрактів на поставку своєї продукції до КСА.

Перспективними сферами співробітництва є виробництво будівельних і супутніх матеріалів (зумовлено масштабами місцевого житлового та промислового будівництва), будівельні й інфраструктурні послуги, а також сфера машинобудування.

Проаналізуємо експортно-імпортні операції товарів і послуг Саудівської Аравії з Україною та Волинською областю за 2007–2016 рр. (дод. Ф).

Як бачимо, показник експорту товарів із Волинської області в Саудівську Аравію постійно коливається. Найвищий його рівень зафіксовано у 2007 р., а найнижчий – у 2009 р.

Імпорт товарів із Волинської області в КСА відсутній до 2010 р., і з того часу коливався, досягнувши максимального рівня у 2014 р.

Щодо імпорту й експорту послуг між Волинською областю та КСА, то ці показники відсутні й були наявні тільки у 2015 р.

Якщо дивитися глобальніше та порівнювати показники експорту й імпорту на державному рівні, то спостерігаємо великі коливання рівнів показників, жодної тенденції не простежено.

Стосовно експорту й імпорту послуг можна побачити, що дані експорту значно вищі, ніж імпорту.

На основі фактичних даних побудовано прогнозні моделі для всіх восьми показників. Для кожного обрано ту модель, яка мала найвищий рівень достовірності апроксимації R^2 :

- 1) експорт товарів із Волинської області в Саудівську Аравію:

$$y_1 = 187,63x^2 - 2358,9x + 6857,6;$$

- 2) імпорт товарів із Саудівської Аравії у Волинську область:

$$y_2 = -34,269x^2 + 603,55x - 1117,5;$$

- 3) експорт послуг із Волинської області в Саудівську Аравію:

$$y_3 = 0,0008x^2 - 0,0041x + 0,0033;$$

- 4) імпорт послуг із Саудівської Аравії у Волинську область:

$$y_4 = 0,0023x^2 - 0,0123x + 0,01;$$

- 5) експорт товарів з України в Саудівську Аравію:

$$y_5 = -10034x^2 + 125215x + 451010;$$

- 6) імпорт товарів із Саудівської Аравії в Україну:

$$y_6 = 3114,9x^{1,8698};$$

7) експорт послуг з України в Саудівську Аравію:

$$y_7 = 510,4x^2 - 3762,1x + 6997,5;$$

8) імпорт послуг із Саудівської Аравії в Україну:

$$y_8 = 3,7822x^2 - 14,124x + 573,99.$$

Ці формули дали нам можливість отримати прогностні дані на 2017–2019 рр. Згідно з ними, можна спостерігати тенденцію до зростання експорту товарів із Волинської області до Саудівської Аравії й водночас зменшення рівня імпорту. Щодо експорту й імпорту послуг, то тут показники будуть стабільно низькими.

Дані експорту товарів з України до КСА спадатимуть, чого не можна сказати про рівень імпорту, де простежено чітку тенденцію до зростання. Рівень експорту й імпорту послуг із кожним роком збільшуватиметься, що свідчить про зміцнення торговельно-економічних зв'язків між Україною й Саудівською Аравією.

Підсумовуючи, варто зазначити, що, згідно з прогнозами, за три роки можна буде побачити значно вищий рівень економічної співпраці України, у тому числі й Волинської області, з КСА. Тому рекомендовано збільшувати коло співпраці та види товарів, які експортуються й імпортуються, нарощувати експорт та імпорт послуг на Волині, де до 2015 р. вони були взагалі відсутні.

Список використаної літератури та джерел

1. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: www.lutsk.ukrstat.gov.ua
3. Посольство України в Королівстві Саудівська Аравія. URL: saudiarabia.mfa.gov.ua
4. Саудівська Аравія. URL: uk.wikipedia.org/wiki/Саудівська_Аравія

2.8. Дослідження експортно-імпортних операцій України й Таїланду

Одним із головних пріоритетів зовнішньої політики України та її зовнішньоекономічної діяльності в Південно-Східній Азії є розвиток багатоаспектних відносин із Королівством Таїланд. Потрібно підкреслити, що тайський ринок залишається сьогодні одним із важливіших у Південно-Східній Азії для українського експорту, зокрема металургійних підприємств. Так, українська сторона намагається опрацювати більш ефективні механізми взаємної координації подальшого розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин із Таїландом у таких найбільш перспективних сферах співпраці, як торговельна, інвестиційна, наукова, будівельна, транспортна, туристична сфери, енергетичний сектор, космічна галузь, авіа-, судно- та машинобудівельні сфери. Зі свого боку, Україна зі своїм економічним, науково-технічним, аграрним і промисловим потенціалами, а також географічним положенням може бути важливим партнером Таїланду для виходу на ринки країн Східної Європи та Європейського Союзу.

Мета дослідження – аналіз експортно-імпортних операцій України й Таїланду, прогнозування обсягів зовнішньої торгівлі товарами та послугами між цими державами.

Таїланд розміщений у Південно-Східній Азії. Він займає центральну частину Індокитайського півострова й північну частину півострова Малакка. Офіційна назва – Королівство Таїланд. Площа країни – 513115 км² (49 місце серед держав світу). Населення складає 64,6 млн осіб (19 місце). Таїланд займає вигідне географічне положення на перетині важливих торговельних шляхів, які ведуть із Європи, країн Близького Сходу й Індії до країн Малайського архіпелагу й Австралії. Таїланд – аграрно-промислова країна. Місцева економіка ґрунтується на рибальстві й видобутку корисних копалин. 70 % економічно активного населення зайняті в сільському господарстві. Основні галузі промисловості – гірнича (вольфрамова, олов'яна, дорогоцінні камені й ін.), металообробна, машинобудівна, нафтохімічна, харчова, електронна, текстильна, паперова, цементна. Транспорт – автомобільний, залізничний, морський, річковий.

Незважаючи на важливе місце Таїланду в субрегіоні, його активну роль в АСЕАН, співпрацю з Японією, КНР, США й іншими державами, українсько-таїландські відносини залишаються на

початковій стадії свого розвитку. Водночас між Україною та Таїландом не існує принципових проблемних питань, які б перешкоджали розвитку плідного двостороннього співробітництва. Останні роки продемонстрували, що Україна й Таїланд мають значний потенціал для подальшого розвитку двостороннього торговельно-економічного співробітництва.

У 2007 р. експорт товарів з України до Таїланду становив 104617,2 тис. дол. США. Наступного року показник зріс більше ніж удвічі, а саме до 270184,5 тис. дол. США. У 2009 р. обсяги експорту залишилися майже незмінними, а у 2010 р. простежено значне зростання до 432598 тис. дол. США. Надалі відбувалося падіння обсягів експорту до 2014 р. Із 2015 р. експорт товарів з України в Таїланд починає зростати і вже у 2016 р. становить 413500,7 тис. дол. США. В останні роки набуло швидкого розвитку двостороннє співробітництво в сільськогосподарській сфері. Експорт вітчизняного збіжжя до Таїланду у 2016 р. сягнув позначки більше ніж 300 млн доларів США. Тайські інвестори демонструють велику зацікавленість щодо інвестування в агропромисловий сектор української економіки.

Аналізуючи показник імпорту товарів в Україну з Таїланду, можна сказати що імпорт тайських товарів в Україну є трішки нижчим за експорт. У 2007 р. обсяг імпорту становив 113769,1 тис. дол. США, у 2008 р. – 232711,9 тис. дол. США. Різке зниження показника у 2009 р. свідчить про скорочення імпорту тайських товарів. Згодом ситуація покращується, обсяг імпорту підвищується та у 2011 р. становить 228169,8 тис. дол. США. Протягом 2012–2014 рр. показник майже незмінний, простежено незначні коливання в обсязі імпорту. У 2015 р. показник становить 120627,5 тис. дол. США. Станом на 2016 р. імпорт товарів в Україну з Таїланду становить 172475,5 тис. дол. США.

За даними Держкомстату, у 2016 р. український експорт до Таїланду склав 433 млн дол. США (90 % – чорні метали), а імпорт – 157 млн дол. США.

Стосовно торгівлі послугами можна побачити, що у 2007 р. як експорт, так і імпорт послуг були відсутні. Згодом ситуація покращилася й у 2008 р. експорт послуг з України до Таїланду становить 9086,5 тис. дол. США. У 2010 р. показник зростає удвічі (18255,8 тис. дол. США). У 2012 р. він знову знижується до 9607,9 тис. дол. США. У період 2013–2014 рр. обсяг експорту послуг є досить нестабільним, то різко підвищується, то скорочується до

5979,5 тис. дол. США. У 2015 р. експорт послуг з України до Таїланду зростає втричі (19341,2 тис. дол. США). У 2016 р. показник майже незмінний.

Імпорт послуг у 2008 р. становив 20632,9 тис. дол. США, що удвічі більше за експорт послуг з України в Таїланд. У період 2010–2011 рр. цей показник залишався незмінним і становив 17646,2 тис. дол. США. Можна спостерігати тенденцію різкого підвищення, а згодом значного спаду обсягу імпорту послуг у 2012–2015 рр. У 2016 р. цей показник становить 7400,5 тис. дол. США.

Отже, торгівлі послугами між Україною й Таїландом має негативне сальдо, тобто Україна постачає до Таїланду менше послуг, ніж отримує, однак обсяг експорту товарів значно перевищує обсяг торгівлі послугами. Наприклад, порівнюючи експорт товарів і послуг з України в Таїланд за 2016 р., бачимо, що експорт товарів становив 413500,7 тис. дол. США, а експорт послуг – 18125,1 тис. дол. США.

Досліджуючи експортно-імпорتنі операції України та Таїланду, було виокремлено економічну співпрацю Волинської області, адже цей регіон у складі свого промислового комплексу має більше десяти важливих галузей сучасної індустрії. Сільське господарство спеціалізується на виробництві картоплі, цукрових буряків, зернових культур, молочної продукції. Сільські товаровиробники підтримують економічні зв'язки з країнами СНД, Східної та Західної Європи, куди експортується м'ясо та м'ясопродукти, цукор, сухе молоко, казеїн, тваринне масло й інша продукція аграрного сектору.

Волинська область займає досить малу частку в загальних обсягах торгівлі як товарами, так і послугами з Таїландом. У 2007 р. експорт товарів становить 224,92 тис. дол. США, а у 2008 р. зріс до 400,35 тис. дол. США. У період 2009–2011 рр. експорт товарів із Волинської області в Таїланд був відсутній. У 2012 р. він відновився та становив 83,6 тис. дол. США, а у 2013 р. знову зник. У 2015 р. показник різко зріс і становив 1796,4 тис. дол. США, а у 2016 р. – 2642,6 тис. дол. США.

Імпорт товарів у 2007 р. склав 214,23 тис. дол. США. Згодом він різко знизився до 59,52 тис. дол. США, а у 2009 р. збільшився та становив 379,8 тис. дол. США. У період 2010–2013 рр. простежено тенденцію до зростання імпорту товарів. У 2015 р. обсяг імпортованих товарів становив 1612,4 тис. дол. США, а у 2016 р. – 347,2 тис. дол. США.

Торгівля послугами між Волинською областю та Таїландом майже не відбувається й складає лише незначний обсяг. У 2016 р. експорт послуг становить 0,5 тис. дол. США, а імпорт – 0,3 тис. дол. США.

Використовуючи зведену таблицю, побудовано прогностні моделі подальшої співпраці України, Волинської області й Таїланду.

За прогностною моделлю вигляду $y_1 = -1316,1x^2 + 26439x + 182086$ ($R^2 = 0,1297$), експорт товарів з України в Таїланд у наступні роки спадатиме. І у 2019 р. обсяг експорту може становити 303372,1 тис. дол. США.

Водночас, імпорт товарів також поступово знижуватиметься. За прогностною моделлю $y_2 = -2798,6x^2 + 31692x + 105546$ ($R^2 = 0,1985$), через рік його можливий обсяг становитиме 115527,4 тис. дол. США.

Щодо експорту послуг з України в Таїланд, то прогностна модель, що має вигляд $y_3 = -190,73x^2 + 3225x + 1587,1$ ($R^2 = 0,3359$), указує на скорочення їх постачання. За прогнозами, обсяги експорту послуг зменшуватимуться значними темпами. Станом на 2019 р. сума експортних послуг становитиме -11278,73 тис. дол. США.

Імпорт послуг в Україну з Таїланду матиме тенденцію до зростання. Відповідно до прогностної моделі $y_4 = 1453,5\ln(x) + 11287$ ($R^2 = 0,0174$), у 2017 р. їх обсяг становитиме 14772,34 тис. дол. США, у 2018 р. – 14898,81 тис. дол. США, а у 2019 р. сума імпортованих послуг зросте до 15015,15 тис. дол. США. Тож, із наведених даних можна вважати, що Україна більш орієнтована на торгівлю товарами, у тому числі й сировиною, ніж на торгівлю послугами.

Аналізуючи прогностні дані 2017–2019 рр., бачимо, що експорт товарів із Волинської області в Таїланд значно підвищується. За прогностною моделлю $y_5 = 80,325x^2 - 690,2x + 1224,2$ ($R^2 = 0,8408$), у 2017 р. експорт становитиме 3357,325 тис. дол. США, у 2018 р. – 4508,6 тис. дол. США, а у 2019 р. – 5826,525 тис. дол. США.

Водночас, імпорт товарів у Волинську область із Таїланду має тенденцію до спаду та у 2019 р. становитиме 438,075 тис. дол. США. Експорт й імпорт послуг залишається незначним, але з кожним роком поступово підвищується, що позитивно впливає на економіку нашої країни.

Тайський ринок залишається одним із найважливіших у Південно-Східній Азії для українського експорту, зокрема товарів АПК. Наразі, українська сторона приділяє увагу диверсифікації зовнішньої торгівлі та залученню іноземних інвестицій у нові сфери

співпраці, а також участі в перспективних інфраструктурних мегапроектах, запланованих до реалізації Урядом Таїланду.

Взаємовигідною для обох країн стане активізація співробітництва в агропромисловому секторі, зокрема, щодо поставок пшениці й деяких зернових у Таїланд, інших видів сільськогосподарської й харчової продукції. Перспективними галузями співпраці є також машинобудування, авіабудування, хімічна промисловість, співробітництво в науково-технічній сфері тощо. Україна вживає активних заходів для поглиблення політичних, економічних і культурних відносин зі своїми партнерами. Тому наша держава намагається підтримувати позитивний імпульс динамічного розвитку взаємовигідного співробітництва й із Королівством Таїланд. У цьому зв'язку, Україна вітає аналогічне бажання тайського народу стосовно нашої держави.

Список використаної літератури та джерел

1. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Посольство України в Королівстві Таїланд. URL: <http://thailand.mfa.gov.ua/ua/>
4. Пріоритетні питання політики України щодо країн Азії. URL: <http://www.niss.gov.ua/>

2.9. Україна та Японія: аналіз економічних відносин

Японія – острівна країна, розміщена на східному узбережжі Азії, у північно-західній частині Тихого океану. Зі сходу та півдня її омиває Тихий океан, із заходу – води Японського та Східнокитайського морів, а з півночі – Охотське море. Японський архіпелаг простягнувся дугою з північного сходу на південний захід. Він складається з чотирьох великих островів Хоккайдо, Хонсю, Сікоку й Кюсю, а також понад трьох тисяч дрібних островів. Країна лежить у зоні помірного кліматичного поясу. Її найвіддаленішою точкою на сході є острів Мінамі-Торі с Огасавара метрополії Токіо (153°59' східної довготи), на заході – містечко Йонагуні префектури Окінава (122°56' східної широти), на півдні – острів Окіносіма с. Огасавара метрополії Токіо (20°25' південної довготи), а на півночі – о. Бентен м. Вакканай префектури Хоккайдо (45°31' північної довготи). Площа Японії становить 377929,99 км².

Більша частина Японських островів укрита горами, серед яких багато вулканів. Найвищий із них – гора Фудзі (3776 м над рівнем моря).

Результати археологічних досліджень доводять, що люди заселили Японський архіпелаг у добу пізнього палеоліту. Перші писемні згадки про Японію з'являються в китайських історичних хроніках 1 ст. після Р. Х. У цілому історія Японії демонструє динамічні зміни двох парадигм, за якими розвивалася держава – активні відносини із зовнішнім світом й ізоляція від нього. Такі зміни зумовили формування самобутньої японської культури.

Згідно з конституцією, Японія є унітарною конституційною монархією. Головою держави є імператор, але виконавча влада в країні зосереджена в руках прем'єр-міністра. Законодавча влада належить Парламенту, який є одним із найстаріших демократичних інститутів Азії. Оскільки Японія була першою країною світу, яка пізнала жах ядерної війни, її нинішній уряд сприяє боротьбі за мир і руху роззброєння.

Японія є другою за величиною економічною державою світу. Вона посідає 6-те місце за обсягами імпорту й експорту товарів і є членом «Великої сімки».

Країна посідає 10-те місце у світі за чисельністю населення, яке становить близько 127 млн осіб. Столиця країни, м. Токіо, нараховує

понад 8 млн мешканців (агломерація – понад 30 млн мешканців і є найбільшою у світі).

Зовнішньоекономічні відносини між Україною та Японією забезпечують обмін необхідними товарами й відкривають нові можливості, зокрема появу нових партнерів.

Відносин між Україною та Японією стосується низка наукових публікацій, зокрема О. Воловича [1]. Із досліджень видно що українсько-японські відносини є унікальними. Незважаючи на те, що відстань між Києвом і Токіо становить близько 8200 км по прямій, є всі підстави назвати відносини між Україною та Японією дружніми та надзвичайно перспективними. Ідентичність підходів із багатьох актуальних міжнародних питань, відсутність будь-яких політичних проблем у двосторонніх відносинах становлять основу подальшого розвитку взаємовигідних відносин між країнами в політичній, економічній і гуманітарній сферах.

Україну та Японію «ріднять» дві схожі проблеми – окупація Росією української та японської територій, в Україні – Крим і частина Донбасу, у Японії – чотири південні острови Курильської гряди. Напевно, саме тому відразу після незаконної анексії Криму Росією Токіо підтримав Київ і приєднався до всіх західних санкцій проти РФ. Обидві країни пережили катастрофи на атомних електростанціях. У квітні 2016 р. було п'ять років із моменту аварії на атомній електростанції «Фукусіма-1» і 30-ті роковини Чорнобильської катастрофи.

У 2015 р. Японія посіла четверте місце серед торговельних партнерів України в країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону. Двосторонній товарообіг між Україною і Японією у 2015 р. склав 617,8 млн дол. США і зменшився, порівняно з 2014 р., на 24,9 %. При цьому експорт товарів з України до Японії склав 235,6 млн дол. США і збільшився на 12,4 %, а імпорт – 382,2 млн дол. США, зменшившись на 37,6 %. У структурі українського експорту до Японії за цей період переважали поставки зернових культур (40,9 %), тютюну (24,1 %), руди, шлаків і золи (23,4 %), алюмінію та виробів з нього (5,2 %). Японський імпорт до України представлений більше ніж на 50 % продукцією високотехнологічних виробництв, зокрема машинобудуванням – легкові автомобілі й інші транспортні засоби, а також шини, покришки та трансформатори.

Прямі інвестиції з Японії в Україну становлять близько 200 млн дол. США. З урахуванням прямих інвестицій філій японських

корпорацій, розміщених у Європі, японські інвестиції в економіку України становлять 300 млн дол. Найбільший обсяг японських інвестицій залучено у сферу торгівлі та ремонту автомобілів (60 %), а також переробну промисловість (35 %). Основні японські бізнес-структури, що працюють в Україні – це «Сумітомо», «Іточу», «Міцуї», «Марубені», «Міцубісі», «Соджіц».

Японія дуже далека від нас географічно, але виробами її промисловості заповнена вся Україна. Збільшення обсягів японських інвестицій і розширення сфери співробітництва мало би величезне значення для розвитку вітчизняної економіки [2].

Зрозуміло, не слід недооцінювати впливу політичної ситуації в Україні на зміну ставленню до нас із боку ділових кіл Японії, що, проте, у цілому має позитивну динаміку, однак темпи позитивних змін у галузі українсько-японських відносин поки що не задовольняють жодну зі сторін. Японія хоче розвивати торговельне й інвестиційне співробітництво з Україною, вона зацікавлена в закупівлі сировини, зокрема, для металургії, а також розвитку торгівлі з Україною й інвестуванні в розвиток української інфраструктури. Дотепер співробітництву Японії з Україною заважала недостатня поінформованість японських бізнесменів про Україну.

Починаючи з 1997 р., Україна щорічно отримує технічну допомогу від Уряду Японії в межах програми «Офіційна допомога для розвитку» (ОДР).

ОДР Японії ґрунтується на наданні економічної допомоги країнам-реципієнтам за рахунок коштів, які виділяє Уряд Японії, й складається з двох основних компонентів – фінансової допомоги (надання грантів) і кредитної допомоги. Визначення можливості надання країні кредитної допомоги в межах ОДР здійснюється на основі статистичних підрахунків Міжнародного банку реконструкції та розвитку щодо ВВП на душу населення – рівня дохідності країни. Кредитна допомога в рамках ОДР Японії передбачає надання довгострокових кредитів під пільгові умови. Кошти надаються через Японський банк міжнародного співробітництва, зазвичай, в існах на фінансування закупівлі товарів і послуг, необхідних для реалізації кредитних проектів у різноманітних секторах економіки (телекомунікації, транспорт, енергетика, промисловість й ін.) або конкретних підприємств.

Координація залучення в Україну фінансової допомоги в рамках програми ОДР Японії й надання пропозицій Уряду України щодо напрямів її використання покладено на Міністерство економіки України. Перспективні інвестиційні українсько-японські проекти належать насамперед до галузі транспорту та енергетики.

Проаналізуємо фактичні дані експорту-імпорту товарів і послуг між Україною та Японією (дод. X). На основі фактичних даних побудовано такі прогнозні моделі:

1) експорт товарів із Волинської області в Японію:

$$y_1 = -344,46x^2 + 4169,7x + 1279,4 \quad (R^2 = 0,458);$$

2) імпорт товарів із Японії у Волинську область:

$$y_2 = 86,159x^2 + 1277,5x + 3755,8 \quad (R^2 = 0,1593);$$

3) експорт товарів з України в Японію:

$$y_3 = 2113,5x^2 - 23649x + 80416 \quad (R^2 = 0,3256);$$

4) імпорт товарів із Японії в Україну:

$$y_4 = -2804,2x^2 + 32870x - 21952 \quad (R^2 = 0,7295);$$

5) експорт послуг з України в Японію:

$$y_5 = -746,87x^2 + 7292,2x + 402,38 \quad (R^2 = 0,6071);$$

6) імпорт послуг із Японії в Україну:

$$y_6 = 228,5x^2 - 2821,6x + 20162 \quad (R^2 = 0,0843).$$

Як бачимо, експорт товарів з України в Японію має тенденцію до зростання. Імпорт товарів зростав до 2013 р., а надалі може знизитись. Експорт послуг з України в Японію має тенденцію до зменшення. Водночас імпорт послуг зростатиме. Експорт товарів із Волинської області в Японію надалі спадатиме, а імпорт – навпаки, зростатиме. На ринку послуг ніяких змін не буде.

Список використаної літератури та джерел

1. Волович О. Японія – наш надійний друг і глобальний партнер. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/japonija-nash-nadezhnyj-drug/>
2. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org>

РОЗДІЛ 3

ПРОГНОСТИЧНІ МОДЕЛІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З АФРИКАНСЬКИМИ КРАЇНАМИ

3.1. Економічна співпраця України та Єгипту

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку виступає міжнародна торгівля – сфера міжнародних економічних відносин, яка є сукупністю зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу. Для окремої держави участь у міжнародній торгівлі набуває форми зовнішньої торгівлі, тобто це торгівля однієї країни з іншими державами світу, яка складається з двох зустрічних потоків товарів і послуг: оплачуваного вивезення (експорту) й увезення (імпорту). Міжнародна торгівля – характерна риса існування світового ринку, який є сферою товарно-грошових відносин між країнами, що ґрунтуються на міжнародному поділі праці й інших чинниках виробництва. Міжнародна торгівля сьогодні, як і раніше, залишається важливим стимулом зростання міжнародної економіки [1].

Близькосхідний напрям політики України є надзвичайно перспективним в економічному вимірі. Він має великий потенціал для експорту товарів і послуг. На Близькому Сході Україна має широкі можливості збуту своїх товарів, які в цьому регіоні можуть витримати конкуренцію з боку інших країн.

Дедалі частіше науковці, серед яких – М. Згуровський, Ю. Пахомов, А. Філіпенко, обґрунтовують доцільність тіснішого економічного співробітництва й необхідність підвищення ефективності зовнішньоторговельних відносин із країнами арабсько-ісламського світу [2, 28]. В. Геєць наголошує на необхідності диверсифікації напрямів зовнішньоторговельних зв'язків, у тому числі за рахунок поглиблення зв'язків із Єгиптом [3, 322]. Аналізуючи торговельну політику України, І. Дунаєв аргументує перспективність азійсько-африканського співробітництва в стимулюванні українського експорту з огляду на наявні тенденції [4, 58].

Метою дослідження – аналіз і прогнозування зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Єгиптом.

Економічна співпраця з близькосхідними країнами може забезпечити Україні широкі можливості для взаємовигідного співробітництва, утілення масштабних економічних проектів. Ринки Близького Сходу є перспективними для збуту української продукції машинобудівного комплексу та металопрокату, надання науково-технічних і будівельних послуг. Єгипет займає виняткове місце в економічній співпраці України з країнами Близького Сходу. За даними Світового банку, ВВП на душу населення Єгипту у 2015 р. склало близько 3,6 тис. дол. США.

Щоб оцінити поточний стан і перспективи розвитку економічної співпраці України та Єгипту, нами проаналізовано дані експортно-імпортних операцій між цими державами за 2007–2016 рр. (дод. Ц), узяті з [5; 6]. Експорт товарів і послуг у рази перевищує їх імпорт. Для порівняння: у 2016 р. імпорт товарів і послуг із Єгипту склав близько 76 млн дол. США, а експорт – близько 2,3 млрд. дол. США (різниця – у 30 разів). Імпорт товарів із Єгипту за аналізований період не перевищував 162 млн дол. США, у той час як найбільший обсяг експорту становив близько 2,9 млрд. дол. США.

Можна побачити тенденцію, за якою спостерігаємо зростання обсягів експорту товарів і послуг у 2007 та 2008 рр. У 2009 р. відбувся спад (-40 %). У період з 2009 р. по 2012 р. спостерігали тенденцію до зростання обсягів експортованих товарів і послуг. У 2013 та 2014 рр. обсяги експорту зменшились і становили в середньому 2,7 млрд дол. США. У 2015 р. відбувся значний спад (-30 %).

Обсяги імпорту товарів і послуг із Єгипту в Україну є порівняно низькими. Зростання обсягів імпорту у 2007 та 2008 рр. перервалося світовою фінансовою кризою 2008–2009 рр. Упродовж 2009–2012 рр. спостерігали зростання обсягу імпортованих товарів і послуг із Єгипту. Із 2012 р. спостерігали тенденцію до зменшення обсягів імпорту. Так, у 2016 р. обсяг імпортованих товарів і послуг становив близько 76 млн дол. США, що є найнижчим показником протягом усього розглянутого нами періоду.

Доцільно також розглянути динаміку експортно-імпортних операцій Волинської області з Єгиптом. Так, протягом 2007 та 2008 рр. спостерігали тенденцію до зростання обсягів експорту товарів. Однак світова фінансова криза 2008–2009 рр. суттєво зменшила обсяги експортованих товарів до Єгипту (зниження близько в 16 разів). Активне зростання обсягів експорту товарів

відбувалося з 2012 р. й у 2016 р. обсяг експортованих товарів до Єгипту склав близько 5,5 млн дол. США. Щодо імпорту товарів із Єгипту, то період 2007–2011 рр. характеризувався низькими обсягами торгівлі (обсяги імпортованих товарів не перевищували 135 тис. дол. США). Різке зростання обсягів імпорту відбулося у 2012 р. (близько 1,1 млн дол. США), однак наступні роки характеризувалися тенденцією до скорочення обсягів імпорту. Експорт й імпорт послуг між Волинською областю та Єгиптом залишався на низькому рівні.

Для прогнозу подальшої співпраці Волинської області та України в цілому з Єгиптом побудовано такі прогнозні моделі:

1) експорт товарів із Волинської області в Єгипет:

$$y_1 = 158,8x^2 - 1327x + 3306 \quad (R^2 = 0,778);$$

2) імпорт товарів із Єгипту у Волинську область:

$$y_2 = 53,29x^{0,752} \quad (R^2 = 0,226);$$

3) експорт послуг із Волинської області в Єгипет:

$$y_3 = 0,138x^2 - 0,880x + 1,158 \quad (R^2 = 0,229);$$

4) імпорт послуг із Єгипту у Волинську область:

$$y_4 = -0,376x^2 + 6,313x - 11,64, \quad (R^2 = 0,231);$$

5) експорт товарів з України в Єгипет:

$$y_5 = 85043x^{0,476} \quad (R^2 = 0,636);$$

6) імпорт товарів із Єгипту в Україну:

$$y_6 = -2859x^2 + 30463x + 31915 \quad (R^2 = 0,485);$$

7) експорт послуг з України в Єгипет:

$$y_7 = 53136e^{-0,03x} \quad (R^2 = 0,250);$$

8) імпорт послуг із Єгипту в Україну:

$$y_8 = 1057x^2 - 14849x + 72169 \quad (R^2 = 0,575).$$

Отримані за цими моделями прогнози відображено в дод. Ц.

Як бачимо, експорт товарів з України в Єгипет упродовж наступних трьох років зростатиме, у той час як імпорт товарів із Єгипту скорочуватиметься. Обсяг експорту послуг у Єгипет зменшиться, хоча зниження буде незначним. Можна простежити тенденцію до зростання обсягу імпортованих послуг в Україну.

Прогнозні дані засвідчують тенденцію до збільшення обсягів експорту й імпорту товарів між Єгиптом і Волинською областю. Експорт послуг значно зростає в наступні роки, у той час як їхній імпорт спадатиме.

Отже, українсько-єгипетське економічне співробітництво займає виняткове місце в близькосхідному напрямі економічної політики України. Єгипет є не лише географічним стиком Європейського,

Азійського й Африканського континентів, а, образно кажучи, воротами до Близького Сходу, ключем до арабського світу. Країна є визнаним і беззаперечним лідером арабського світу, основою стабільності та безпеки в цьому регіоні.

Список використаної літератури та джерел

1. Міжнародна торгівля: підруч. для студентів вищ. навч. закл./Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, М. І. Барановська [й ін.]. 4-те вид. Київ: Центр учб. літ., 2010. 441 с.
2. Геоелектронічні сценарії розвитку і Україна: монографія/М. З. Згуровський, Ю. М. Пахомов, А. С. Філіпенко [й ін.]; наук. ред. А. С. Філіпенко. Київ: Академія, 2010. 327 с.
3. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку: монографія / за ред. В. М. Гейця. Київ: Фенікс, 2003. 1008 с.
4. Дунаєв І. В. Торговельна політика: навч. посіб. / І. В. Дунаєв, В. Ю. Бабаєв. 2-ге вид., доповн. і доопрац. Харків: ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013. 180 с.
5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

3.2. Характеристика зовнішньоекономічних зв'язків України та Марокко

Марокко – незалежна держава на північному заході Африки. Її на півночі омивають води Середземного моря, на заході – Атлантичного океану. Від Європи Марокко відокремлює вузька Гібралтарська протока. Площа держави – 446,6 тис. км². Нині уряд Марокко піднімає питання про повернення міст Сеута та Мелілья, низки прибережних островів, що досі належать Іспанії. Офіційна назва країни – Королівство Марокко. Столиця – м. Рабат.

Рабат заснований у XII ст. альмохадами як фортечне поселення (Рібат-аль-Фатх – «табір перемоги»). Із XVI ст. розпочався швидкий розвиток міста. Протягом 1912–1956 рр. воно було адміністративним центром французької зони протекторату. Із 1956 р. стало столицею незалежного королівства. У Рабаті працюють підприємства харчової, легкої, хімічної, металообробної, текстильної промисловості. Тут розвинуте кустарне виробництво килимів, карбування по металу. Місто є вузлом магістральних авто- та залізничних шляхів. Діє аеропорт міжнародного значення.

Марокко – конституційна монархія, що має розвинуті служби внутрішньої безпеки й слабоструктуровану систему політичних партій. Король – глава держави, верховний головнокомандувач і релігійний голова країни. Він призначає прем'єр-міністра, котрий очолює Раду міністрів, до повноважень якої належать усі державні справи.

Адміністративно-територіально Марокко поділяється на 37 провінцій і громад. Найбільші міста – Касабланка й Рабат – мають статус вилаї (особливої адміністративної одиниці) та поділяються на префектури.

Марокко є учасницею ООН (з 1956 р.), Ліги арабських держав (із 1958 р.), Організації ісламська конференція та Союзу арабського Магриба, бере активну участь у діяльності Африканського банку розвитку.

Проаналізуємо експортно-імпортні операції України та Волинської області з Марокко. У 2012 р. Марокко стало другим на Африканському континенті імпортером української продукції (363 млн дол., зростання – на 55,1 %).

У 2012 р. Україна стала другим, а у 2014 р. – третім постачальником зернових до Марокко. У 2013 р. спостерігали

повернення до більш помірних темпів зростання товарообігу в цілому й, зокрема, українського експорту після пікового стрибка у 2012 р., досягнутого завдяки значним обсягам продажу зернових в умовах недостатнього врожаю в Марокко. У 2014 р. товарообіг скоротився на 6,1 % через зниження попиту на марокканський імпорт. Експорт зменшився на 1 % за рахунок зменшення закупівель добрив і хімічних продуктів.

За марокканськими статистичними даними, товарообіг між Україною та Марокко майже удвічі більший. Це свідчить про експорт значного обсягу української продукції через треті країни.

Основними статтями експорту є зернові, продукція хімічної промисловості (аміак, добрива), вугілля, чорні метали, металовироби, кормове борошно, макуха, жом. Основні статті імпорту – фосфати, риба морожена, овочі, цитрусові, одяг, взуття. У 2013 р. в структурі імпорту з'явилася нова товарна позиція – легкові автомобілі (імпортовано 1219 одиниць).

На жаль, дослідженням експортно-імпортних операцій України та Марокко із вітчизняних учених ніхто не займався. Але ми проаналізували дані та навели прогнози співпраці на наступні роки.

У ході дослідження отримано таблицю, що показує торговельні відносини України та Волинської області з Марокко у 2007–2016 рр. (дод. Ш).

Як бачимо, показник експорту товарів із Волинської області в Марокко постійно коливається. Найвищий рівень було зафіксовано у 2016 р., а найнижчий – у 2008, 2010, 2012–2013 рр., що свідчить про відсутність експорту в ці роки. Імпорт товарів у Волинську область із Марокко був відсутній у 2007 та 2011 рр. і, коливаючись, досягнув максимального рівня у 2014 р. Щодо імпорту й експорту послуг між Волинською областю та Марокко, то ці показники мали місце тільки в 2014 та 2016 рр.

Якщо порівнювати показники на державному рівні, спостерігаємо великі коливання, жодної тенденції не простежено. Показники експорту послуг значно вищі від імпорту.

На основі цих спостережень зроблено прогнози на наступні три роки. Для цього порівняно величини достовірності апроксимації R^2 для кожного з показників таблиці в різних моделях та обрано моделі з найбільшими значеннями R^2 .

Отже, прогнозні моделі мають такий вигляд:

1) експорт товарів із Волинської області в Марокко:

$$y_1=73,468x^2-662,55x+1448,7;$$

2) імпорт товарів із Марокко у Волинську область:

$$y_2=18,723x^2-66,931x+19,94;$$

3) експорт послуг із Волинської області в Марокко:

$$y_3=0,0015x^2-0,0052x-2e-16;$$

4) імпорт послуг із Марокко у Волинську область:

$$y_4=0,0227x^2-0,1955x+0,3;$$

5) експорт товарів з України в Марокко:

$$y_5=-1995x^2+33337x+124720;$$

6) імпорт товарів із Марокко в Україну:

$$y_6=2516,5x^{1,2508};$$

7) експорт послуг з України в Марокко:

$$y_7=82,957x^2-179,1x+2899,3;$$

8) імпорт послуг із Марокко в Україну:

$$y_8=772,94x^{-0,2238}.$$

Можна побачити тенденцію до зростання експорту й імпорту товарів і послуг в економічних відносинах Волинської області та Марокко.

Показник експорту товарів з України в Марокко знижується, проте в імпорті спостерігається чітка тенденція до зростання. Рівень експорту послуг із кожним роком збільшується, що свідчить про їхню потребу для Марокко, водночас імпорт послуг зменшується.

Підсумовуючи дослідження, варто зазначити, що згідно з прогнозами, за три роки можна буде побачити значно вищий рівень економічної співпраці України та, зокрема, Волинської області, із Марокко. Тому рекомендовано розширювати види товарів, які експортуються й імпортуються, збільшувати показники експорту й імпорту послуг на Волині, адже до 2014 р. вони взагалі були відсутні.

Список використаної літератури та джерел

1. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: www.lutsk.ukrstat.gov.ua
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Державна підтримка українського експорту. URL: www.ukrexport.gov.ua/
4. Економічна і соціальна географія країн. Марокко. URL: www.biglib.com/book/

РОЗДІЛ 4

ПРОГНОЗУВАННЯ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ З ДЕРЖАВАМИ АМЕРИКИ

4.1. Дослідження тенденцій розвитку співпраці України та Бразилії в торгівлі

У дослідженні співпраці України та Бразилії важливими є розвідки відомого українського вченого-міжнародника В. Кириченка, праці аналітиків Д. Корольова й В. Чабанного, а також доробки А. Бредіхіна, В. Лажніка, М. Подзерука та ін.

Мета цього підрозділу полягає в характеристиці двосторонніх відносин України з Бразилією, а також аналізі динаміки їх торгово-економічної співпраці. У контексті цього важливими завданнями є вивчити джерельну базу дослідження й проаналізувати наукові розвідки на предмет визначення основних тенденцій у динаміці торгово-економічних відносин двох країн.

Бразилія – держава в Південній Америці, що межує на південному заході з Уругваєм, Аргентиною, Парагваєм і Болівією, на заході – з Перу та Колумбією, на півночі – із Венесуелою, Гаяною, Суринамом і Французькою Гвіаною, на сході омивається Атлантичним океаном. Площа – 8511965 км², населення – 201032714 осіб, столиця – м. Бразилія.

Бразилія – федерація, що складається з 26 штатів та 1 федерального округу, усього 27 «федеративних одиниць», розбитих на п'ять регіонів для статистичних цілей.

Завдяки високому рівню розвитку сільського господарства, добувної та виробничої промисловості й сектору послуг, як і великій кількості працездатного населення, за рівнем ВВП (ППС) Бразилія значно перевищує будь-яку іншу країну Латинської Америки. Зараз держава розширює свою присутність на світових ринках. Головні експортні вироби включають авіаційну техніку, каву, транспортні засоби, сою, залізну руду, помаранчевий сік, сталь, тканини, взуття, електроапаратуру та цукор [1].

Відповідно до даних Міжнародного валютного фонду та Світового банку, Бразилія має дев'яту за розміром економіку у світі (за паритетом купівельної спроможності). Економіка Бразилії дуже різноманітна зі значними варіаціями між регіонами. Найрозвиненіша

промисловість сконцентрована на Півдні та на Південному сході. Північний схід – найбільш бідний регіон Бразилії, але зараз він починає залучати нові інвестиції.

Бразилія має найрозвиненіший промисловий сектор у Латинській Америці, який становить третину її ВВП. Бразилія виробляє дуже різноманітну продукцію: від автомобілів, сталі та нафтопродуктів до комп'ютерів, літаків і споживчих товарів. Після підвищення економічної стабільності, бразильські та багатонаціональні бізнес-структури активно інвестують у нове обладнання та технології, велика частка яких закупляється в північноамериканських підприємств. Бразилія також має розвинений і різноманітний сектор послуг.

ВВП на душу населення становить 12 916 дол. США [2].

Бразилія є найбільшим торговельним партнером України в Латинській Америці. За даними Державної служби статистики України за 2016 р., двосторонній товарообіг із Бразилією збільшився майже на 2 млн дол. США до 156,03 млн дол. США. Обсяги українського експорту продовжували знижуватися та склали 11,11 млн дол. США (-65 % порівняно з аналогічним періодом 2016 р.). Зі свого боку, бразильський імпорт збільшився на 18 % і склав 144,91 млн дол. США. Це призвело до негативного для України сальдо в розмірі 133,8 млн дол. США.

За інформацією Міністерства промисловості, зовнішньої торгівлі та послуг Бразилії, бразильсько-український товарообіг у 2016 р. зменшився на 11,5 %, порівняно з 2015 р., і склав 132,5 млн дол. США. Український експорт у Бразилію становив 31,46 млн дол. США (-50,35 %). Бразильський імпорт збільшився на 19,43 % до 101,06 млн дол. США. Позитивне для Бразилії сальдо торгового балансу склало 69,6 млн дол. США.

Основним товаром українського експорту до Бразилії був інсулін на суму 9,7 млн дол. США, або 31 % експортних поставок до Бразилії, що на 79 % більше, ніж у 2015 р. На другому місці – поставки антрацитного вугілля на суму 4,6 млн дол. США, або 14,6 % (у 2015 р. поставок антрацитного вугілля не було), на третьому – цифрові апарати на суму 2,12 млн дол. США, або 6,74 % (-44,9 %), на четвертому – металопрокат на суму 1,93 млн дол. США, або 6,14 % (+28,18 %), на п'ятому – оболонки штучні для ковбасних виробів на суму 1,4 млн дол. США, або 4,44 % (+26,91 %).

Бразильський імпорт до України в основному складався з тютюну (+35,56 %), кави розчинної (+0,64 %), кави в зернах (+223 %), кишок яловичих (-1,81 %), тростинного цукру (+214,91 %), приладів для розпилення фунгіцидів і пестицидів (+103,48 %) тощо.

Найбільшим спільним українсько-бразильськими проектом є співпраця державного підприємства «Індар» (м. Київ) та бразильської державної фармакологічної компанії «Фіокруз» (м. Ріо-де-Жанейро) щодо налагодження випуску в Бразилії інсуліну за українськими технологіями [3].

Згідно зі статистичними даними (дод. Щ), експортно-імпортні операції товарів і послуг Волинської області та Бразилії були низькими або відсутніми. Це пояснюється значним зменшенням постачання мінеральних добрив і продукції металургійної галузі, що є ключовою експортною продукцією до Бразилії. Імпорт бразильських товарів також скоротився. Головною причиною цього стало зниження попиту на зазначену продукцію на бразильському ринку. Також світова економічна криза 2009 р. стала причиною суттєвого зниження товарообігу. І, відповідно, прогностичні дані були негативними.

Показники експорту й імпорту товарів і послуг України та Бразилії були досить високими. Це пояснювалося тим, що надзвичайно активізувалися бізнес-інтереси між двома країнами. Крім того, стабілізувався попит на товари української експортної номенклатури. Важливим чинником зростання обсягу двосторонньої торгівлі стало пожвавлення взаємодії між бізнес-структурами України та Бразилії, оскільки активізувався обмін делегаціями. Крім уже традиційних для бразильського експорту тютюну, кави, цукру з тростини, зросли поставки в Україну бразильської яловичини та свинини. Водночас українська високотехнологічна продукція не набула значного поширення. В експорті до Бразилії почали переважати гарячекатаний та інший стальний лист, нітрат і сульфат амонію тощо.

Отже, Бразилія залишається одним із найважливіших торгово-економічних партнерів України. Протягом досліджуваного періоду відносини між державами мали позитивну тенденцію до нарощення взаємних обсягів торгівлі.

Список використаної літератури та джерел

1. Мартинов А. Ю. Бразилія, Федеративна Республіка Бразилія. *Енциклопедія історії України: у 10 т./редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Ін-т історії України НАН України. Т. 1: А–В. Київ: Наук. думка, 2003. С. 364.*

2. Борушенко О. П., Железняк М. Г. Бразилія. *Енциклопедія сучасної України*: у 30 т./ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. Київ, 2003–2016. С. 215.
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Українсько-бразильське торговельно-економічне співробітництво. URL: www.mfa.gov.ua/brazil/ua/
5. Україна та Бразилія. Культурно-гуманітарне співробітництво. Посольство України в Федеративній Республіці Бразилія. URL: <http://brazil.mfa.gov.ua/ua/ukraine-br/culture>
6. Бредіхин А. В. Політичне та торговельно-економічне співробітництво України з Латинською Америкою (1994–1997 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02. Донецьк, 1999. 18 с.

4.2. Аналіз динаміки зовнішньоекономічних зв'язків України зі США

Зовнішньоекономічні відносини України та США проаналізовано в працях таких вітчизняних економістів, як Л. Антонюк, Ю. Бажал, О. Білорус, З. Борисенко, В. Будкін, І. Бураковський, А. Гальчинський, В. Геєць, Ю. Пахомов, В. Сіденко, О. Шнирков й ін. Зокрема, А. Мазаракі належить дослідження сучасних тенденцій і чинників розвитку зовнішньої торгівлі України; Ю. Макогон висвітлив вплив зовнішньоекономічних зв'язків України на реалізацію можливостей залучення іноземних інвестицій [5].

Мета дослідження полягає у виявленні тенденцій зовнішньої торгівлі України та США.

Сполучені Штати Америки, також США (англ. United States of America) – конституційна федеративна республіка в Північній Америці, що складається з 50 штатів: Аляски, Гаваїв, 48 штатів на території між Атлантичним і Тихим океанами та між Канадою й Мексикою та федерального (столичного) округу Колумбія. Окрім того, США належать Віргінські Острови та Пуерто-Рико у Вест-Індії, Східне Самоа, Гуам, Північні Маріанські острови й інші острови в Океанії. Столиця – м. Вашингтон. Площа країни становить 9826675 км², населення – 315663 000 осіб (оцінка 2013 р., 3-тє місце у світі). Офіційна мова – англійська (де-факто), юридично офіційної мови немає. Грошова одиниця – долар США.

Сполучені Штати – одна з найбільш етнічно строкатих і мультикультурних країн у світі, що склалось історично внаслідок великомасштабної імміграції з різних країн і континентів. США мають найрозвиненішу у світі економіку з найвищим ВВП, що становив у 2012 р. 15,653 трильйона дол. (22 % номінального світового ВВП і понад 19 % глобального паритету купівельної спроможності). За прибутком на одного мешканця Штати посідають 7-ме місце у світі.

США – це держава з високорозвинутою капіталістичною економікою змішаного типу, яка живиться завдяки багатим природним ресурсам, розвинутою інфраструктурою та високою продуктивністю. Вона є одним із торговельних партнерів України.

Розглянемо динаміку зовнішньоторговельних відносин України й, зокрема Волинської області, зі США (дод. Ю).

За підсумками 2016 р., загальний товарообіг між США та Україною зменшився на 5,4 % (або на 57,4 млн дол.), порівняно з 2015 р., і склав 1655,5 млн дол. Дефіцит двосторонньої торгівлі наразі становить 500,5 млн дол. Експорт товарів з України до США становив 426,6 млн дол. (порівняно з 2015 р., відбулося падіння на 11,5 %), імпорт товарів зі США – 1538,5 млн дол. (зростання на 14 %). Негативне сальдо склало 1261,3 млн дол.

При цьому відбулося падіння експорту українських товарів до США на 32,1 % (або на 273,3 млн дол.), що на кінець минулого року становить 577,5 млн дол. У той же час імпорт американської продукції в Україну зріс на 25 % (або на 215,9 млн дол.) та склав загалом на кінець звітної періоду 1078 млн дол. [3].

Для прогнозування експортно-імпортних операцій України та США сформовано такі прогностичні моделі:

1) експорт товарів із Волинської області в США:

$$y_1 = 6503,3e^{-0,389x} \quad (R^2 = 0,5936);$$

2) імпорт товарів зі США у Волинську область:

$$y_2 = 15961x^{-0,187} \quad (R^2 = 0,0532);$$

3) експорт послуг із Волинської області в США:

$$y_3 = -140 \ln(x) + 627,9 \quad (R^2 = 0,0812);$$

4) імпорт послуг зі США у Волинську область:

$$y_4 = 1456,8 \ln(x) - 411,85 \quad (R^2 = 0,0502);$$

5) експорт товарів з України в США:

$$y_5 = 666398x^{-0,33} \quad (R^2 = 0,4212);$$

6) імпорт товарів зі США в Україну:

$$y_6 = 35335e^{0,118x} \quad (R^2 = 0,347);$$

7) експорт послуг з України в США:

$$y_7 = 37174e^{0,1836x} \quad (R^2 = 0,7454);$$

8) імпорт послуг зі США в Україну:

$$y_8 = 39748x^{0,3977} \quad (R^2 = 0,6851).$$

Отримані прогностичні дані вказують на зростання експорту товарів й імпорту послуг Волині зі США. Водночас очікується зменшення імпорту товарів та експорту послуг.

Список використаної літератури та джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Посольство України в США. URL: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-us/trade>

4. Малик Я. Й. Україна в міжнародних відносинах 20 століття. Львів: Світ, 2000. 468 с.
5. Пайфер С. Американсько-українські відносини на початку ХХІ сторіччя. *Політика і культура*. 2001. № 46. С. 20–23.

ВИСНОВКИ

У монографії розв'язано наукове завдання щодо прогностного моделювання зовнішньоекономічної діяльності України й, у тому числі, Волинської області. Основні результати дослідження дають підставу зробити такі висновки:

1. Економічні зв'язки України з іншими державами світу приводять до зростання ефективності її національної економіки, зміцнення та нарощування експортно-імпортного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності виробництва в середині країни й на зовнішньому ринку. Зовнішньоекономічна співпраця сприяє підвищенню технічного рівня виробництва, раціональному використанню природно-сировинних ресурсів, ліквідації дефіциту окремих товарів, а відтак – і підвищенню рівня життя населення.

2. Протягом 2007–2016 рр. для зовнішньої торгівлі України й, зокрема, Волинської області, характерна деяка нестабільність. Це пов'язано з негативними наслідками глобальної фінансової кризи 2008 р., а також тимчасової окупації Криму (із 2014 р.) і повномасштабних бойових дій на Сході країни внаслідок прямої військової агресії зі сторони Російської Федерації.

3. Нестабільна динаміка в обсягах експортно-імпортних операцій привела до того, що не всі побудовані лінії прогнозів мають високий коефіцієнт апроксимації R^2 .

4. Отримані прогностичні моделі вказують на те, що у 2017–2019 рр. потрібно очікувати на збільшення на загальнодержавному рівні експорту українських товарів у Данію, Литву, Нідерланди, Хорватію, Індію, Японію та Єгипет; імпорту товарів із Болгарії, Греції, В'єтнаму, ОАЕ, Саудівської Аравії, Марокко й США.

5. Водночас прогнозується зростання експорту вітчизняних послуг у Великобританію, Данію, Литву, Нідерланди, Хорватію, ОАЕ, Саудівську Аравію, Марокко, Бразилію та США; імпорту послуг із Болгарії, Великобританії, Греції, Іспанії, Литви, Молдови, Німеччини, Словаччини, Грузії, ОАЕ, Саудівської Аравії, Таїланду, Японії, Єгипту, Бразилії та США.

6. За прогнозами, Волинська область у 2017–2019 рр. збільшить обсяги постачання товарів на експорт у Болгарію, Великобританію, Грецію, Естонію, Іспанію, Литву, Нідерланди, Німеччину, Словаччину, Азербайджан, В'єтнам, Грузію, Індію, ОАЕ, Саудівську Аравію, Таїланд, Єгипет, Марокко, США; імпорту товарів із Болгарії,

Великобританії, Греції, Естонії, Литви, Молдови, Словаччини, Хорватії, Азербайджану, Грузії, Індії, ОАЕ, Японії, Єгипту та Марокко.

7. Водночас у прогнозованому періоді передбачено зростання експорту послуг із Волині в Болгарію, Грецію, Данію, Іспанію, Молдову, Нідерланди, Хорватію, Азербайджан, Індію, ОАЕ, Таїланд, Єгипет, Марокко; імпорту послуг із Великобританії, Греції, Данії, Іспанії, Італії, Молдови, Німеччини, Хорватії, Азербайджану, В'єтнаму, Грузії, Індії, Казахстану, Таїланду, Марокко, Бразилії та США.

Додатки

Додаток А

Зовнішня торгівля України та Волинської області з Болгарією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Болгарію	119,75	545,20	313,40	245,10	67,30	209,50	26,50	332,90	156,70	167,90	175,13	184,27	197,66
2	Імпорт товарів із Болгарії у Волинську область	3468,04	4615,49	755,50	721,50	1052,80	3179,60	8207,80	9067,40	10237,70	12768,70	8612,85	8927,13	9216,23
3	Експорт послуг із Волинської області в Болгарію	3,50	4,93	9,80	17,80	24,00	36,80	42,90	55,00	46,80	48,50	67,74	76,11	84,71
4	Імпорт послуг із Болгарії у Волинську область	17,80	25,49	29,60	34,70	42,30	53,10	58,40	60,40	19,60	16,30	3,80	-15,83	-38,92
5	Експорт товарів з України в Болгарію	554017,30	1105942,40	395540,10	450928,70	755413,80	568755,40	591262,50	550603,20	221971,10	418195,20	274559,30	195755,80	110283,50
6	Імпорт товарів із Болгарії в Україну	169587,10	239398,50	151763,50	217997,70	269654,60	280535,10	300944,50	238361,90	263529,90	172872,80	254969,11	258116,50	261046,11
7	Експорт послуг з України в Болгарію	41886,40	48368,50	30669,30	30123,90	37960,50	44440,90	47049,50	39287,60	43566,50	26871,90	33854,50	31864,40	29611,70
8	Імпорт послуг із Болгарії в Україну	23950,60	32337,70	19023,70	17493,60	20426,60	19590,40	18534,70	21836,20	19151,40	20152,60	22460,61	24456,04	26895,29

Додаток Б
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Великобританією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області у Великобританію	12,7	471,7	428,1	191,8	433,1	126,7	1235,6	4998,2	1326,4	547,1	1705,53	1963,40	2234,92
2	Імпорт товарів із Великобританії у Волинську область	8688,1	7803,3	2435,6	3173,9	3710,7	3952,6	5862,0	4889,8	5059,5	6209,6	8648,99	10795,96	13321,91
3	Експорт послуг із Волинської області у Великобританію	1693,5	653,7	169,7	96,8	133,2	219,2	445,6	391,5	106,5	201,9	-1015,07	-1388,352	-1709,325
4	Імпорт послуг із Великобританії у Волинську область	575,1	12830,0	224,7	7199,6	118,7	298,6	163,4	96,2	98,1	279,1	136,65	34711,13	37603,83
5	Експорт товарів з України у Великобританію	324868,0	640583,5	346280,2	506517,3	485739,0	551421,2	547214,5	589211,2	367897,3	317792,1	251044,6	139752,40	10487,40
6	Імпорт товарів із Великобританії в Україну	886428,0	1375787,3	651103,1	820976,9	1128551,5	1149469,8	1132419,4	692044,8	62,4	193006,0	447770,80	367191,20	274185,20
7	Експорт послуг з України у Великобританію	695050,5	551895,1	557828,6	544071,0	685298,0	722290,5	752944,8	660051,5	553281,6	453057,0	685,288	1016,792	1418,71
8	Імпорт послуг із Великобританії в Україну	863581,4	653869,7	59844,7	598079,9	646312,2	701976,1	1060296,7	705795,5	717070,9	544426,2	729857,00	743445,00	757033,00

Додаток В
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Данією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Данію	3113,6	2049,6	429,1	719,1	1025,1	1307,1	1555,1	1495,4	779,2	852,9	702,0	640,2	583,3
2	Імпорт товарів із Данії у Волинську область	4809,7	3770,8	1582,3	2204,6	4332,0	7056,1	5822,1	7619,1	3285,7	3825,3	4405,1	4009,2	3515,5
3	Експорт послуг із Волинської області в Данію	757,2	623,9	0,0	0,0	0,0	0,0	27,4	58,5	10,3	45,9	303,7	511,4	764,2
4	Імпорт послуг із Данії у Волинську область	6,0	13,1	0,0	0,0	0,0	0,0	137,1	65,2	57,5	115,5	140,002	170,216	203,4
5	Експорт товарів України в Данію	197826,0	195240,0	122363,4	124502,6	163781,0	152737,2	163887,2	125812,4	144675,3	155455,6	169271,3	184664,2	203239,7
6	Імпорт товарів Данії в Україну	286920,6	339312,0	219390,9	240529,4	297334,0	281902,2	314078,4	234799,5	62,8	184191,1	119463	102980,0	86497,0
7	Експорт послуг України в Данію	79735,2	80478,9	66931,8	87238,4	86739,4	85633,0	126899,7	148815,4	149256,3	97333,7	139810,5	146884	153957,5
8	Імпорт послуг Данії в Україну	27773,3	31182,4	17991,4	17527,4	46179,1	45902,0	33545,8	27794,3	32579,8	35587,3	11999,88	10360,9	8270,1

Додаток Д
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Естонією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані			
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1	Експорт товарів із Волинської області в Естонію	1052,58	166,30	368,00	512,40	578,50	730,90	291,30	0,00	538,60	416,85	467,533	534,882	618,977	
2	Імпорт товарів з Естонії у Волинську область	351,01	852,78	323,60	512,40	191,10	180,90	570,20	0,00	517,90	394,44	455,3926	532,6664	626,2614	
3	Експорт послуг із Волинської області в Естонію	0,00	10712,20	5583,60	12730,00	13241,10	15,90	495,00	205,40	203,70	-8557,02	-14783,7	-21980	-30146,1	
4	Імпорт послуг з Естонії у Волинську область	0,00	102,31	125,30	137,40	34,10	2129,10	7,40	361,70	105,50	-96,03	-452,374	-882,466	-1386,31	
5	Експорт товарів України в Естонію	218074,2	173878,2	77538,4	106281,8	150364,6	253998,5	103208,1	133676,1	66205,7	89264	74907,62	59544,08	43173,38	
6	Імпорт товарів Естонії в Україну	152695,7	177643,5	135287,8	123393,9	104771,6	96439,1	93290,9	1433,9	77499,2	29321,4	14097,96	-1043,7	-16103,6	
7	Експорт послуг України в Естонію	144083,3	189768,9	108185,4	113987,3	165816,3	195865,4	51765,7	101392,5	114587,7	85652,32	71816,41	56719,56	40361,85	
8	Імпорт послуг Естонії в Україну	11285,3	14457,9	12699,8	12126,8	25003,1	47148,00	36305,2	33352,7	29972,3	34378,6	33060,1	30854,4	27761,5	

Додаток Е
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Іспанією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Іспанію	1640,0	633,0	361,7	761,4	1385,5	738,6	1230,9	3344,1	3366,4	5010,0	6494,5	8240,1	10210,8
2	Імпорт товарів з Іспанії у Волинську область	3231,2	6186,3	1522,9	2073,6	5545,2	9287,8	8345,0	5712,4	3483,5	2747,5	1936,7	122,4	-2014,8
3	Експорт послуг із Волинської області в Іспанію	4,8	425,9	0,0	0,0	0,0	0,0	7,6	0,5	0,6	5,9	21,0	43,8	73,3
4	Імпорт послуг з Іспанії у Волинську область	381,7	348,9	0,0	0,0	0,0	0,0	25,2	20,3	22,1	21,0	158,6	265,3	395,2
5	Експорт товарів України в Іспанію	557400,8	870009,4	570432,6	411729,3	970612,5	1539018,7	987671,7	1166565,1	1043602,6	1004549,8	1031421,0	969020,0	885597,0
6	Імпорт товарів Іспанії в Україну	429301,8	660177,4	372161,3	468599,4	685314,8	746789,2	863381,3	607589,8	440750,5	500912,5	385170,0	261687,0	116076,0
7	Експорт послуг України в Іспанію	53390,8	34220,5	28611,9	30004,3	85811,6	68132,3	39267,1	37062,4	27619,1	44575,4	27614,1	19089,2	9217,5
8	Імпорт послуг Іспанії в Україну	29855,7	17296,6	12535,9	17256,4	32394,7	27996,5	32989,3	27185,9	29885,1	24645,6	29559,8	30028,8	30417,2

Додаток Є
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Італією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Італію	13797,6	6743,3	5476,3	7264,5	11017,0	7384,0	7717,2	8026,5	10472,9	14295,5	5174,8	4989,4	4818,9
2	Імпорт товарів Італії у Волинську область	15512,0	21527,7	11424,9	10363,9	27097,4	32309,7	43182,7	28875,5	10866,5	10317,4	5232,6	-4291,5	-15473,2
3	Експорт послуг із Вол. обл. в Італію	25,4	47,6	18,8	287,4	10,7	18,3	39,4	15,7	57,5	18,8	-23,4	-53,1	-86,8
4	Імпорт послуг Італії у Вол. обл.	910,3	2210,1	3431,5	1883,9	175,3	562,0	656,2	366,7	365,1	121,2	613,7	960,5	1412,2
5	Експорт товарів України в Італію	2675165,1	2911728,8	1227560,5	2412347,5	3039540,6	2480017,4	2357633,7	2468270,5	1979843,6	1929589,6	1188817,0	1024164,0	859511,0
6	Імпорт товарів Італії в Україну	1789328,9	2432064,4	1139755,2	1390271,6	2005753,3	2234550,2	2086658,2	1508974,1	976327,8	1358199,3	1339549,0	1082288,0	792157,0
7	Експорт послуг України в Італію	110190,1	165851,2	121612,5	127248,4	121827,8	137818,2	149320,1	144755,3	133259,6	118766,2	121071,8	113961,1	105617,8
8	Імпорт послуг Італії в Україну	54743,8	54466,8	48113,9	35216,5	59926,4	44310,6	58310,7	46005,2	34762,5	30568,6	27787,1	21288,7	14022,8

Додаток Ж
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Литвою (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Литву	7350,3	7045,8	3106,3	5029,5	7001,5	7127,4	6208,3	9460,2	9825,9	9965,2	12729,3	14788,2	17111,1
2	Імпорт товарів із Литви у Волинську область	10644,9	42564,3	42511,5	5887,9	43075,4	12704,3	18341,9	6292,8	2554,3	103965,6	77813,2	99844,8	125158,8
3	Експорт послуг із Волин. обл. у Литву	0,0	0,0	0,0	336,9	372,5	312,5	458,8	564,7	269,9	115,5	73,5	-92,5	-292,2
4	Імпорт послуг із Литви у Вол. обл.	0,0	0,0	0,0	542,2	528,8	574,3	630,4	253,9	47,0	113,5	-250,8	-569,8	-945,0
5	Експорт товарів України в Литву	363336,8	432299,3	193532,3	264404,6	317106,2	279060,4	324835,1	362123,7	236300,5	258525,0	288876,9	297200,6	308254,1
6	Імпорт товарів Литви в Україну	380420,4	723920,3	410335,4	637530,6	822842,9	911919,6	966681,9	1032187,8	552614,3	492512,8	375984,0	154583,0	-107754,0
7	Експорт послуг України в Литву	33422,6	139450,2	27517,5	3675,6	28105,4	31526,5	37462,7	45973,1	33709,3	33264,8	49181,1	60018,4	73211,9
8	Імпорт послуг Литви в Україну	29726,6	93359,6	17105,5	16154,6	2643,0	31737,6	3446,8,3	27140,5	14477,9	15593,4	24624,1	32391,8	42109,3

Додаток 3
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Молдовою (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Молдову	6103,6	6308,8	4548,2	5515,0	7361,2	9351,6	8142,0	9631,8	9865,7	7367,3	9069,2	9101,6	9067,2
2	Імпорт товарів із Молдови у Волинську область	18,6	79,4	77,8	216,7	696,1	439,4	28,1	820,2	302,8	537,4	537,7	600,0	663,6
3	Експорт послуг із Волинської області в Молдову	7,6	11,3	13,1	15,4	183,3	11,3	131,2	356,4	243,7	196,2	220,1	255,0	292,0
4	Імпорт послуг із Молдови у Волинську область	3,8	4,3	4,7	36,2	46,5	32,7	118,1	136,6	82,1	63,4	129,8	150,6	172,6
5	Експорт товарів України в Молдову	911306,1	1171987,3	693621,2	713525,6	874399,3	822691,3	902756,8	743630,1	524294,0	481182,4	418726,3	312112,8	195446,5
6	Імпорт товарів Молдови в Україну	168246,1	169569,7	52058,9	73639,6	130362,1	122021,9	102144,7	61859,5	41242,4	47620,2	34952,0	23693,0	12434,0
7	Експорт послуг України в Молдову	0,0	68935,1	54668,8	65938,0	64297,0	72645,6	72729,3	59154,4	40038,9	75141,2	40790,7	25391,2	6894,7
8	Імпорт послуг Молдови в Україну	0,0	47211,9	22784,1	29011,2	33832,1	36274,2	41468,3	31669,6	32150,9	181303,2	157613,4	199203,6	246098,6

Додаток И
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Нідерландами (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Вол. обл. у Нідерланди	16326,5	4667,2	1021,6	1940,7	1767,6	1770,1	3655	12217,7	18864,5	31923,6	19444,6	21268,1	23091,6
2	Імпорт товарів із Нідерландів у Вол. обл.	7957,1	11483,6	4030,1	8337,1	287,9	44660,4	34825	20918,7	18864,5	16377,7	17338,6	13576,8	8849,0
3	Експорт послуг із Вол. обл. у Нідерланди	770,5	193,2	24,6	20,6	46,2	0	102,1	166,4	448,7	568,7	263,4	268,8	274,1
4	Імпорт послуг із Нідерландів у Вол. обл.	1690,2	543,1	333,2	161,3	941,1	0	169,2	249,7	588,7	577,2	434,3	599,9	434,3
5	Експорт товарів України в Нідерланди	765768,7	1117855,1	591871,2	563238,9	833394,9	829939,3	104133,6	1106095,9	905656,0	996404,5	840792,0	851584,0	862376,0
6	Імпорт товарів із Нідерландів в Україну	881021,9	1286390,4	677540,1	837884,5	1186842,0	1122045,0	1061746,9	769899,6	452611,8	546779,9	218004,0	-34359,0	-451584,0
7	Експорт послуг України в Нідерланди	139450,2	161896,1	118816,3	103205,0	108697,8	137151,1	140709,4	284277,7	111769,1	138393,0	164699,1	168383,2	172067,3
8	Імпорт послуг із Нідерландів в Україну	93359,6	133103,3	127130,0	125069,9	127994,6	153128,9	202645,2	129233,6	140667,5	104730,0	95499,5	69525,0	38793,5

Додаток К
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Німеччиною (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Німеччину	139539,9	179898,5	98403,1	131788,1	235183,7	218844,9	194110,0	231378,1	220845,4	220906,4	134841,2	138835,8	141622,8
2	Імпорт товарів із Німеччини у Вол. обл.	49152,0	88853,6	50955,9	99605,2	200258,6	304304,2	285540,3	174768,4	161635,3	106168,3	65145,0	-10260,0	-100561,0
3	Експорт послуг із Вол. обл. у Німеччину	5039,6	5854,7	4056,1	4933,2	5974,3	7429,8	7536,9	7108,7	4555,0	5281,8	4743,3	3966,2	3041,9
4	Імпорт послуг із Німеччини у Вол. обл.	10413,9	14181,7	2692,6	2711,0	4477,7	4520,0	4612,9	4139,5	3090,5	3578,6	5712,4	7388,6	9471,6
5	Експорт товарів з України в Німеччину	1644519,2	1837105,4	1248125,7	1499472,9	1763830,5	1645030,3	1603784,9	1590590,3	1328677,4	1423685,5	1757325,7	1687848,8	1610469,3
6	Імпорт товарів із Німеччини в Україну	5829975,6	7165287,8	3852129,1	4603082,0	6865714,2	6807143,2	6771002,9	5361520,6	3975626,5	4318638,3	3537561,0	2729444,0	1808799,0
7	Експорт послуг з України в Німеччину	380882,0	547059,2	375500,5	333086,0	410906,5	456462,3	681022,2	642831,2	451954,4	479804,3	212507,0	211865,0	208437,0
8	Імпорт послуг із Німеччини в Україну	339442,6	511544,2	361388,1	351664,6	43287,6	522100,5	622431,6	591345,8	538479,9	332546,0	204744,0	220304,0	235864,0

Додаток Л
Зовнішня торгівля України та Волинської області зі Словаччиною (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Словаччину	9719,6	11165,7	11626,4	9762,3	10754,0	11636,8	11921,0	10365,3	11948,7	11068,8	11469,2	11519,5	11565,9
2	Імпорт товарів зі Словаччини у Вол. обл.	50436,2	176062,2	12926,6	11510,8	13619,3	21761,3	24356,3	22421,5	14872,0	19851,1	36398,4	52059,6	71653,6
3	Експорт послуг із Вол. обл. в Словаччину	198,1	147,5	267,7	236,6	242,4	124,9	168,9	106,4	184,2	172,1	133,5	118,8	102,8
4	Імпорт послуг зі Словаччини у Вол. обл.	537,4	988,5	2149,6	541,9	724,4	1373,0	1019,9	508,6	715,7	826,7	412,7	191,6	-60,9
5	Експорт товарів України в Словаччину	645202,3	910208,2	433698,6	568243,5	842968,7	672629,7	752825,8	670152,8	468528,8	471368,1	401187,6	36432,4	19906,4
6	Імпорт товарів зі Словаччини в Україну	523424,6	742466,5	306005,5	442570,4	603911,2	587691,9	663665,7	426949,2	346331,1	434748,3	356174,3	301597,2	240266,7
7	Експорт послуг України в Словаччину	50219,3	71099,4	47617,6	50606,6	49385,2	38216,4	50306,3	41422,8	26811,0	23145,0	16144,3	7701,5	-1545,7
8	Імпорт послуг зі Словаччини в Україну	28028,2	39243,4	16037,4	18202,6	33578,5	27618,0	30429,0	45965,6	101750,2	125364,0	158884,6	202013,4	250821,4

Додаток М
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Хорватією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Хорватію	1236,4	886,87	577,5	157,8	456	316,3	262,7	108,8	52,4	-	-53,9	-99,0	-140,5
2	Імпорт товарів із Хорватії у Волинську область	107,34	0,3	0,1	3,6	0,9	5,6	306,6	29,3	14,8	4,1	22,4	28,8	37,1
3	Експорт послуг із Вол. обл. в Хорватію	-	-	-	-	-	-	0,4	0,9	1,2	165,7	337,4	416,2	503,2
4	Імпорт послуг із Хорватії у Вол. обл.	-	-	-	-	-	-	2,7	2,9	-	1,6	21,4	27,1	33,4
5	Експорт товарів України в Хорватію	104865,5	136162,3	14952,4	33378,4	51502,2	40216,7	43252,8	39174,3	26086,5	39065,9	56851,8	73855,2	94928,2
6	Імпорт товарів із Хорватії в Україну	55787,5	60162,3	45797,8	50244,2	52881,8	69336,8	36257,2	47848,5	15147,9	29660,1	12567,9	1016,9	-11888,0
7	Експорт послуг України в Хорватію	47812,1	52495,7	3970,8	6073,9	7514,0	5341,4	3904,2	3132,8	2887,9	2415,2	14902,0	24955,0	37460,0
8	Імпорт послуг Хорватії в Україну	21364,7	17204,7	7053,8	5898,3	8848,7	10909,3	8796,5	3844,8	2847	2358,4	2272,9	1621,9	1023,0

Додаток Н
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Азербайджаном (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Азербайджан	342,9	708,0	383,0	1065,8	1672,1	2088,2	3032,8	1796,7	2458,2	2895,0	3140,6	3425,2	3709,7
2	Імпорт товарів з Азербайджану у Волинську область	0,5	0,8	9,3	16,6	56,8	124,9	184,5	166,1	438,9	522,0	680,9	911,2	1190,6
3	Експорт послуг із Волинської області в Азербайджан	1,5	2,1	4,1	7,8	15,7	26,6	55,5	13,7	67,1	78,9	65,7	76,8	88,8
4	Імпорт послуг з Азербайджану у Волинську область	8,7	1,0	3,5	4,1	4,3	4,1	0,4	10,4	24,5	35,1	44,9	58,9	74,9
5	Експорт товарів з України в Азербайджан	631235,6	910521,0	546638,7	610836,7	708321,6	766642,9	867569,9	591532,8	180271,8	247979,6	21127,0	-206950,0	-465455,0
6	Імпорт товарів з Азербайджану в Україну	31096,5	75694,2	282794,5	951192,3	643304,1	79736,8	77775,4	45308,1	26032,6	39736,9	-404630,0	-690875,0	-1020140,0
7	Експорт послуг з України в Азербайджан	14335,3	24462,9	28109,1	25328,5	29451,4	39901,7	34761,6	32264,7	31327,9	27965,2	23743,6	18199,5	11498,8
8	Імпорт послуг з Азербайджану в Україну	7022,1	8510,7	12484,8	13128,0	14829,4	17952,1	11677,8	6739,9	10172,6	4620,3	-412,0	-5997,0	-12472,5

Додаток П
Зовнішня торгівля України та Волинської області з В'єтнамом (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області у В'єтнамі	0,0	1230,2	0,0	23,7	53,0	78,7	0,0	127,3	706,6	1097,5	1369,6	1853,3	2410,7
2	Імпорт товарів у Волинську область	16,8	0,0	2,4	47,5	2,2	356,2	603,2	233,1	199,4	265,3	272,0	243,7	203,8
3	Експорт послуг із Волинської області у В'єтнамі	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
4	Імпорт послуг у Волинську область	0,0	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	61,7	24,2	59,0	45,6	72,0	88,0	103,9
5	Експорт товарів України у В'єтнамі	66961,9	16771,2	244338,2	136699,1	109334,1	124221,9	185174,7	126258,4	86972,9	77778,5	23193,3	-30141,8	-92526,3
6	Імпорт товарів у В'єтнамі в Україну	82814,8	171341,2	116329,0	117624,2	209793,9	321482,2	355808,8	290294,3	251961,2	304247,4	337158,8	354829,9	371902,4
7	Експорт послуг України у В'єтнамі	0,0	0,0	0,0	4941,7	3423,1	7371,2	5481,1	427,3	311,5	286,3	-3404,3	-6625,7	-10396,5
8	Імпорт послуг у В'єтнамі в Україну	0,0	0,0	0,0	2263,5	1925,1	4818,7	4263,6	1164,1	827,4	645,7	-1048,1	-2806,5	-4884,5

Додаток Р
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Грузією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Грузію	1102,4	13004,4	580,1	1170,6	1122,4	1215,0	1302,5	1302,5	1800,6	2999,7	3616,04	4885,96	6425,36
2	Імпорт товарів із Грузії у Волинську область	3,0	10,0	10,3	47,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,6	9,1044	9,8774	10,858
3	Експорт послуг із Волинської області в Грузію	6,6	3,4	0,0	0,0	106,0	0,0	2,9	2,9	85,7	18,8	33,9921	32,88	30,9743
4	Імпорт послуг із Грузії у Волинську область	0,7	51,7	0,0	0,0	4,2	0,0	3,8	3,8	7,5	27,9	30,1678	41,6572	55,1002
5	Експорт товарів з України в Грузію	527732,6	655988,4	398208,2	527524,6	657499,3	540735,5	533633,9	533633,9	153776,0	390864,9	204907,4	98863,6	-20643,4
6	Імпорт товарів із Грузії в Україну	100152,0	191582,6	97807,3	136068,1	144373,7	177244,0	217909,3	217909,3	238558,9	65773,7	121324,3	90028,2	52608,7
7	Експорт послуг з України в Грузію	65681,3	54793,4	54134,0	51400,9	66575,6	62322,8	52083,3	52083,3	39055,9	46421,0	38940,61	33847,84	28195,69
8	Імпорт послуг із Грузії в Україну	19246,5	15830,5	17694,4	17658,5	23440,1	19973,9	15740,8	12024,5	11767,5	23588,0	208273,94	227207,94	246141,94

Додаток С
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Індією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Індію	143,4	0,0	0,0	101,5	138,0	2,0	0,0	103,0	5886,9	4361,5	6868,6	9068,8	11555,6
2	Імпорт товарів з Індії у Волинську область	302,2	380,5	901,4	1451,1	2742,0	2143,2	3757,0	2149,6	4694,5	5303,8	5772,4	6557,5	7384,8
3	Експорт послуг із Волинської області в Індію	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	1,2	4,9	2,8	5,2	6,6	8,2
4	Імпорт послуг з Індії у Волинську область	0,0	7,4	0,0	0,0	0,0	0,0	24,0	0,0	11,9	15,2	18,7	22,8	27,3
5	Експорт товарів України в Індію	744139,8	10005577,2	1152457,0	1426117,0	2265303,2	2290932,0	1974747,3	1815849,8	1444086,8	1903249,5	2032651,0	2098700,0	2220717,0
6	Імпорт товарів з Індії в Україну	464627,8	649935,0	476788,7	680748,3	812348,3	1020713,9	838498,4	656769,7	443660,3	486122,1	236387,0	5124,0	-265017,0
7	Експорт послуг України в Індію	36036,0	37158,3	54809,6	31152,4	35975,5	55005,2	66864,8	52373,0	45629,4	52197,4	51495,3	50236,8	48446,7
8	Імпорт послуг з Індії в Україну	7786,4	7678,2	5138,4	4705,4	99602,0	9812,4	8003,0	7950,8	13103,5	9489,2	-11725,7	-27421,8	-45721,3

Додаток Г
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Казахстаном (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Казахстан	15213,4	15529,8	10585,1	19791,9	33232,6	39167,7	41018,7	28795,7	17976,4	11825,1	4714,6	-7217,8	-21287,8
2	Імпорт товарів із Казахстану у Вол. обл.	0,0	988,2	33,2	118,0	24,7	105,3	0,0	17,4	3,1	3,4	-21,4	-16,1	-2,7
3	Експорт послуг із Вол. обл. у Казахстан	204,4	3,5	6,0	0,0	241,9	76,9	9,6	15,2	22,4	78,1	33,1	29,8	26,9
4	Імпорт послуг із Казахстану у Вол. обл.	38,9	160,6	71,8	0,0	95,3	100,3	61,4	69,9	394,9	86,3	245,6	293,5	347,1
5	Експорт товарів з України в Казахстан	1433699,0	1832582,7	1418429,7	1300504,9	1857549,5	2459251,4	2120025,4	1069434,3	712744,5	400109,7	-227332,0	-956112,0	-1790370,0
6	Імпорт товарів із Казахстану в Україну	1591828,9	3118852,3	2033942,1	766218,3	1675946,8	1494884,5	683023,8	380594,3	377578,4	434279,4	270185,0	22020,0	-226145,0
7	Експорт послуг України в Казахстан	0,0	113106,1	96010,2	83656,1	81992,4	152992,6	184497,9	139739,2	98077,9	65698,7	40559,5	-5795,0	-60964,5
8	Імпорт послуг із Казахстану в Україну	0,0	38270,6	30662,5	22061,7	21342,1	43303,2	42759,1	29761,1	19042,0	13953,5	2206,0	-11689,8	-27972,8

Додаток У
Зовнішня торгівля України та Волинської області з ОАЕ (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Вол. обл. в ОАЕ	1050,6	15,0	159,7	423,3	604,6	377,8	786,4	2369,9	1502,0	3237,9	4009,3	5112,9	6357,9
2	Імпорт товарів з ОАЕ у Вол. обл.	3684,8	7155,4	116,4	186,3	166,4	70,9	100,0	62,7	143,7	437,0	1693,5	2912,5	4414,5
3	Експорт послуг із Вол. обл. в ОАЕ	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	6,3	0,3	103,5	143,6	0,0	89,5	106,0	123,8
4	Імпорт послуг з ОАЕ у Вол. обл.	0,0	1,9	0,0	124,7	69,1	82,4	71,2	113,7	89,4	131,6	114,4	112,6	108,3
5	Експорт товарів України в ОАЕ	612241,2	898830,9	318628,1	277257,5	394325,1	414248,2	450421,7	394943,6	301767,2	277603,6	302046,7	293497,1	285846,2
6	Імпорт товарів ОАЕ в Україну	32270,7	78403,1	35646,4	50866,3	72878,9	68280,7	68565,8	66612,7	301767,2	63354,1	437208,1	476954,2	516700,4
7	Експорт послуг України в ОАЕ	46491,7	67455,5	58540,4	69402,7	58878,2	84816,9	250381,3	221065,5	204743,6	169965,4	491049,4	535690,2	580331,1
8	Імпорт послуг ОАЕ в Україну	37667,3	70796,7	58052,4	49856,2	61891,1	86203,8	118556,3	92545,3	89306,0	99066,1	103151,9	106783,9	110237,8

Додаток Ф
Зовнішня торгівля України та Волинської області із Саудівською Аравією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Саудівську Аравію	7441,1	146,3	22,0	318,5	113,4	88,4	149,8	423,3	1741,0	628,4	3612,9	5569,5	7901,4
2	Імпорт товарів із Саудівської Аравії у Волинську область	0,0	0,0	0,0	35,9	124,0	2563,9	315,1	3985,3	1017,0	784,8	1375,0	1190,4	937,2
3	Експорт послуг із Вол. обл. в Саудівську Аравію	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
4	Імпорт послуг із Саудівської Аравії у Вол. обл.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,2	0,2	0,2
5	Експорт товарів з України в Саудівську Аравію	523471,3	956391,9	498177,9	644548,7	816959,6	926403,5	782116,6	1031359,6	761577,3	592882,4	614261,0	508694,0	383059,0
6	Імпорт товарів із Саудівської Аравії в Україну	3952,6	12238,7	8301,2	37358,9	92532,5	149618,8	183868,4	203256,5	144952,2	139417,2	275829,1	324561,4	376959,9
7	Експорт послуг з України в Саудівську Аравію	2101,6	1950,6	1188,3	1840,0	2097,5	1493,2	8191,7	909,3	18489,8	21301,8	27372,8	35349,9	44347,8
8	Імпорт послуг із Саудівської Аравії в Україну	515,5	543,8	664,4	564,1	613,0	694,0	629,9	579,5	704,7	910,4	876,3	949,1	1029,6

Додаток Х
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Японією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані			
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1	Експорт товарів із Волинської області в Японію	9881,60	1288,70	10131,70	12715,40	15737,80	15681,10	12813,00	12350,90	10378,90	8530,40	5466,44	1713,56	-2728,24	
2	Імпорт товарів із Японії у Волинську область	6042,20	12497,00	3538,60	5023,30	10279,90	12140,50	12237,30	50848,30	3235,80	25146,70	28233,54	31492,70	34924,17	
3	Експорт послуг із Вол. обл. в Японію	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
4	Імпорт послуг із Японії у Вол. обл.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
5	Експорт товарів України в Японію	91038,70	11567,40	11163,90	10480,40	15252,80	32017,70	45838,90	20956,90	23558,00	55276,00	76010,50	100972,00	130160,50	
6	Імпорт товарів із Японії в Україну	14081,20	27969,50	51905,90	55161,00	80129,70	55161,00	98456,70	61276,00	38245,80	26328,00	309,80	-31316,80	-68551,80	
7	Експорт послуг України в Японію	1179,40	19631,20	18185,00	14589,70	17544,90	16324,70	13695,50	10779,00	6981,60	-1362,62	-9754,69	-19640,50	-31020,05	
8	Імпорт послуг із Японії в Україну	9621,00	28301,90	16347,40	6055,40	7466,80	10387,90	18781,80	8600,20	14047,90	14796,00	254641,40	19206,80	22097,70	

Додаток Ц
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Єгиптом (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Єгипет	1035,1	3505,5	215,2	263,6	165,9	410,5	2123,4	3522,7	4460,4	5498,2	7923,8	10249,2	12892,2
2	Імпорт товарів із Єгипту у Волинську область	134,3	57,3	42,0	74,3	56,1	1160,8	880,9	308,2	139,8	269,0	494,9	603,8	736,8
3	Експорт послуг із Волинської області в Єгипет	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8	0,9	8,2	10,5	13,0
4	Імпорт послуг із Єгипту у Волинську область	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	43,2	27,9	5,4	7,2	12,3	10,0	6,9
5	Експорт товарів з України в Єгипет	880028,4	1560027	1013336	1327994	1335645	2898300	2720563	2862068	2079784	2266171	266281,8	277542,1	288320,6
6	Імпорт товарів із Єгипту в Україну	77497	90862,2	61711,7	84182,6	104652,3	142762,9	136681	91088,1	55612,6	48705,7	21069,0	-14225,0	-55237,0
7	Експорт послуг з України в Єгипет	38618,4	73430,5	47030,6	48312,9	44215,1	42354,4	38995,9	36738,6	43596,2	39357,4	37082,9	35889,9	34735,2
8	Імпорт послуг із Єгипту в Україну	43718,1	71761,3	31246,9	32242	18863,3	17587,6	13109,1	30034,2	26352,2	27306,5	36727,0	46189,0	57765,0

Додаток Ш
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Марокко (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Марокко	1235,1	0,0	17,6	0,0	70,6	0,0	1789,9	1309,0	1909,5	3050,3	4077,5	5251,6	
2	Імпорт товарів із Марокко у Волинську область	0,0	12,9	25,0	0,5	0,0	23,1	484,8	879,2	1004,7	1549,2	1912,9	2314,0	
3	Експорт послуг із Волинської області в Марокко	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	
4	Імпорт послуг із Марокко у Волинську область	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,9	1,2	1,6	
5	Експорт товарів з України в Марокко	177438,4	256064,8	126160,2	103461,5	234080,3	363053,8	297702,9	294771,6	247417,7	250032,0	237484,0	220946,0	
6	Імпорт товарів із Марокко в Україну	3592,2	5957,6	4154,8	9156,0	17073,8	64575,4	53850,4	35461,0	33460,6	50509,2	56316,7	62246,8	
7	Експорт послуг з України в Марокко	2370,3	4013,2	2811,5	2692,5	3872,4	5231,0	6364,3	7674,8	9535,7	10967,0	12695,9	14590,7	
8	Імпорт послуг із Марокко в Україну	779,8	760,3	547,0	462,1	444,6	558,5	852,7	480,5	475,4	451,9	443,2	435,3	

Додаток Щ
Зовнішня торгівля України та Волинської області з Бразилією (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Волинської області в Бразилію	0,0	0,0	130,2	799,8	1412,1	729,6	0,0	0,0	0,0	73,8	-675,62	-1178,5	-1762,06
2	Імпорт товарів із Бразилії у Волинську область	941,0	38592,9	1145,0	35810,1	203,9	7,2	729,6	298,6	792,6	223,1	-6996,1	-10492	-14186,5
3	Експорт послуг із Волинської області в Бразилію	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7	0,0	1,1	0,0	0,397	0,041	-0,391
4	Імпорт послуг із Бразилії у Волинську область	0,0	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,9	0,9	0,8	1,61	2,373	3,316
5	Експорт товарів з України в Бразилію	366795,6	468839,7	115212,2	359896,3	472608,7	438469,8	198777,5	166112,2	33526,2	20511,0	49850	10900	-28050
6	Імпорт товарів з Бразилії в Україну	430889,4	562264,5	375559,7	459597,4	572904,9	572207,5	462785,5	261203,8	166112,2	10776,0	-444322	-663712	-912478
7	Експорт послуг з України в Бразилію	534,1	38592,9	3533,7	4641,4	4529,3	4671,2	3258,1	3413,0	13394,2	12869,4	16345,9	21235,6	27011,1
8	Імпорт послуг з Бразилії в Україну	38592,9	2440,1	2243,1	1840,7	7666,1	2934,7	3509,4	2150,8	2119,4	1535,8	10897,5	17364	33288

Додаток Ю
Зовнішня торгівля України та Волинської області зі США (тис. дол. США)

№ з/п	Показник	Фактичні дані										Прогнозні дані		
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Експорт товарів із Вол. обл. в США	887,1	3590,6	2488,6	1814,8	2645,8	743,6	997,6	906,5	75,0	35,1	48540,18	52952,93	57365,67
2	Імпорт товарів зі США у Вол. обл.	13015,7	16162,3	5243,6	41526,0	11949,7	17239,1	15761,4	7406,9	7090,0	8097,7	10193,41	10028,9	9879,903
3	Експорт послуг із Вол. обл. в США	698,8	785,4	0,0	403,4	7,6	743,4	923,0	36,9	98,2	467,0	292,2	280,0	268,8
4	Імпорт послуг зі США у Вол. обл.	33,9	222,3	0,0	97,7	65,0	2195,3	15222,7	1,8	14,2	33,4	3081,4	3208,2	3324,8
5	Експорт товарів України в США	612241,2	898830,9	318628,1	277257,5	394325,1	414248,2	450421,7	394943,6	301767,2	277603,6	302046,7	293497,1	285846,2
6	Імпорт товарів зі США в Україну	32270,7	78403,1	35646,4	50866,3	72878,9	68280,7	68565,8	66612,7	301767,2	63354,1	437208,1	476954,2	516700,4
7	Експорт послуг України в США	46491,7	67455,5	58540,4	69402,7	58878,2	84816,9	250381,3	221065,5	204743,6	169965,4	491049,4	535690,2	580331,1
8	Імпорт послуг зі США в Україну	37667,3	70796,7	58052,4	49856,2	61891,1	86203,8	118556,3	92545,3	89306,0	99066,1	103151,9	106783,9	110237,8

Наукове видання

Павліха Наталія Володимирівна,
Тоцька Олеся Леонтіївна

**МОДЕЛЮВАННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
УКРАЇНИ**

Монографія

Наукові редактори: *Н. В. Павліха, О. Л. Тоцька*
Літературний редактор і коректор: *Г. О. Дробот*
Верстання *О. Л. Тоцької*

Підписано до друку 28.08.2018. Формат 60x84¹/₁₆.
Обсяг 8,84 ум. друк. арк., 7,91 обл.-вид. арк.
Наклад 300 пр. Зам. 111. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.